

INFORMATOR OŚWIATOWY

BIULETYN OŚRODKA DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W SŁUPSKU

EWALUACJA

UCZEŃ JAKO BADACZ

W biuletynie m.in.:

- Przepisy prawne, decyzje, zalecenia i wyjaśnienia...
- Informacje o placówkach oświatowych
- Innowacje i poszukiwania w nauczaniu i wychowaniu
- Propozycje doskonalenia nauczycieli
- Informacje o konkursach i olimpiadach dla uczniów
- Recenzje, nowości wydawnicze
- Komunikaty

ODN
S Ł U P S K
www.odn.slupsk.pl

INFORMATOR OŚWIATOWY

Nr 2/10 (150) • Rok XX • KWIECIEŃ - CZERWIEC 2010 • ISSN 1505-0904

▪ Cudownie było spotkać się tej Wiosny... (s.2-3) ▪

PRZEPISY, ZALECENIA, WYJAŚNIENIA s. 4

▪ Jerzy Byczkowski: Polecamy... ustawy, rozporządzenia, zarządzenia (s.4-5) ▪ Komunikaty (s.5-6): * Konferencja „Zdrowy Pomorzanin – jak zapobiegać zaburzeniom odżywiania” * Centrum Hewelianum * „Berta – chemia dla najmłodszych” * Kidprotect.pl * „Szkoła obywateli” – konkurs dla dyrektorów szkół * Globalna edukacja rozwojowa ▪ Informator: „Studia podyplomowe dla nauczycieli w roku akademickim 2010/2011” ▪

INFORMACJE, OPINIE, PROPOZYCJE s. 7

▪ Beata Ciężka: Ewaluacja w szkole (s.7-8) ▪ Wojciech Gajewski: Ewaluacja zewnętrzna w rozwoju szkoły na przykładzie V LO im. Zbigniewa Herberta w Słupsku (s.9-11) ▪ Jerzy Byczkowski, Piotr Pilak: Ewaluacja wewnętrzna w Zespole Szkół Leśnych w Warcinie (s.12-13) ▪ Jerzy Paczkowski: Badanie ankietowe. Ankietytowanie czy ankietomania (s.14-16) ▪ Teresa Kutajczyk, Barbara Przychodzeń, Radosław Sterczyński: Od jakich czynników zależy skuteczność kształcenia w gimnazjach wiejskich i wielkomiejskich? (część II) (s.17-19) ▪ Alicja Komorowska-Zielony: Dziecko jako badacz – warunki i możliwości we wczesnej edukacji (s.20-23) ▪ Małgorzata Kozanecka: Powiedz a zapomnę; pokaż a zapamiętam; pozwól mi wziąć udział, a zrozumieć (s.24) ▪ Barbara Garofalo: Didaktische Spiele. Gry i zabawy dydaktyczne (s.25-26) ▪ Mirosław Brozis: Uczeń czy odkrywca? Metoda pracy przy użyciu WebQuest-u (s.27) ▪ Elżbieta Utig: Co to jest Small – Scale Chemistry – SSC? (s.28) ▪ Tamara Kropiowska: Uczeń jako badacz przyrody – od szkoły podstawowej do olimpiady biologicznej (s.29-31) ▪ Jolanta Turzyńska: Czy wiesz na czym stoisz? Ciekawe lekcje przyrody (s.32-33) ▪ Janina Łowiecka: Przechlewskie spotkania z przyrodą (s.34-35) ▪ Anna Witek: Pasja badacza i odkrywcy (s.36-37) ▪

DOSKONALENIE NAUCZYCIELI s. 38

▪ Odbyło się w ODN. Informacja o doskonaleniu zawodowym nauczycieli w roku szkolnym 2009/2010: * Ewa Misiewicz: Formy kursowo-warsztatowe (s.38-39) * Lech Kowalewski: Doskonalenie rad pedagogicznych. Konferencje wojewódzkie (s.40-41) ▪ Irena Czyż: VI konferencja z cyklu „Zdrowie dzieci i młodzieży” (s.42-43) ▪ Władysława Hanuszewicz: Problemy szkolnictwa specjalnego: * „Czas na dialog! Porozmawiajmy więc o Rodzicach” * „Szkoła dla wszystkich” (s.43) ▪ Grażyna Maciejewska: II Słupskie Warsztaty Liturgiczno-Muzyczne. „Chwalcie Boga w Jego Świątyni Alleluja” Ps 150 (s.44) ▪ Grażyna Przybylak, Ewa Misiewicz: VI Słupskie Forum Edukacji Regionalnej „Jedność w różnorodności” (s.45-46) ▪ Marzena Tuliszka: Konferencja: Dziecko – Oświata – Prawa dziecka (s.46) ▪ Zofia Pstrągowska-Misiuk: Europe NET II. Relacja z wizyty roboczej w Örkelljunga (s.47) ▪ Iwona Poźniak, Jacek Bochenek: By stać się lepszym Obywatel... Relacja z wizyty w Turcji (s.48-49) ▪

OLIMPIADY, KONKURSY s. 50

▪ Iwona Płóciennik: II Miejski Turniej Polonistyczny „Czy znasz język ojczysty?” (s.50-51) ▪ Iwona Poźniak: Łajba 2010 (s.52-53) ▪ Elżbieta Dudka: Konkursy języka francuskiego (s.53) ▪ Jerzy Paczkowski: „Kangur 2010” – trudny konkurs (s.54) ▪ XXVI Ogólnopolski Konkurs Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej: * Maria Pietryka, Jolanta Wiśniewska: Hej, Młodzi Literaci! (Ze Wstępu do tomu „Pióro na jeden wiersz”) (s.55) * Laureaci Konkursu (s.56-57) ▪ Robert Jaworski: Konkurs „eko-Logiczna energia” (s.58) ▪ Grażyna Kikcio: Chopin w multimedialnej oprawie (s.59) ▪ Władysława Hanuszewicz, Sylwia Nowosadko: „Dołącz do nas”. Program edukacyjny olimpiad specjalnych (s.60-61) ▪ Ewa Maleszka: Jubileusz 65-lecia Szkoły Podstawowej nr 2 w Słupsku. Kalendarium ważniejszych wydarzeń z życia szkoły w latach 2005-2010 (s.62-63) ▪ Beata Szewc, Aleksandra Katafiasz: 65-lecie Zespołu Szkół w Korzybiu i III Zjazd Absolwentów. „Są miejsca, czasy i ludzie, których się nie zapomina” (s.64) ▪

KSIĄŻKI, CZASOPISMA s. 65

▪ Elżbieta Pliszka: Biblioteka ODN poleca... (s.65) ▪ Agata Szklarkowska: Przedział literac(t)ki. Kobieta zaklinająca słowa (s.66) ▪ To warto przeczytać. Wybór ze zbiorów PBW w Słupsku: * Jolanta Janonis: Ewaluacja w edukacji (s.67-68) ▪ Wiersze z tomu „Pióro na jeden wiersz”, s. 23, 44, 47, 59 ▪

Cudownie było spotkać się tej Wiosny...

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka wspólnie ze Stowarzyszeniem Edukacyjnym „Volumin” już po raz siedemnasty zorganizowała Słupską Wiosnę Literacką. Każdego roku uczestniczy w niej kilku spośród najlepszych autorów. W tym roku byli z nami: Wanda Chotomska, Marta Fox, Agnieszka Frączek, Małgorzata Niemen, Jolanta Nitkowska-Węglarz, Wiesław Stanisław Ciesielski, Daniel Odija i Marcin Pałasz.

Zapytałam naszych gości, dlaczego przyjeżdżają do Słupska, czym kierują się przyjmując od nas zaproszenie na kolejną Słupską Wiosnę Literacką? Dlaczego decydują się na przyjazd, gdy często dzielą ich od nas setki kilometrów lub setki niecierpiących zwłoki ważnych spraw. Przerywają swoje prace, odkładają plany i uczestniczą w Wiosnie. Dlaczego tu przyjechali? Oto, co mi odpowiedzieli.

Jolanta Nitkowska-Węglarz, wielokrotny gość SWL, odpowiedziała krótko:

Przyjęłam zaproszenie namówiona przez panią Renię [Renata Mazurek – dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku – przyp. aut.]. Wielką przyjemność sprawiły mi warsztaty literackie zrealizowane wspólnie z bibliotekarkami szkoły w Smołdzinie, bowiem razem z dziećmi zrobiliśmy coś pozytecznego dla lokalnego środowiska. Mam nadzieję, że zapomniane teksty folklorystyczne znowu odżyją. Wspaniale przygotowane spotkanie w LO II było okazją do obudzenia w uczniach zainteresowania własną tożsamością.

Pani Jolu, rozmowy z Panią to przypomnienie bogatej kultury i tradycji naszego regionu – to bardzo cenne. Cieszymy się, że była Pani z nami.

Marta Fox

W kreowanych przez siebie światach czuję się najbezpieczniej. Tutaj nic nie stanie się bez mojego pozwolenia, nikomu włos z głowy nie spadnie, jeśli się na to nie zgodzę. Jestem maksymalistką i nie umiem pracować w grupie. Wolę być sama sobie „sterem, żeglarzem, okrętem”. Z dwudziestu twórczych lat urodziło się ponad trzydzieści tytułów wydanych książek. Oznacza to, że co najmniej dziesięć lat spędziłam za biurkiem, czyli przy pisaniu.

Po długim pisaniu mam ochotę spotkać się z czytelnikami, by usłyszeć pochwały. Moja próżność każe mi czekać na zdania typu: „kiedy czytałam pani książkę, to czajnik mi się spalił”. Nie mam agentki, bo

jako maksymalistka nie chcę, by ktokolwiek decydował, co i jak będzie się dziać w moim zawodowym życiu. Czasem jednak marzę o parasolu ochronnym.

Zaproszenie na Słupską Wiosnę Literacką przyjmuję, nie pytając o szczegóły. Wiem, że przez tydzień mogę odpocząć od stresów i skupić się na rozmowie o książkach. Ufam, że moje wędrowanie będzie pełne doświadczeń i przygód, bo Organizatorzy potrafią zadbać o mnie tak, że nawet najdalsze manowce stają się cudne. Spotkania bywają tak intensywne, że nie starcza czasu ani sił na nic innego. Ale ja lubię mocno i pracowicie żyć. Pisarz nie istnieje bez czytelników. Przyjeżdżam do Słupska, by zobaczyć, że nawet 700 km od mojego biurka mam ich wielu.

Marto, cudownie było spotkać Cię tej Wiosny, fantastycznie było słuchać Twoich opowieści o sobie, książkach, pracy i życiu twórczym. Dziękuję!

Agnieszka Frączek

Wiosna wcale nie była byle jaka :-). Była cudowna, a to co za oknem – nieważne! Z przeziębieniem nadal walczę, to jakieś uparte paskudztwo, ale przeżyję :-). A dlaczego przyjechałam? Och, powodów są tysiące (!):

- *bo uwielbiam spotkania z małymi czytelnikami, są niezwykle inspirujące, a roześmiane dziecięce buzie to najlepsza nagroda dla pisarza,*
- *bo z wielką radością i głębokim przekonaniem o słuszności takich działań zachęcam dzieci do czytania (a tych niepotrafiących jeszcze samodzielnie czytać – do słuchania) książek,*
- *bo słyszałam wiele dobrego o Słupskiej Wiosnie (wcześniej: Jesieni), o tym, jak sprawnie Wiosna promuje czytelnictwo, o tym, że akcja dociera do najodleglejszych zakątków regionu, a także o tym, jaka wspaniała atmosfera panuje podczas tych kilku wiosennych dni. Wszystko się sprawdziło :-). Wystarczy...?”*

Oczywiście, że wystarczy Agnieszko, choć Twojej obecności na Wiosnie – jestem pewna – dzieciakom wszystkim było za mało :) I przepraszam, za bylejąkość wiosennej aury...

Daniel Odija

Dzieci są szczerze i mają „otwartą” głowę, zadają trudne pytania, bo pozornie najprostsze. Człowiek w kontakcie z nimi uczy się dystansu do samego siebie. Po spotkaniach w przedszkolach czu-

tem się „odświeżony”, jakby wtłoczono we mnie zdrową energię życia. Spojrzenie maluchów na rzeczywistość w swojej naiwności przypomina (co dorosły traci często bezpowrotnie) jak zachwycać się życiem.

W szkołach podstawowych dominuje humor, jednocześnie dzieci wyczuwane są na to, czy traktuje się je poważnie. Dla mnie to doskonała nauka dialogu.

Szkoły ponadpodstawowe to już odbiorca wymagający traktowania na równi. Tu pretensje do dorosłości przeplatają się jeszcze z dziecięcym postrzeganiem otoczenia. Ten swoisty melanz często doprowadza do ciekawych rozmów, podczas których rozterki odchodzącego dzieciństwa walczą z próbą zaufania dorosłemu życiu. Próbuję wzniecać wśród młodzieży to zaufanie, mówiąc z nimi o sprawach, które poruszam ze swoimi przyjaciółmi. Młodzież natychmiast wyczuwa, czy jestem szczerzy i mam wrażenie, że po każdym takim spotkaniu mogę śmiało spojrzeć w lustro.

Niesamowite było spotkanie w Damnicy w Ośrodku Szkolno Wychowawczym. Czytanie zamieniłem w opowieść podkreślaną ekspresją ciała, czyli zaprezentowałem prawie jednoosobowy teatr bez ucieczki w banalizowanie sytuacji. Żadnych bajek, żadnego koloryzowania rzeczywistości. Te dzieci mają duże łaknienie prawdziwych opowieści i to starałem się im przekazać.

(...) O ile spotkania z dorosłymi zacierają się mi w pamięci, bo nie obfitują w tak dużą liczbę „zaskoczeń” i „improvizacji”, zarówno z mojej strony jak i ze strony odbiorców, o tyle spotkania z dziećmi i młodzieżą wciąż we mnie tkwią. Po ich odbyciu mam poczucie nie tylko dobrze spełnionego obowiązku i świetnej zabawy, ale jestem przekonany, że wzbogaciłem swoją osobowość o ważne doświadczenie, którym jest wniknięcie w świat dziecięcej wyobraźni. Bardzo gorąco dziękuję Wam, za to, że po raz kolejny pozwoliłyście mi przeżyć kilka chwil „poszerzających osobowość”.

Danielu, dla Ciebie Słupska Wiosna była „wielką intelektualną przygodą”. Musiałeś podjąć wyzwaniem spotkań z przedszkolakami, uczniami szkół podstawowych i średnich. I wiem, że wszystkie spotkania były niesłychanie udane. Dziękujemy za Twoją obecność z nami.

Wiesław Ciesielski o powodach swojej obecności na spotkaniach autorskich powiedział krótko i jasno:

Każdy twórca wcześniej, czy później musi zadać sobie pytanie: dlaczego to robi? A gdy pytanie pada, przychodzi szukać odpowiedzi. Słupska Wiosna Literacka umożliwia odnalezienie takiej prawdy. Z pewnością ta mądrość ukazuje się w wesołych

twarzach młodych czytelników, w pełnych uznania gestach ze strony pedagogów i w ciepłych uśmiechach pań bibliotekarek.

Będziemy się uśmiechały, panie Wiesławie, i będziemy namawiać do uśmiechu Wiosny, obiecujemy :-)

I jeszcze kilka słów **Marcina Pałasza**, który po raz pierwszy był z nami w czasie Słupskiej Wiosny Literackiej.

Cieszę się bardzo, że nie zawiodłem niczyich oczekiwań... a dlaczego przyjechałem? Raz, że jeszcze nigdy nie byłem gościem Słupskiej Wiosny Literackiej. Dwa, że ze Słupskiem i ogólnie tym rejonem łączą się bardzo mile dla mnie wspomnienia. I trzy – ze zwykłej ciekawości :-D Było naprawdę super!

Marcinie, dziękujemy, że z radością przyjechałeś na tydzień wiosennych spotkań, znalazłeś dla nas czas, chociaż przed chwilą „gdzieś byłeś i po chwili znów jedziesz dalej.”

Wszystkim twórcom uczestniczącym w tegorocznej Wiosnie Literackiej gorąco i serdecznie dziękujemy!

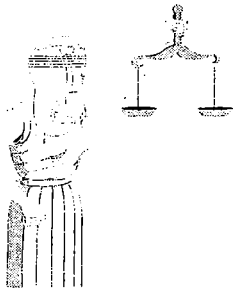
„Tegoroczna Wiosna Literacka w naszej szkole była bardzo udana. Mieliśmy trzy spotkania, każde w innym klimacie. Pierwsze (...) było bardzo ciepłe, pełne wzruszających wspomnień, drugie (...) okazało się wulkanem radości, lekarstwem na smutek i nudę. Ostatnie spotkanie (...) przeniosło nas w świat poezji, w którym każdy znalazł coś dla siebie...”

To jest fragment maila, który przyszedł na adres promocja@pbw.slupsk.pl do Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej. Z przyjemnością przekazę ten list naszym tegorocznym gościom – literatom, by potwierdzić, że warto tu do nas przyjechać, do dzieci i młodzieży Słupska i okolic.

Uff, a więc znów Wiosna była udana! Owiana chłodnym i wilgotnym morskim powietrzem, ale udana. Mam nadzieję, że wszystkie z ponad 60 spotkań autorskich, pozostawiły po sobie niezapomniane wrażenia.

Byłe więc do wiosny, następnej, pełnoletniej, osiemnastej Słupskiej Wiosny Literackiej. ✦

Agata Szklarkowska
Wydział Informacyjno-Bibliograficzny
PBW w Słupsku

PRZEPISY
ZALECENIA
WYJAŚNIENIA

Polecamy...

- **Ustawa z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz. U. z 2010 r. Nr 44 poz. 250).**
- **Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz. U. z 2010 r. Nr 54 poz. 320).**
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 kwietnia 2010 r. w sprawie przyjmowania osób niebędących obywatelami polskimi do publicznych przedszkoli, szkół, zakładów kształcenia nauczycieli i placówek oraz organizacji dodatkowej nauki języka polskiego, dodatkowych zajęć wyrównawczych oraz nauki języka i kultury kraju pochodzenia (Dz. U. z 2010 r. Nr 57 poz. 361).**
Rozporządzenie jest realizacją upoważnienia zawartego w art. 94a ust.6 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. W wyżej cytowanym Rozporządzeniu określone zostały warunki oraz tryb przyjmowania osób niebędących obywatelami polskimi do przedszkoli, szkół, w tym artystycznych, zakładów kształcenia nauczycieli i placówek. Zapisy Rozporządzenia regulują ponadto kwestię odpłatności za naukę, sposobu organizowania dodatkowej nauki języka polskiego oraz dodatkowych zajęć wyrównawczych w zakresie przedmiotów nauczania i nauki języka i kultury kraju pochodzenia.
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 kwietnia 2010 r. w sprawie regulami-**

nu konkursu na stanowisko dyrektora publicznej szkoły lub publicznej placówki oraz trybu pracy komisji konkursowej (Dz. U. z 2010 r. Nr 60 poz. 374).

Rozporządzenie jest realizacją upoważnienia zawartego w art. 36a ust. 12 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. W stosunku do dotychczas obowiązującego rozporządzenia MENiS z dnia 23 października 2003 r. wyżej cytowane Rozporządzenie wprowadziło kilka zmian. Oto kilka z nich:

1. Rozporządzenie dotyczy wyłącznie konkursu na stanowisko dyrektora publicznego przedszkola, szkoły i publicznej placówki. Zapisy rozporządzenia nie dotyczą konkursu na stanowisko dyrektora przedszkola i szkoły niepublicznej.
2. W rozporządzeniu rozszerzono listę dokumentów, jakie powinien złożyć kandydat na stanowisko dyrektora.
3. W rozporządzeniu zrezygnowano z obowiązku publikowania ogłoszenia o konkursie w co najmniej dwóch dziennikach zarówno o zasięgu lokalnym jak i wojewódzkim. Przyjęto, że podstawowym sposobem publikacji informacji o ogłoszonym konkursie będzie jej zamieszczenie na stronie internetowej organu prowadzącego i w miejscu ogólnodostępnym w jego siedzibie lub inny zwyczajowo przyjęty sposób.
4. W rozporządzeniu doprecyzowano, iż rozstrzygnięcie w przedmiocie dopuszczenia kandydata do postępowania konkursowego będą podejmowane przez komisję w formie uchwały, która zapadać będzie zwykłą większością głosów.
5. W rozporządzeniu wprowadzono zasadę, że kandydat na stanowisko dyrektora zostaje wyłoniony jeżeli jeden z kandydatów otrzyma bezwzględną większość głosów obecnych członków komisji. Brak spełnienia powyższego wymogu w kolejnych możliwych trzech głosowaniach skutkuje nierozstrzygnięciem konkursu.

6. W rozporządzeniu wprowadzono kolejną przesłankę unieważnienia konkursu przez organ prowadzący – naruszenie tajności głosowania.

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 kwietnia 2010 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2010 r. Nr 60, poz. 374).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. z 2010 r. Nr 61, poz. 378).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 kwietnia 2010 r. zmieniające rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad nadawania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”, trybu przedstawiania wniosków, trybu jego wręczania i sposobu noszenia (Dz. U. z 2010 r. Nr 63, poz. 392).

W rozporządzeniu MEN z dnia 20 września 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad nadawania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej...”, § 7 otrzymał brzmienie: „Medal może być nadany pośmiertnie”.

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 maja 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników niebędących nauczycielami, zatrudnionych w szkołach i placówkach prowadzonych przez organy administracji rządowej oraz w niektórych innych jednostkach organizacyjnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 84 poz. 548).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników oraz wypłat uczniom zasiłku powodziowego na cele edukacyjne (Dz. U. z 2010 r. Nr 95 poz. 612). +

Jerzy Byczkowski
konsultant ds. prawa oświatowego
w ODN w Słupsku

Komunikaty

☞ Konferencja „Zdrowy Pomorzanie – jak zapobiegać zaburzeniom odżywiania”

20 września 2010 r., z inicjatywy Sejmiku Województwa Pomorskiego i Zarządu Województwa Pomorskiego, przy udziale Departamentu Zdrowia, Departamentu Edukacji i Sportu, Departamentu Rolnictwa, Środowiska i Zasobów Naturalnych UMWP, odbędzie się w Polskiej Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku konferencja „Zdrowy Pomorzanie – jak zapobiegać zaburzeniom odżywiania”.

Konferencja adresowana jest do przedstawicieli szkół i przedszkoli: dyrektorów, pedagogów, pielęgniarek szkolnych oraz przedstawicieli samorządów lokalnych, a także wszystkich zainteresowanych edukacją zdrowotną, którzy mają bezpośredni wpływ na postawy prozdrowotne uczniów, ich rodziców i opiekunów.

Zainteresowane osoby powinny potwierdzić zamiar uczestnictwa w konferencji do dnia 20 czerwca br. w CEN w Gdańsku pod tel.: (58) 340 41 10, fax: (58) 341 07 63 lub e-mail: infopedagogiczna@cen.gda.pl.

☞ Centrum Hewelianum

Poznaję, wypoczywam, uczę się... to hasło, które przyświeca realizatorom Programu Hewelianum, zakładającego budowę nowoczesnego centrum edukacji i poznawania wiedzy na terenie fortu Góry Gradowej w Gdańsku – Centrum Hewelianum.

Śmiała idea połączenia nauk przyrodniczych z zabytkami architektury militarnej, dalekimi od tradycyjnych ekspozycji muzealnych, zaowocowała pojawieniem się na mapie Gdańska zupełnie nowego produktu turystycznego. Na Górze Gradowej powstało nowoczesne i przyjazne turystom centrum popularyzacji nauki, gdzie oprócz zdobycia wiadomości z fizyki, astronomii, historii czy biologii można po prostu spędzić mile czas z rodziną spacerując wśród zieleni. Oprócz renowacji zabytkowych obiektów, organizacji interaktywnych wystaw tematycznych, imprez popularno-naukowych i wykładów otwartych dla mieszkańców całego regionu. Centrum Hewelianum opiekuje się również przyrodą Grodziska i kształtuje proekologiczne postawy. W przyszłości planowane jest również stworzenie tu planetarium oraz połączenie stoków Góry Gradowej z miastem za pomocą kolejki linowej.

Ze strony: www.hewelianum.pl

☞ „Berta – chemia dla najmłodszych”

Centrum Hewelianum zaprasza dzieci w wieku 4-8 lat na nową wystawę z warsztatami „Berta – chemia dla najmłodszych”. Uczestniczące w zajęciach dzieci

będą miały możliwość zaprzyjaźnienia się ze smokiem o imieniu Berta, który w ciekawy i bezpieczny sposób wprowadzi je w fascynujący świat chemii. Oferta to doskonały sposób na połączenie nauki i zabawy. Być może tak wczesne przygody w laboratorium sprawią, że to właśnie Twoje dziecko zamarzy, aby zostać w przyszłości naukowcem.

Wystawa ma formę warsztatową i ze względu na komfort pracy liczba miejsc podczas zajęć jest ograniczona (maksymalnie 30 osób). Ekspozycja znajduje się na I p. dawnych koszarów schronowych Fortu Góry Gradowej w Gdańsku przy ul. 3 Maja 9a.

Szczegóły: www.hewelianum.pl

🔗 **Kidprotect.pl**

Fundacja Kidprotect.pl to organizacja pozarządowa o charakterze non-profit, której celem jest szeroko pojęta ochrona dzieci i młodzieży przed zagrożeniami czyhającymi na nie w świecie realnym, jak i w Internecie. Fundacja prowadzi najstarszy w Polsce hotline, do którego można zgłosić incydenty związane z pornografią dziecięcą oraz pedofilią; wspomaga ofiary przemocy seksualnej, oferując uczestnictwo w eGrupach, a także pomoc prawną. Kidprotect.pl współpracuje ściśle z organami ścigania oraz wymiarem sprawiedliwości udzielając konsultacji, uczestnicząc w postępowaniach, prowadząc szkolenia dla Policji, prokuratorów i sędziów.

Organizacja z myślą o szkołach i ich wychowankach, wraz z firmą Orange, uruchomiła **Szkołę Bezpiecznego Internetu**, projekt certyfikowania szkół dbających o bezpieczeństwo swoich wychowanków w Sieci. Prowadzi też certyfikat Strona Przyjazna Dzieciom, promujący strony Internetowe, z których bezpiecznie mogą korzystać dzieci.

Fundacja poprzez specjalną jednostkę – Centrum Edukacyjne Fundacji Kidprotect.pl – prowadzi szkolenia z bezpieczeństwa w sSeci dla młodzieży, nauczycieli i rodziców w całej Polsce.

Szczegóły: <http://kidprotect.pl>

🔗 **„Szkoła obywateli” – konkurs dla dyrektorów szkół**

Minister edukacji narodowej – Katarzyna Hall ogłosiła 22 kwietnia konkurs „Szkoła obywateli” o nagrodę im. Anny Radziwiłł za działania na rzecz społeczeństwa obywatelskiego. Konkurs jest skierowany do dyrektorów szkół i został ogłoszony w rocznicę urodzin minister Anny Radziwiłł – osoby o wielkich zasługach dla polskiej oświaty. Celem konkursu jest promowanie i popularyzowanie w środowiskach szkolnych postaw służących budowaniu społeczeństwa obywatelskiego.

Nagrodą im. Anny Radziwiłł wyróżnieni zostaną dyrektorzy szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych m.in. za kształtowanie postaw obywatelskich i tworzenie tradycji szkoły w oparciu o wartości patriotyczne, za współpracę szkoły w ramach realizowanych projektów z instytucjami i organizacjami działającymi w środowisku lokalnym, w tym organizacjami pozarządowymi oraz za aktywny i trwały udział szkoły w lokalnym życiu społecznym. Konkurs będzie trwał do połowy października 2010 r.

Szczegóły: www.men.gov.pl

🔗 **Globalna edukacja rozwojowa**

Pracownia Edukacji Obywatelskiej Ośrodka Rozwoju Edukacji kontynuuje działania rozpoczęte w CODN w ubiegłych latach, dotyczące wsparcia dla edukacji rozwojowej, rozumianej jako edukacja na temat: największych problemów współczesnego świata w skali globalnej, wzajemnych związków pomiędzy problemami krajów odległych a sytuacją w Polsce, praktycznej roli polskich nauczycieli i uczniów w tych sprawach. Projektem „Wiem, rozumiem, działam – edukacja rozwojowa w polskiej szkole” (2009-2010), współfinansowanym ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach konkursu POLSKA POMOC, realizuje systemowe działania popularyzujące edukację rozwojową w środowisku oświatowym.

Nauczyciele mogą korzystać ze stale aktualizowanej witryny internetowej projektu – www.edukacja-globalna-codn.pl oraz wziąć udział w szkoleniu e-learningowym na temat globalnej edukacji rozwojowej.

W ramach projektu powstaną również materiały edukacyjne – scenariusze zajęć z zakresu edukacji globalnej oraz propozycje modelowych szkoleń/warsztatów dla nauczycieli. Będą one rozprowadzane w Tygodniu Edukacji Globalnej (listopad 2010 rok).

Ze strony: www.ore.edu.pl

🔗 **Informator: „Studia podyplomowe dla nauczycieli w roku akademickim 2010/2011”**

W Pracowni Informacji Pedagogicznej Ośrodka Rozwoju Edukacji przygotowana została kolejna edycja informatora *Studia podyplomowe dla nauczycieli w roku akademickim 2010/2011*. Wersja elektroniczna tego opracowania jest dostępna w Bibliotece Cyfrowej: <http://www.bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=163>

Ze strony: www.ore.edu.pl

(D.I.)

INFORMACJE
OPINIE
PROPOZYCJE

Ewaluacja w szkole – stały element pracy szkoły

Nowa koncepcja nadzoru pedagogicznego daje nam szczegółowe wytyczne dotyczące realizacji procesu ewaluacji zewnętrznej, niewiele zaś wskazówek uzyskujemy dla przeprowadzania ewaluacji wewnętrznej w szkołach. Jest to celowy zabieg pomysłodawców nowego nadzoru pedagogicznego, aby decyzje odnośnie prowadzenia ewaluacji wewnętrznej pozostawić zespołom ewaluacyjnym w poszczególnych placówkach.

Rozwiązanie takie oferuje zatem doskonałą sposobność ku temu, aby ewaluację wewnętrzną w szkole prowadzić w sposób umożliwiający pozyskanie rzeczywiste użytecznych informacji, przydatnych dyrektorowi, gronu pedagogicznemu, personelowi niepedagogicznemu, a wreszcie takich, które zainteresują uczniów i ich rodziców. Warto wykorzystywać te informacje do skutecznego zarządzania placówką, doskonalenia jej pracy i osiąganych efektów, czy identyfikacji obszarów, które rzeczywiście wymagają poprawy, a także poszukiwania rozwiązań pojawiających się problemów.

Takie podejście, oparte o dużą autonomię ewaluacji wewnętrznej, nadaje jej równoważną rangę z ewaluacją zewnętrzną, jako drugim filarem prowadzenia nadzoru i dbania o jakość edukacji. Warto zatem te narzędzie wykorzystać z powodzeniem przede wszystkim dla własnej placówki – doskonalenia jej pracy, budowania współodpowiedzialności za jej jakość i autentycznego zachęcania do uczestnictwa w procesach decyzyjnych wszystkich interesariuszy, czyli osób dla których placówka funkcjonuje oraz tych, którzy w niej pracują.

Ewaluacja wewnętrzna w szkole

Ewaluacja wewnętrzna w szkole (placówce) powinna być zatem elementem codziennej praktyki szkolnej i dostarczać informacji, które pomogą dyrektorowi i nauczycielom podejmować słuszne i uzasadnione decyzje odnośnie swojej pracy oraz działalności całej placówki. Punktem wyjścia dla tego procesu decyzyjnego mogą być informacje zebrane i przeanalizowane dzięki systematycznie prowadzonej ewaluacji. Czy będzie to

ewaluacja oparta o analizę osiągniętych przez szkołę wyników, czy też ewaluacja oparta o opinie zebrane wśród uczniów, nauczycieli i rodziców, czy przedstawicieli środowiska lokalnego – zależy będzie od wybranego do ewaluacji aspektu pracy szkoły i przyjętego modelu badawczego. Tutaj niekoniecznie istnieje potrzeba odwoływania się do wymagań, które są punktem odniesienia dla ewaluacji zewnętrznej prowadzonej przez wizytatorów ds. ewaluacji. Warto jednak pozwolić sobie na identyfikację rzeczywistych problemów do rozwiązania, a ewaluacją spróbować zbadać ich przyczyny, istotę, wagę oraz poszukać możliwości jego rozwiązania.

Przystępując do planowania ewaluacji wewnętrznej, warto pamiętać, że ewaluacja jest przede wszystkim narzędziem do pozyskiwania informacji, mającym wspomagać proces decyzyjny i budować współodpowiedzialność za osiągane efekty pracy. Nie oferuje ona natomiast gotowych rozwiązań czy sposobów postępowania, dlatego też za każdym razem wymaga dobrania odpowiedniej strategii badawczej i opracowania adekwatnych narzędzi badawczych. Posiłkowanie się przygotowanymi przez innych narzędziami badawczymi (np. ankietami), a takich gotowych narzędzi badawczych bardzo często oczekuje się w placówkach, świadczy przede wszystkim o niezrozumieniu roli ewaluacji. Aby ewaluacja rzeczywiście przynosiła ważne i użyteczne informacje, musi być „szyta na miarę” określonej placówki i jej konkretnego problemu do zbadania i rozwiązania. O ile bowiem ewaluacja zewnętrzna odnosi się do ogólnych wymogów systemu oświaty, w jakim funkcjonują placówki i posługuje się wystandardyzowaną metodologią, tj. taką samą dla wszystkich placówek danego typu, o tyle ewaluacja wewnętrzna dotyczy tylko naszej szkoły. Dlatego też wybór metodologii badania, w tym przygotowanie narzędzi badawczych, powinno dać dużo bardziej satysfakcjonujące efekty, gdy będą to narzędzia przygotowane samodzielnie i na „własny użytek”. Obawy, że narzędzia te mogą być niedoskonałe czy też nieprzystawalne do narzędzi stosowanych przez wizytatorów ds. ewaluacji, nie powinny nas zniechęcać do prób ich opracowywania. Na temat metod i narzędzi badawczych istnieje bardzo bogata literatura, ponadto w placówkach mamy również pedagogów i/lub psychologów, którzy będąc członkami zespołów ewaluacyjnych, mogą wspierać nas swoją wiedzą na ten temat. W rzeczywistości jednak – najlepszym sposobem uczenia się realizacji badań ewaluacyjnych – jest ich realizowanie. W większości placówek taka praktyka jest już zresztą bardzo bogata, więc nie należy obawiać się, że być może pierwsze ewaluacje wewnętrzne nie będą doskonałe metodologicznie. Za ich prowadzeniem przemawiać będzie użyteczność zgromadzonych informacji i poczucie, że dzięki tym badaniom nasze decyzje mają wsparcie i akceptację tych, których dotyczą, bo wynikają z in-

formacji i opinii, które sami sformułowali – wtedy biegłość realizacyjna i łatwość w przygotowywaniu narzędzi badawczych do „naszej własnej ewaluacji” przyjdzie szybciej niż się spodziewamy.

Planowanie i realizacja ewaluacji

Planowanie ewaluacji warto rozpocząć od dyskusji w gronie nauczycieli, z udziałem dyrektora, a może i pozostałego personelu szkoły, uczniów, rodziców czy nawet przedstawicieli środowiska lokalnego na temat tego, jakie kwestie warto poddać ewaluacji bądź zidentyfikować problemy, które wymagają rozwiązania na terenie szkoły, a ewaluacja mogłaby być pomocna w poszukiwaniu tych rozwiązań. Jest to punkt wyjścia do sformułowania celu ewaluacji i funkcji, jaką ma pełnić w szkole. Wyjście od zdefiniowania celu ewaluacji w bezpośredni sposób poprowadzi do wskazania sposobu wykorzystania wyników ewaluacji i uzasadnienia użyteczności jej przeprowadzenia.

Inspiracją do prowadzenia ewaluacji wewnętrznej może być tu koncepcja ewaluacji partycypacyjnej (uczestniczącej) M.Q. Pattona, zakładająca, że:

- sam proces ewaluacji jest jednocześnie jej wynikiem, gdyż pod wpływem obserwacji, refleksji i dyskusji nad tym, co powinno być poddane ewaluacji, w rzeczywistości już tą rzeczywistość zmieniamy i wpływamy na osiągnięte rezultaty;
- zmiana nie jest traktowana jako postęp, lecz jako ciągła adaptacja do tego, co ma miejsce wewnątrz i na zewnątrz naszej placówki;
- wszyscy członkowie zespołu interpretują wnioski z ewaluacji, analizują implikacje, a jej wyniki stosują w następnym etapie rozwoju placówki;
- celem takiej ewaluacji staje się rozwijanie kolejnych działań oraz ciągłe usprawnianie wszelkiego działania placówki.

W centrum zainteresowań ewaluacji uczestniczącej leży poszukiwanie możliwości wykorzystania danych ewaluacyjnych w celu praktycznego rozwiązywania problemów wewnątrz aktualnego kontekstu i stanu rozwoju placówki.

Zasadą prowadzenia takiej ewaluacji jest zaangażowanie możliwie szerokiego grona pracowników, ale i przedstawicieli uczniów i rodziców, w poznawanie logiki ewaluacyjnej oraz uczenie się takich umiejętności, jak ustanawianie celów, określanie priorytetów, stawianie pytań, interpretowanie danych, podejmowanie na ich podstawie decyzji oraz łączenie procesu z jego wynikami.

Ewaluacją i jej przebiegiem kieruje, a raczej zarządza zespół osób do tego powołany, ale elementy tego procesu mogą być „rozpisane” na cały zespół nauczycielski, który swymi pomysłami, wątpliwościami stymuluje lub wyznacza kierunek ewaluacji, uczestniczy w dyskusji po prezentacji wyników, ale też formuluje

i akceptuje wnioski, które „przysposabia” w swojej pracy. W proces ten może być również zaangażowana reszta społeczności szkolnej – w zakresie, w którym jest to możliwe i korzystne, z punktu widzenia planowanej zmiany.

Uczestnicy procesu mają dzięki temu poczucie sprawstwa podczas ewaluacji, co oznacza, że faktycznie wpływają na jej projektowanie, przedstawianie konkluzji i podejmowanie w związku z nimi decyzji i mogą koncentrować się na procesie i wynikach uważanych przez nich rzeczywiście za istotne. Dominuje tu praca zespołowa, a jej celem jest wspieranie u uczestników przede wszystkim poczucia odpowiedzialności za to, co dzieje się w placówce.

Dyrektor placówki może pełnić rolę lidera, aczkolwiek przy zachowaniu stylu demokratycznego – by nie zaprzepaścić efektów zaangażowania innych uczestników tego procesu. Jednocześnie jednak sam jest pełnoprawnym uczestnikiem tego procesu i jest również odpowiedzialny za ewaluację i konsekwencje decyzji, jakie w jej wyniku zostaną podjęte. Jako dyrektor może być nawet bardziej od innych świadomy kontekstu prawnego i społecznego, w jakim funkcjonuje placówka. Zatem jego głos powinien być uwzględniony na każdym etapie ewaluacji – od definiowania problemu badawczego począwszy, a na wykorzystaniu wyników ewaluacji skończywszy.

Takie podejście akcentuje przede wszystkim wagę samego procesu ewaluacji, traktując go jako stymulator zaangażowania i uczestnictwa w życiu placówki, ewaluacja zatem nie jest nastawiona na „pomiar osiągniętych efektów”, ale raczej na stymulowanie procesów rozwojowych w placówce. Nie liczy się „opasty raport kurzący się na półce”, ale proces, który dzięki ewaluacji został uruchomiony. Jeżeli jednak chcemy, by wyniki ewaluacji zostały udokumentowane na papierze, niech dokument ten będzie zwięzły, treściwy i autentycznie interesujący i inspirujący. Wartość ewaluacji nie mierzona jest bowiem długością i „kwiecistością” raportu, ale użytecznością poczynionych w jej wyniku ustaleń. Warto w ewaluacji wewnętrznej korzystać z tych inspiracji, nie traktując jej jako „fasadowego działania na pokaz”, ale jako praktycznego narzędzia wspomagającego naszą codzienną pracę. Ewaluacja nie stanowi tu bowiem dodatkowej „formy kontroli”, nie kończy się z chwilą ustalenia wniosków, zaleceń i rekomendacji, ale „popycha” do działania, a następnie do kolejnej ewaluacji, do stawiania pytań – co się zmieniło w wyniku podjętych działań, jakie ewentualnie wynikły inne problemy do zbadania – i staje się stałym elementem pracy szkoły, a nie kolejnym uciążliwym wymogiem do spełnienia. ✦

Beata Ciężka

prezes

Polskiego Towarzystwa Ewaluacyjnego

Ewaluacja zewnętrzna w rozwoju szkoły na przykładzie V LO im. Zbigniewa Herberta w Słupsku

7 października 2009 roku Minister Edukacji Narodowej Katarzyna Hall podpisała rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego¹. W założeniach Ministerstwa Edukacji Narodowej nowe rozporządzenie ma na celu wzmocnienie systemu nadzoru pedagogicznego, z ukierunkowaniem jego sprawowania na dokonywanie analizy i oceny jakości działalności edukacyjnej zarówno szkół, jak i placówek oraz wprowadzenie nowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, z których najważniejsze jest rozdzielenie kontroli przestrzegania prawa, wspomaganie i ewaluacja. Podstawowym narzędziem tak rozumianego nadzoru, mającym wpływ na jakość kształcenia oraz rozwój szkół i placówek, jest ewaluacja. Wprowadzenie nowego rozporządzenia trochę zaskoczyło zarówno same grupy eksperckie MEN, pracujące nad założeniami nowego sposobu sprawowania nadzoru, jak również i dyrektorów szkół i placówek, którzy zmuszeni zostali do korekty szkolnych planów nadzoru na rok szkolny 2009/2010 i przygotowania ewaluacji wewnętrznych.

W kwietniu 2010 roku V Liceum Ogólnokształcące im. Zbigniewa Herberta w Słupsku, jako jedna z pierwszych szkół i placówek w mieście, została poddana ewaluacji zewnętrznej, przeprowadzonej w szkole przez wizytatorów ds. ewaluacji. Była to decyzja dyrekcji i grona pedagogicznego, które zdawało sobie sprawę z niepełnej wiedzy, czym tak naprawdę jest ewaluacja zewnętrzna oraz z braku wyspecjalizowanych narzędzi do przeprowadzania ewaluacji wewnętrznej, która powinna być brana pod uwagę przy ewaluacji zewnętrznej.

Ewaluacja zewnętrzna obejmowała jeden obszar: „Efekty działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły (placówki)”. Dla tego obszaru zgodnie z rozporządzeniem MEN, zostały sformułowane następujące wymagania²:

- 1.1. Analizuje się wyniki sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.
- 1.2. Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności.
- 1.3. Uczniowie są aktywni.
- 1.4. Respektowane są normy społeczne.

Ewaluacja zewnętrzna polega na zbieraniu i analizowaniu informacji, przy zachowaniu jawności wymagań oraz przyjęciu zasady pozyskiwania informacji o szkole z różnych źródeł (np. wywiad z dyrektorem, nauczycielami, pracownikami administracji i obsługi, uczniami i rodzicami) i przy wykorzystaniu różnych metod badaw-

czych (np. obserwacja szkoły i zajęć lekcyjnych, badanie ankietowe 223 uczniów, 82 rodziców i 42 nauczycieli oraz przeprowadzeniu wywiadu indywidualnego z przedstawicielami samorządu lokalnego i partnerami szkoły). Ewaluacja zewnętrzna uwzględniła również informacje pozyskiwane w toku nadzoru sprawowanego przez dyrektora szkoły.

Przeprowadzona ewaluacja pozwoliła odpowiedzieć na kilka istotnych pytań:

- Jakie są efekty działalności dydaktycznej szkoły?
- W jakim zakresie uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności?
- Czy uczniowie są aktywni?
- Czy są respektowane normy społeczne w szkole?

Na podstawie zebranych danych informujących o wynikach pracy szkoły, odzwierciedlonych w umiejętnościach, zachowaniach, postawach, działaniach uczniów i w osiągniętych przez nich rezultatach na egzaminach, wizytatorzy ds. ewaluacji przyznali szkole odpowiednie poziomy spełniania poszczególnych wymagań (od A do E)³. Dla każdego wymagania poziom jego spełniania ustalany jest odrębnie.

W sporządzonym raporcie⁴ znajduje się komentarz do każdego analizowanego wymagania. Nie sposób odnieść się do wszystkich zapisów w nim zawartych, ale warto przywołać szczególnie te, które miały wpływ na przyznanie wspomnianego poziomu.

Wymaganie: 1.1. Analizuje się wyniki sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe

Wizytatorzy ds. ewaluacji przyznali szkole poziom B – oznaczający wysoki stopień wypełniania wymagań przez szkołę lub placówkę. Dane zawarte w tabeli dołączonej do wspomnianego raportu mogą stanowić potwierdzenie, iż „szkoła analizuje wskaźniki efektów kształcenia, wyniki osiągnięte przez uczniów na przestrzeni lat jej funkcjonowania, diagnozuje wybrane obszary swojej pracy, pracy zespołów przedmiotowych, informacje dotyczące sukcesów uczniów, promocje szkoły w środowisku lokalnym (...)”⁵. Zaważalny systematyczny wzrost efektów kształcenia (np. średnia ocen od 3,18 w roku szk. 1994/1995 do 3,95 w roku szk. 2008/2009) pozwala stwierdzić, że uczniowie uczący się w V LO osiągają dobre i bardzo dobre wyniki, które następnie przekładają się na wyniki egza-

minu maturalnego. Szkoła opracowała i przyjęła własną strategię analizy wyników egzaminów zewnętrznych.

Pomimo tego, że średnie wyniki, które osiągnęli uczniowie na maturze w kolejnych latach są z racji uwarunkowań zewnętrznych nieporównywalne, to jednak na tej podstawie wiele osób wyrabia sobie zdanie o szkole i jakości edukacji.

Przykładowe działania podjęte na podstawie wniosków z przyjętej strategii analizy wyników matur: dokonanie w szkole odpowiedniego podziału zespołów klasowych na grupy (np. w przypadku nauczanych języków obcych), ukierunkowanie pracy z uczniami pod kątem osiągania określonych kompetencji, czy projektowanie pracy szkoły i poszczególnych nauczycieli (doksztalcenie, realizacja dodatkowych godzin z poszczególnych przedmiotów maturalnych, czy współpraca z rodzicami). Trafność tych analiz potwierdzają wyniki rekrutacji: „*Coroczne badania aspiracji zawodowych uczniów gimnazjów wskazują na duże zainteresowanie kształceniem w tej szkole, co potwierdza większa liczba kandydatów niż miejsc oferowanych przez szkołę*”.

Wymaganie: 1.2. Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności

Wizytatorzy ds. ewaluacji przyznali szkole również poziom B – oznaczający wysoki stopień wypełniania wymagania przez szkołę lub placówkę.

W komentarzu podkreślono, iż szkoła „*wykorzystuje indywidualne predyspozycje i zainteresowania uczniów (...), może wskazać „sukcesy uczniów w konkursach, olimpiadach, a także w nauce*””. W szkole prawidłowo jest stosowane rozporządzenia MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych⁸. Odsetek niepromowanych uczniów w roku 2008 wyniósł 0,42% (2 uczniów), w roku 2009 – 1,27% (6 uczniów). Średni wynik szkoły mieści się na poziomie średniego i powyżej średniego stanu ogólnopolskiego⁹. Zatem, można przyjąć, iż szkoła stawia wymagania, ale jednocześnie stwarza warunki do prawidłowego rozwoju każdego ucznia, jednocześnie pamiętając, że czynniki wpływające na efekty nauczania są bardzo zróżnicowane i mają podłoże nie tylko dydaktyczne, ale również psychologiczne, społeczne i ekonomiczne.

„*Uczniowie uważają, że nauczyciele okazują swoją wiarę w ich możliwości motywując do nauki, wskazując popełniane przez nich błędy, pomagając w nauce oraz często przypominając o zbliżającej się maturze (...). Poza tym uczniowie zdobywają wiedzę z zakresu filozofii [filozofia jest przedmiotem obowiązkowym dla klas z rozszerzeniem j. polski, historia].*

kształcą umiejętności w kierunku nauk prawnych, uczą się podstaw psychologii [przedmiot psychologia jest obowiązkowy we wszystkich klasach pierwszych] i łaciny [język łaciński jest obowiązkowy dla klas z rozszerzeniem j. polski, historia oraz jako dodatkowy dla klas z rozszerzeniem biologia i chemia] (...). Ponadto licealiści nabywają i rozwijają umiejętności sportowe, do których należy m.in. jazda na nartach (coroczny obóz narciarski – Szklarska Poręba)¹⁰”.

Wymaganie: 1.3. Uczniowie są aktywni

Poziom spełnienia tego wymagania został określony, jako C – oznaczający średni stopień wypełniania wymagania przez szkołę lub placówkę. Zebrane w toku ewaluacji informacje wskazują na systematyczność i planowość działań szkoły w podejmowaniu różnych form aktywności na rzecz rozwoju uczniów i szkoły oraz realizowanie w szkole działań zainicjowanych przez uczniów. W komentarzu do tego wymagania wizytatorzy ds. ewaluacji zwrócili uwagę na: *uczestnictwo uczniów w zajęciach pozalekcyjnych (np. koło filmowe, radiowęzeł, strona internetowa szkoły, gazetka „Herbertom”), wolontariat (zbiórka środków na rzecz ofiar trzęsienia ziemi w Haiti, współpraca z Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Damnicy, WOŚP, Caritas), czy organizację wycieczek klasowych i wyjazdów na imprezy kulturalne, przygotowanie uroczystości i apeli okolicznościowych, również o zasięgu miejskim i wojewódzkim (np. otwarcie kompleksu boisk „Orlik 2012”), co mogłoby być przesłanką potwierdzającą spełnienie wymagania na poziomie B.*

Jednakże na podstawie uzyskanych wyników zakończonej ewaluacji stwierdzono, że wymaganie: 1.3. *Uczniowie są aktywni*, należy rozumieć znacznie szerszej i nie tylko przez pryzmat aktywności uczniów „na zewnątrz”. W komentarzu do tego wymagania wizytatorzy zwrócili uwagę, jak ważna jest aktywność „wewnętrzna” uczniów i nauczycieli. „*Nauczyciele deklarują, że w celu zwiększenia aktywności uczniów prowadzą lekcje metodami aktywizującymi, wykorzystując sprzęt multimedialny, nie wskazują jednak żadnych przykładów w tym zakresie. Zdaniem uczniów, lekcje prowadzone są przede wszystkim metodą wykładu i pracy z tekstem, niewiele prowadzonych jest doświadczeń i pokazów (...) oraz zbyt mało wykorzystywane są techniki komputerowe i medialne (...). Z bezpośredniej obserwacji lekcji wynika, że zaangażowanie uczniów zróżnicowane jest w zależności od przedmiotu (...). Zdaniem uczniów nie wszystkie ich pomysły są realizowane przez szkołę (...). Rodzice oraz 87% uczniów uważa, że licealiści mają wpływ na to, co dzieje się w szkole oraz organizację pracy ukierunkowaną na ich twórczą po-*

stawę i kształtowanie [właściwych] relacji uczeń – nauczyciel”¹¹. Zapewne te cytowane powyżej informacje, uzyskane przez wizytatorów ds. ewaluacji z analizy ankiet, bezpośredniej obserwacji szkoły czy wywiadu grupowego, zaważyły na wskazaniu – C, jako średniego stopnia wypełniania wymagania przez szkołę.

Wymaganie: 1.4. Respektowane są normy społeczne

Poziom spełnienia tego wymagania został określony jako B – oznaczający wysoki stopień wypełniania wymagania przez szkołę lub placówkę. Komentarz do tego wymagania jest najbardziej obszerny i w wielu miejscach bardzo pozytywny dla uczniów, nauczycieli czy samej szkoły. *„Zdaniem badanych respondentów szkoła jest bezpieczna dla uczniów i jej pracowników (...). Mimo niekorzystnego utytułowania szkoły na terenie miasta, uczniowie czują się w niej bezpiecznie (...). Szkoła posiada monitoring wizyjny (...). Policja i straż miejska dokonują kilkakrotnych w ciągu tygodnia patroli terenu przy szkole oraz kompleksu boisk „Orlik 2012” (...), 72% badanych uczniów nie obawia się w szkole żadnego zagrożenia (...), 11 uczniów na 128 ankietowanych obawia się osób spoza liceum, przebywających na drodze żuźlowej (ul. Krzywoustego) prowadzącej do szkoły. 5% ankietowanych uczniów twierdzi, że nie czuje się w szkole bezpiecznie, poza zwykłymi godzinami pracy np. po zajęciach pozalekcyjnych (...).”*

Uczeń szkoły średniej przychodzi z pewnym bagażem kompetencji osobistych, na który składa się m.in. postawa, zachowanie, uczciwość, patriotyzm i inne. Działania podejmowane przez szkołę mają na celu rozwijanie pożądanych zachowań. *„Zdaniem badanych podmiotów największym osiągnięciem szkoły jest (...). Nie zdarzają się kradzieże, ograniczeniu ulega używanie wulgarnych słów i wagarowanie młodzieży. W szkole nie ma bijatyk, agresji oraz prób samobójczych. (...) Uczniowie wiedzą, jakich zachowań się od nich oczekuje, a jakie będą karane. Młodzież chodzi schludnie ubrana, rozmawiają z rękoma wyjętymi z kieszeni, głów nie przykrywają kapturami. Uczniom przede wszystkim nie wolno palić papierosów na terenie szkoły, spożywać alkoholu, używać wulgarnych słów, popychać, zaczepiać, wyzywać i obmawiać innych. (...) Licealiści prezentują wysoką kulturę osobistą”¹².*

Ewaluacja w swojej niezależności i przy zachowaniu obiektywizmu wizytatorów, wykazała, że niektóre istniejące działania w szkole są optymalne i należy je kontynuować, inne wymagają korekty lub zmiany. Zakończona ewaluacja zewnętrzna niewątpliwie pomoże szkole na nowo formułować program jej rozwoju oraz zachęcać grono pedagogiczne do szukania indywidual-

nych rozwiązań, a rola dyrektora szkoły sprowadzać się będzie przede wszystkim do organizowania zespołowych działań nauczycieli. Najtrudniejsze będzie przekonanie wszystkich nauczycieli do twórczego myślenia o jakości pracy edukacyjnej szkoły.

Istnieje niebezpieczeństwo, że ewaluacja zewnętrzna, oceniająca jakość pracy szkoły, może prowadzić do *etykietowania*, co może zahamować jej rozwój, a podane do wiadomości publicznej informacje mogą być wykorzystane przeciw szkole. Przyznane poziomy spełnienia wymagań mogą też służyć do tworzenia niebezpiecznych rankingów. Wreszcie w raporcie brak jest wyraźnego odniesienia do nadzoru pedagogicznego wewnętrznego, wykonywanego przez dyrektora szkoły. Pozostawia to swobodę czynnościom dyrektora, które muszą wynikać z bieżącej analizy potrzeb szkoły i mieć na uwadze jej rozwój oraz dobro.

Warto zajrzeć na stronę: <http://www.npseo.pl/>, gdzie znajdują się pierwsze raporty z ewaluacji zewnętrznych, prowadzonych przez wizytatorów ds. ewaluacji w poszczególnych województwach oraz szereg przydatnych materiałów i informacji dotyczących ewaluacji. ✦

Wojciech Gajewski
dyrektor V LO im. Z. Herberta
w Słupsku

PRZYPISY: 1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r., w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2009 r. Nr 168, poz. 1324). 2. Rozporządzenie ..., op. cit. 3. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. Nr 168, poz. 1324), szkoła może spełnić te wymagania na pięciu poziomach: E, D, C, B i A. Przy czym poziom B lub D spełniania przez szkołę wymagania ustalony jest zgodnie ze stwierdzonym stanem faktycznym, odpowiednio do charakterystyki podanej w załączniku do rozporządzenia MEN. 4. Raport z ewaluacji problemowej: *Efekty. V LO im. Zbigniewa Herberta w Słupsku. Pomorski Kurator Oświaty, Kuratorium Oświaty w Gdańsku*, Gdańsk 2010. 5. Tamże, s. 4. 6. Tamże, s. 4. 7. Tamże, s. 5. 8. Patrz: Dz. U. Nr 83, poz. 562, z póź. zm. 9. Raport ..., op. cit., s. 5. 10. Tamże, s. 5. 11. Raport ..., op. cit., s. 6. 12. Raport ..., op. cit., s. 8.

LITERATURA: ■ Niemierko B.: *Pomiar wyników kształcenia*. Warszawa: 1999 ■ Stróżyński K.: *Prowadzenie ewaluacji w ramach nadzoru pedagogicznego*. Warszawa: 2000 ■ Stróżyński K.: *Ewaluacja in statu nascendi*. Dyrektor Szkoły 2010, Nr 4, s. 10-13 ■ Stróżyński K.: *Ewaluacja jako narzędzie nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły*. Dyrektor Szkoły (Akademia Zarządzania) 2009, nr 11, s. 1-8. ■ Wesolowska A.: *Narzędzie pedagogiczne – narzędzie w realizacji polityki oświatowej państwa*. Dyrektor Szkoły 2009, nr 9, s. 13-17 ■ Wlazło S.: *Ewaluacja to nie mierzenie jakości – wersja 2.0*. Dyrektor Szkoły 2010, nr 2, s. 42-44

Ewaluacja wewnętrzna w Zespole Szkół Leśnych w Warcinie

Zgodnie z definicją przyjętą przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, ewaluacja określona jest jako „ocena przydatności i skuteczności podejmowanych działań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w odniesieniu do założonych celów, służąca doskonaleniu tych działań”¹. Może ona mieć charakter wewnętrzny lub zewnętrzny. Literatura rozróżnia kilka typów ewaluacji (diagnostyczną, formacyjną, sumacyjną, okresową, bieżącą i inne), ale podział ten odnosi się zasadniczo do nawyków i utartych praktyk w pracy szkoły (utożsamianie ewaluacji z oceną osiągnięć szkolnych i identyfikacja jej z określonym efektem). Natomiast w nowej koncepcji nadzoru pedagogicznego znajdujemy szczególne wytyczne dotyczące realizacji procesu ewaluacji zewnętrznej. Koncepcja przeprowadzania ewaluacji wewnętrznej pozostawiona została decyzji zespołów ewaluacyjnych. Jest to doskonała sposobność, by ewaluację wewnętrzną w szkole prowadzić w sposób umożliwiający pozyskanie użytecznych informacji oraz do wykorzystania jej w doskonaleniu pracy konkretnej szkoły, w obszarach, które takiej poprawy wymagają. Ewaluacja wewnętrzna w szkole powinna być zatem elementem codziennej praktyki i dotyczyć informacji, które pomogą dyrektorowi i nauczycielom podejmować uzasadnione decyzje odnośnie swojej pracy oraz działalności całej placówki.

Każda ewaluacja składa się z kilku etapów. Jednym z najważniejszych, warunkującym powodzenie tego procesu, jest planowanie. Przystępując do niego warto pamiętać, że ewaluacja jest przede wszystkim procedurą pozyskiwania informacji, wspomagającą proces decyzyjny i budującą współodpowiedzialność za osiągnięcia w pracy efekty². Ewaluacja nie oferuje natomiast gotowych rozwiązań, czy sposobów postępowania. W ewaluacji wewnętrznej po stronie realizatorów, a jednocześnie odbiorców jej wyników leży decyzja, jakie obszary wybrane zostaną do badania oraz jaka forma realizacji tych badań zostanie przyjęta, jak również wybór metodologii prowadzonych analiz.

Warto tu też przytoczyć kilka wskazówek, jak planować ewaluację wewnętrzną, aby można było zrealizować ją z pożytkiem i bez obciążania pracą jej realizatorów:

1. Planowanie ewaluacji powinno rozpocząć się od dyskusji w gronie nauczycieli, z udziałem dyrektora, pracowników administracyjno-usługowych, uczniów i rodziców. Przedmiotem dyskusji powinna być identyfikacja problemów, które wymagają rozwiązania, a ewaluacja mogłaby być w tym pomocą. Jest to punkt wyjścia do sformułowania celu ewaluacji i do wskazania sposobu wykorzystania jej wyników.
2. Ewaluacja musi być również możliwa do przeprowadzenia, dlatego, przystępując do jej planowania, należy się zastanowić nad zasobami, jakimi dysponujemy. W szczególności chodzi tu o zasoby czasowe, finansowe i ludzkie.
3. Ewaluacja musi być zrealizowana w określonym terminie. Warto więc planując ją, wziąć pod uwagę kalendarz roku szkolnego oraz obciążenia nauczycieli, którzy mają wykonać to zadanie.
4. Nie można zapomnieć również o kosztach – materiały biurowe, dodatkowe telefony, komputer, może dodatkowe oprogramowanie, które umożliwi np. prezentację wyników.

Zanim omówimy szczegóły ewaluacji wewnętrznej w naszej placówce, wspomnieć należy w kilku zdaniach o wyjątkowości Zespołu Szkół Leśnych w Warcinie. Przez okres 65-ciu lat swojego istnienia, mury szkoły opuściło ponad cztery tysiące wykształconych leśników. Pracują oni na terenie całej Polski, na odpowiedzialnych stanowiskach w Administracji Lasów Państwowych, uczelniach oraz firmach działających na rzecz ochrony środowiska i leśnictwa. Wizytówką szkoły jest między innymi Zespół Sygnalistów Myśliwskich oraz Ośrodek Rehabilitacji Ptaków Drapieżnych „Dżawat”, których dokonania znane są na terenie całego kraju i za granicą. Szkoła daje swoim uczniom możliwość wszechstronnego rozwoju i pomaga zdobyć atrakcyjny zawód (technik leśnik). Umożliwia odbywanie ciekawych praktyk zawodowych w Niemczech i Szwecji oraz dobrze przygotowuje do studiów na wydziałach leśnych i kierunkach związanych z ekologią i ochroną środowiska. Specyficzne położenie wśród lasów, w pięknie utrzymanym zabytkowym zespole pałacowo-parkowym, tradycje, mundurowy charakter i kadra, sprawiają, że absolwenci szkoły są ludźmi kochającymi przyrodę, a jednocześnie nie boją się wyzwań, jakie niesie ze sobą wybrany przez nich piękny ale i trudny zawód leśnika.

Planowanie ewaluacji wewnętrznej w Zespole Szkół Leśnych rozpoczęło się tuż po feriach zimowych, tj. w marcu bieżącego roku.

W dyskusji nauczycieli i wychowawców internatu uczestniczyło kierownictwo szkoły oraz wybrani pracownicy administracji. Jej wynikiem było sformułowanie czterech obszarów działalności szkoły, które poddane zostały badaniom.

Pierwszym była „Koncepcja pracy szkoły”. Wybór tego obszaru był uzasadniony. W roku 2005 opracowany został przez dyrektora szkoły, we współpracy z nauczycielami, uczniami, rodzicami i pracownikami administracji lasów państwowych „Plan rozwoju szkoły w latach 2005-2010”. Bieżący rok szkolny jest zatem ostatnim, w którym ten dokument obowiązuje. Perspektywa opracowania kolejnej koncepcji stała się punktem wyjścia do ewaluacji tego obszaru. Szczególne miejsce w „Planie” zajmuje tzw. „Model absolwenta”. Zadaniem zespołu ewaluacyjnego była odpowiedź na pytanie: „Czy szkoła realizując swoje zadania, zdaniem uczniów klas czwartych i nauczycieli, osiągnęła cel, jakim było wyposażenie absolwentów w pożądane cechy i umiejętności – zgodne z oczekiwaniami uczniów, rodziców, nauczycieli i pracodawców”. Zastosowaną techniką było badanie ankietowe. Objęci nim zostali uczniowie klas czwartych (za chwilę absolwenci), nauczyciele i wychowawcy, którzy przez cztery lata przekazywali wiedzę i zajmowali się kształtowaniem postaw i zachowań naszych uczniów. Uzyskane wyniki badań porównane zostały z założonym modelem, opisane oraz przedstawione w formie graficznej, a raport z ewaluacji zakończono stosownymi wnioskami.

Kolejnymi obszarami, które poddane zostały ewaluacji były: „Współpraca z rodzicami”, „Baza szkoły”, „Efekty działalności dydaktycznej, wychowawczej oraz innej działalności statutowej szkoły”. Taki wybór miał również swoje uzasadnienie.

Szkoła leśna w Warcinie, to szkoła oddalona od miejsca stałego zamieszkania jej uczniów. Wielkim problemem są osobiste kontakty nauczycieli i wychowawców z rodzicami oraz ich udział w tzw. „wywiadówkach”. Dlatego jednym z celów badania ewaluacyjnego w tym zakresie było uzyskanie informacji o najdogodniejszym dla rodziców terminie tych spotkań. Podobnie jak w poprzednim obszarze zastosowaną techniką była ankieta. Zespół ewaluacyjny opracował wyniki, a raport również zakończył się wnioskami.

W pozostałych dwóch obszarach zespoły ewaluacyjne zajęły się zagadnieniami, które wymagają działań naprawczych lub usprawniających. Na przykład budynek internatu, w którym mieszka na co dzień prawie 80% uczącej się w szkole młodzieży, wymaga renowacji. Ponieważ wszystkie działania szkoły nakierowane są na uczniów, to od nich chcieliśmy się dowiedzieć, w jakim kierunku powinny zmierzać nasze działania związane z poprawą warunków mieszkaniowych i bytowych.

Do przeprowadzenia ewaluacji w wybranych obszarach, dyrektor szkoły powołał zespoły, których pracą kierowali wyznaczeni koordynatorzy. Określone zostały ramy czasowe pracy. Każdy z zespołów przygotował

raport, a wyniki zostały zaprezentowane przez koordynatorów podczas posiedzenia rady pedagogicznej.

Nie sposób w tym miejscu przedstawić wszystkich wniosków wypracowanych przez zespoły ewaluacyjne. Przytoczymy tylko kilka wybranych. Oto one:

1. Należy podjąć działania, by pożądany „model absolwenta” w większym stopniu pokrywał się z ukształtowanym już absolwentem.
2. Konieczne jest przeorganizowanie liczby godzin przeznaczonych na nauczanie poszczególnych umiejętności, zwłaszcza kluczowych.
3. Niezbędne jest podjęcie efektywniejszych działań na rzecz poprawy warunków mieszkaniowych i bytowych mieszkańców internatu.
4. Dla poprawy efektywności współpracy szkoły z rodzicami, zebrania – z wychowawcami klas, nauczycielami i wychowawcami internatu – należy organizować w piątki i niedziele tj. w dni, w które młodzież wyjeżdża do domów i z nich wraca (często przywożona i odwożona przez rodziców).

Wnioski, a szczególnie te dotyczące bazy, przesłano do organu prowadzącego, tj. do Ministra Środowiska. Ewaluacja, a dokładnie wypracowane w jej trakcie wnioski, przyczyniły się do lepszej organizacji pracy naszej szkoły, poprawy skuteczności działań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, a zdobyte doświadczenie będzie wykorzystane podczas podobnych działań diagnostycznych w przyszłości.

Takie efekty osiągnęliśmy dzięki ewaluacji wewnętrznej w Zespole Szkół Leśnych w Warcinie. ✦

Jerzy Byczkowski, Piotr Pilak
Zespół Szkół Leśnych w Warcinie

PRZYPISY: 1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r., w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2009 r. Nr 168, poz. 1324). 2. Patrz: Beata Cieżka: Planowanie ewaluacji wewnętrznej w szkole wraz z przykładami projektów ewaluacji. http://www.npdyrektorzy.pl/download/ewaluacja_wewnetrzna_z_7_przykladami-opracowanie_Beaty_Ciezkiej.pdf

Badanie ankietowe ANKIETOWANIE CZY ANKIETOMANIA

Nowe rozporządzenie o nadzorze pedagogicznym wymienia ewaluację jako jedną z form sprawowania nadzoru – poprzez m.in. zbieranie i analizowanie informacji we wskazanych obszarach działalności szkoły. Placówki oświatowe zobowiązane zostały do prowadzenia ewaluacji wewnętrznej. Szkolenia dyrektorów – planowane i organizowane przez MEN – powinny być przybliżyć procedury z tym związane. Jednakże często wiedza zespołów nauczycielskich na ten temat jest szczątkowa – albo zadawniona, albo intuicyjna. Warto więc odwoływać się do dostępnych publikacji¹ czy wiarygodnych stron internetowych². Istnieje potrzeba odświeżenia i reaktywowania tej wiedzy, aby ją ustrukturyzować w zakresie organizacji, metod i technik badań pedagogicznych.

Na zespołach prowadzących ewaluację wewnętrzną w szkołach spoczywa obowiązek:

- dobrego zaprojektowania badań, z wykorzystaniem odpowiednich metod i technik z tym związanych,
- doboru i celowej konstrukcji narzędzi badawczych,
- przeprowadzenie badań wielopłaszczyznowych, zgodnie z zaplanowanym harmonogramem i przydziałem zadań,
- analizy ilościowej i jakościowej uzyskanych wyników badań,
- konfrontacji tych wyników z innymi źródłami informacji o pracy szkoły,
- przedyskutowania wyników w zespołach (badawczych i innych),
- sformułowania wniosków, rekomendacji i zaleceń,
- opracowania raportu i przedstawienia jego istotnych części radom pedagogicznym, uczniom, rodzicom.

Z dotychczasowych obserwacji wynika, że badania ankietowe są najczęściej stosowaną metodą (techniką) w pracy szkoły. Ankieta jest niezastąpiona w badaniach pedagogicznych, gdzie pytamy o cechy zbiorowości, fakty, opinie o zdarzeniach, dane liczbowe. Badania ankietowe, w zależności od potrzeb, mogą służyć zarówno pozyskiwaniu informacji, jak również zasięgnięciu opinii, jak też monitorowaniu, czy podsumowaniu procesu edukacyjnego.

Narzędziem w tych badaniach jest arkusz ankiety. O jego strukturze i formułowaniu pytań można więcej przeczytać w dostępnych publikacjach pedagogicznych i socjologicznych. W artykule skupimy się przede wszystkim na projektowaniu badań ankietowych, z uwzględnieniem etapów pracy:

Etap pierwszy – TWÓRCZY („każdy pomysł dobry”)

Jest to być może jeden z najważniejszych etapów w momencie planowania takich badań. Punktem wyjścia jest próba odpowiedzenia sobie na istotne pytania: *Jakie informacje chcemy uzyskać? Dlaczego są one tak ważne? Jak chcemy je wykorzystać? Wreszcie pytanie zasadnicze: Jak to planowane badanie ankietowe koreluje z innymi formami zbierania informacji w ramach zaprojektowanej/realizowanej ewaluacji?*

Wtedy można generować pytania – indywidualnie, potem można je przedyskutować w zespole. Wszystkie propozycje powinny być spisane, następnie pogrupowane wg zbliżonej problematyki. Jeszcze na tym etapie następuje pierwsze wczytanie się w tak pogrupowane pytania:

- „pierwsze czytanie” – ma ono na celu przeanalizowanie treści pytań pod kątem adresata, do którego one będą skierowane, np.: Czy adresat orientuje się w zagadnieniach, o jakie pytamy? Czy może mieć pewien stosunek emocjonalny do nich (pozytywny lub negatywny)? Czy są to sprawy mu bliskie?

Powinno to przyczynić się do kolejnej ich weryfikacji lub selekcji. Odrzucamy te pytania, które naszym zdaniem nie dają możliwości uzyskania odpowiedzi, jak również te „dublujące się”.

Na tym etapie konieczne jest ustalenie miejsca i roli badań ankietowych w projektowanej ewaluacji, jak też co będzie innym źródłem informacji, dzięki któremu można będzie uzyskane wyniki zweryfikować (np. ankieta a badanie dokumentacji, ankieta dla uczniów a „równoległa” ankieta dla rodziców itp.)

Etap drugi – REDAKCYJNY („projektowanie”)

W kolejnym etapie musimy pogodzić wybór związany z formą pytań ze standardowo stosowanymi wymaganiem. Formułując pytania, dokonujemy ustaleń co do:

- formy pytań – otwarte, półotwarte czy zamknięte; ustalenie struktury i skali odpowiedzi, a także kafeiterii³ do pytań zamkniętych (półotwartych), jeśli zachodzi taka potrzeba;
- kolejności pytań – grupujemy je w bloki tematyczne; pozwala to na ustalenie pewnej kolejności; każdy blok rozpoczynamy od pytania najbardziej ogólnego, a następnie przechodzimy do pytań szczegółowych;
- języka pytań – dostosowujemy słownictwo do słownictwa respondentów (do wieku, języka, wykształcenia).

Oto niektóre wymagania stawiane pytaniom. Powinny one:

- być jasne i zrozumiałe, pozbawione dwuznaczności (komunikatywne, przystępne);
- krótkie i proste składniowo; nie mogą być podwójne (złożone, w których zawarty jest kilka pytań);
- precyzyjne (by respondent wiedział, o co jest pytanie);
- niesugerujące niczego, bez negatywnego wydzwięku;
- niewprawiające w zakłopotanie.

Warto przy tym zastanowić się nad umieszczeniem w arkuszu tzw. pytań kontrolnych, czyli takich, które pozwolą na zweryfikowanie odpowiedzi udzielanych przez respondentów. Pytania te są zbieżne z treścią innych pytań, ale różne pod względem formy i wyrażania. Sprzeczność w odpowiedzi na nie może wskazywać m.in. na nieszczerłość respondenta i nieprawdziwość jego wypowiedzi.

Etap trzeci – STANDARYZACJI („jak inni rozumieją pytania ankiety”)

Na tym etapie możemy mówić o ewentualnym pilotażu na małej, wybranej grupie osób. W zależności od adresata badań ankietowych, taką wybraną grupą mogą być:

- uczniowie, którzy nie zostali wybrani do badań (jedna z klas, uczniowie innej szkoły);
- znajomi (dorośli pełniący w tym przypadku rolę rodziców lub sami rodzice);
- nauczyciele innej szkoły.

Celem takiego działania jest sprawdzenie, jak funkcjonuje projektowana ankieta i jak rozumiane są sformułowania zawarte w pytaniach. Po pilotażu dokonujemy analizy wypowiedzi pod kątem zgodności z oczekiwaniami, następnie – w razie potrzeby przereformujemy pytania i sformułowania, a nawet samą ankietę.

Tu następuje kolejne, ponowne wczytanie się w tak poprawione pytania:

- „drugie czytanie” – ma na celu przeanalizowanie języka pytań, np.: Czy jest w miarę precyzyjny? Czy użyte sformułowania są wystarczająco zrozumiałe przez adresata?

Przy czym ponowne wczytanie się pod kątem językowym może nastąpić już w fazie twórczej czy redakcyjnej. Wtedy w tym etapie byłaby to kolejna korekta językowa.

Zdarza się, że etap standaryzacji – w zamyśle projektujących ankietę – ma pomóc przy ustaleniu kafeerii do pytań zamkniętych z wyborem odpowiedzi. Wtedy w ankiecie poddanej pilotażowi zamieszcza się pytania o charakterze otwartym (swobodna wypowiedź ankietowanej osoby) lub półotwartym (z możliwością dopisania 1-2 własnych odpowiedzi do zaproponowanej kafeerii).

Etap czwarty – REALIZACJI („przeprowadzenie ankiety”)

Etap ten polega na przeprowadzeniu badań ankietowych. Możemy wyróżnić 2 szczególne momenty:

- organizacyjny – ustalenie terminu realizacji (jest to jeden z punktów harmonogramu badań) i osób odpowiedzialnych (za rozprowadzenie i zebranie ankiet, a w dalszej perspektywie za sczytanie i opracowanie wyników – także jest to jeden z wcześniej ustalonych punktów harmonogramu badań),
- realizacyjny – rozdanie ankiety adresatom do wypełnienia.

Podczas spotkania ankietera z osobami uczestniczącymi w badaniu obowiązują pewne zasady – tak więc należy:

- wyjaśnić cel badań, niezależnie od treści zawartych w części informacyjnej arkusza ankiety;
- swoim zachowaniem, sposobem wysławiania się stworzyć atmosferę sprzyjającą szczerym odpowiedziom;
- dopilnować, aby wypełnianie ankiet było samodzielne;
- odbierać arkusze ankiety najpierw od osób, które je wypełniły;
- podać termin i sposób poinformowania o wynikach ankiety.

Etap piąty – ANALIZY WYNIKÓW („jakie ilości i jakiego rodzaju”)

Analizę ilościową i jakościową odpowiedzi uzyskanych w wyniku badań ankietowych może przygotować niewielki zespół osób, wykorzystując odpowiednie programy komputerowe. Kolejność pracy powinna być następująca:

- dla każdego pytania zamkniętego zliczamy odpowiedzi i przedstawiamy wyniki procentowe w tabelce, wg zasady: pytanie 1 – tabela 1, pytanie 2 – tabela 2, itp.;
- zwracamy uwagę na te odpowiedzi w pytaniach zamkniętych, o których warto wspomnieć w raporcie (z reguły są to odpowiedzi najczęściej występujące, ale niekoniecznie);
- odpowiedzi do każdego pytania otwartego należy pogrupować w podobne opinie (niekoniecznie identyczne) i nadać tym grupom pewną nazwę (kategorię);
- zwracamy uwagę na najczęściej występujące wskazania oraz odpowiedzi w pytaniach otwartych, które warto zacytować w raporcie.

W przypadku pytań kontrolnych – i nie tylko – należy wyszukiwać sprzeczności lub zgodności, czy potwierdzenia. Tak samo postępujemy przy porównywaniu arkuszy równoległych (np. rodziców – uczniów, nauczycieli – uczniów).

Tak przygotowane wstępne analizy powinny być przedyskutowane przez cały zespół prowadzący badania. Podczas dyskusji należy ustosunkować się do wyników procentowych pytań zamkniętych i kategorii pytań otwartych, jak też wynikłych zgodności i niespodziewanych sprzeczności. Wszystko po to, aby ustalić, czy wyniki uzyskane w badaniach odpowiadają oczekiwaniom konstruktorów arkuszy ankiet.

Etap szósty – INTERPRETACJI WYNIKÓW („wyjaśnianie, prezentowanie”)

Etap ten stanowi dalszy ciąg prac zespołu badawczego. Punktem wyjścia są wspomniane wyżej ustalenia – czyli interpretacja wyników na tle założonych celów ankiety, ale też ustalenie uwarunkowań kontekstowych (nie tylko w skali całej badanej populacji, ale także w jej warstwach). W tym przypadku pomocna jest metryczka zamieszczona w arkuszu ankiety. Uzyskane wyniki można analizować i porównywać ze względu na płeć, wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania, warunki ekonomiczno-socjalne itp. Pozwala to na wyjaśnienie np. występujących sprzeczności, dominacji zjawiska ze względu na wspomniane parametry metryczki itp.

Kolejne działania to:

- wypisanie mocnych i słabych stron, wskazanie na działania wzmacniające i osłabiające (metoda: Analiza Pola Sił);
- sporządzenie wstępnej wersji raportu i przedyskutowanie w szerszym zespole (mogą wtedy pojawić się istotne spostrzeżenia osób nie związanych z naszymi badaniami);
- sporządzenie ostatecznego raportu (wraz z wnioskami, rekomendacjami i zaleceniami);
- przygotowanie skróconego wyciągu raportu, przygotowanie prezentacji i przedstawienie na spotkaniu członków rady pedagogicznej.

Taki raport – w zależności od projektowanej ewaluacji – stanowi jeden z jej elementów. Uzyskane wyniki powinny być skonfrontowane z wynikami innej metody, czy techniki badawczej, a następnie poddane krytycznej weryfikacji.

W świetle dotychczas stosowanych w szkołach praktyk ewaluacyjnych⁴, rodzi się wiele wątpliwości co do potrzeby stosowania tej techniki i analizowania uzyskanych wyników badań ankietowych.

Profesor Henryk Mizerek mówiąc o ewaluacji, zwraca uwagę na ważny problem z nią związany: „*Praktyki upowszechniane w Polsce bardzo często pomijają fazę projektowania [ewaluacji – dop. J.P.]. Po-*

czątkiem większości ewaluacji jest poszukiwanie gotowych narzędzi badawczych. W rezultacie mamy do czynienia z ankietomanią na masową skalę. Ankietuje się wszystkich i wszędzie. Nierzadko ewaluacja zaczyna się i kończy na tym etapie. Brakuje czasu i umiejętności i możliwości, by zebraną w ten sposób wielką ilość informacji poddać analizie i przedstawić w formie raportu. Nawiasem [mówiąc – J.P.], może to i dobrze – albowiem są to często informacje zupełnie bezużyteczne.”⁵

Tak więc:

ANKIETOWANIE czy ANKIETOMANIA?

Z pewnością nie może być to ANKIETOMANIA – pseudobadanie z zastosowaniem nadmiernej ilości ankiet, które ma rozwiązać pewien problem i które ma być receptą na szkolne uzdrawianie.

Dobrze przeprowadzone badanie ankietowe jest zarówno pozyskiwaniem informacji, jak i zasięgnięciem opinii. Może służyć monitorowaniu zachodzących procesów w życiu szkoły, jak też stanowić jeden z elementów ewaluacji końcowej pracy szkoły.

Dobrze rozumiane ANKIETOWANIE nie może być:

- ankietowaniem dla samego ankietowania (bo potrzebny ślad w dokumentacji, ślad naszych działań, że pytamy innych);
- próbą potwierdzenia naszych hipotez, co do problemów szkolnych, zachodzących zdarzeń czy zmian;
- jednostronnym oglądaniem rzeczywistości szkolnej. †

Jerzy Paczkowski

konsultant ds. matematyki, jakości, diagnozy działalności szkół i placówek oświatowych w ODN w Słupsku

PRZYPISY:

1. Konarzewski K.: *Jak uprawiać badania oświatowe: metodologia praktyczna*. Warszawa: 2000; Łobocki M.: *Metody i techniki badań pedagogicznych*. Kraków: 2000; Pilch T.: *Zasady badań pedagogicznych*. Warszawa: 1998; Zaczyński W.: *Praca badawcza nauczyciela*. Warszawa: 1997; Rubacha K.: *Metodologia badań nad edukacją*. Warszawa: 2008 2. Strony firmowane przez MEN: www.nadzorpedagogiczny.edu.pl; www.npseo.pl; także inne strony, np.: www.nadzor-pedagogiczny.pl 3. Kafeteria - wypisane warianty odpowiedzi do wyboru (jedna lub kilka) do pytań zamkniętych 4. Rozporządzenia MEN o nadzorze pedagogicznym z 2004 r. i 2006 r. 5. www.npdy.rektorzy.pl/download/2 Ewaluacja wewnętrzna PREZENTACJA DO SZKOLENIA gotowe.pdf

Od jakich czynników zależy skuteczność kształcenia w gimnazjach wiejskich i wielkomiejskich? (część II)

Opracowanie jest kontynuacją artykułu „*Od jakich czynników zależy skuteczność kształcenia w gimnazjach wiejskich i wielkomiejskich?*” (część I)¹, w którym opisano podobieństwa pomiędzy gimnazjami wiejskimi i wielkomiejskimi.

Analiza porównawcza wykazała następujące **różnice** pomiędzy gimnazjami wiejskimi i wielkomiejskimi:

1. Warunki organizacyjne szkół

Gimnazja wielkomiejskie cechuje duże zróżnicowanie „**wielkości**”, tzn. różna jest liczba oddziałów (od 1 do kilkunastu), natomiast większość gimnazjów wiejskich jest „**mała**” (1-2 oddziały).

Gimnazja różnią się również warunkami **organizacyjnymi**: wielkomiejskie częściej są szkołami „**samodzielnymi**”, a zespoły szkół tworzą w połączeniu z liceami ogólnokształcącymi, zaś wiejskie z reguły stanowią zespół ze szkołą podstawową.

2. Uczniowie miejscowi i zamiejscowi

Odsetek uczniów zamiejscowych, mieszkających w innej miejscowości niż ta, w której znajduje się szkoła, jest znacznie wyższy (około 7 razy) w gimnazjach wiejskich niż wielkomiejskich. W Trójmieście, w przeciwieństwie do gimnazjów wiejskich, odsetek takich uczniów jest najwyższy w gimnazjach „**mocnych**”. Wynika to z faktu, że uczniowie zamiejscowi dojeżdżają do takich gimnazjów z wyboru (własnego lub rodziców), a nie z konieczności, jak w przypadku szkół wiejskich (brak gimnazjum w miejscu zamieszkania). Trzeba to podkreślić, gdyż badanie w gimnazjach wiejskich wykazało ujemny związek między odsetkiem uczniów zamiejscowych i EWD (dla klas ta korelacja była znaczna).

3. Uczniowie z dysleksją rozwojową

Odsetek uczniów ze stwierdzonymi przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne specyficznymi trudnościami w uczeniu się (**dysleksją rozwojową**) jest około **dwa razy większy** w gimnazjach wielkomiejskich niż wiejskich.

4. Status rodzinny uczniów

W szkołach wielkomiejskich jest około dwukrotnie wyższy odsetek uczniów wychowujących się w rodzinach niepełnych w porównaniu do gimnazjów wiejskich. W szkołach zaobserwowano **ujemny związek** między odsetkiem rodzin niepełnych i przyrostem osiągnięć gimnazjalistów. Status rodzinny, podobnie jak wykształce-

nie rodziców, zbliżony jest do rozkładu umiejętności uczniów na wejściu. Szkoły, których uczniowie mieli słabsze wyniki na wejściu, mają mniej uczniów z rodzin pełnych.

Różnica poziomu osiągnięć uczniów z rodzin pełnych i niepełnych po trzech latach edukacji gimnazjalnej w porównaniu do różnicy „na wejściu” **wzrasta**. W „słabych” gimnazjach w środowisku wielkomiejskim występuje większy odsetek uczniów z rodzin **patologicznych**.

5. Ocena „profesjonalizmu” nauczycieli przez uczniów

Do uczniowskiej oceny „profesjonalizmu” nauczycieli wybrano odpowiedzi na następujące pozycje ankiety:

- Nauczyciele interesowali się tym, jak radzę sobie ze stawianymi mi wymaganiami.
- Nauczyciele udzielali wskazówek, jak uczyć się skutecznie.
- Na zajęciach wykorzystywaliśmy informacje z różnych źródeł.
- Zdobytą wiedzę stosowaliśmy w praktyce.
- Lubiłem moją wychowawczynię/mojego wychowawcę.
- Wspólnie planowaliśmy i organizowaliśmy imprezy klasowe.
- W ważnych wydarzeniach klasowych uczestniczyli rodzice.

Średnia ocena profesjonalizmu nauczycieli w gimnazjach **trójmiejskich** dla ogółu była **zadowolająca** – 3,3. Porównując uczniowskie oceny profesjonalizmu nauczycieli w analizowanych gimnazjach, zauważono **dodatni związek** tych ocen z przyrostem osiągnięć uczniów w gimnazjum, chociaż dyrektor „**najmocniejszego**” gimnazjum podkreślił, że uczniowie są wymagający w stosunku do nauczycieli.

Dla ogółu gimnazjalistów ze **wsí** wskaźnik oceny profesjonalizmu nauczycieli był **wyżej zadowolający** (3,9), jednak dla szkół jego związek z EWD okazał się **bardzo słaby i ujemny**.

W wiejskich szkołach słabych gimnazjaliści **wyżej** oceniali relacje z wychowawcą, a także większość czynników związanych z profesjonalizmem nauczycieli niż w szkołach mocnych.

Różnica ocen profesjonalizmu nauczycieli w szkołach słabych zlokalizowanych na wsiach i w wielkich miastach może wynikać z tego, że dla uczniów „**słabych**”

w szkołach wiejskich nauczyciele stanowią większy autorytet niż w szkołach wielkomiejskich.

6. Motywacja uczniów do nauki

Motywacja wewnętrzna jest zmienną, która łączy opinie, że uczenie się jest sposobem na osiągnięcie sukcesu, warto się w nie angażować i sprawia ono przyjemność. Uczenie się stanowi cel wykraczający poza ukończenie gimnazjum, z deklaracjami zaangażowania w realizację zadań szkolnych.

Średnia samoocena motywacji do uczenia się dla ogółu badanych gimnazjalistów z Trójmiasta była zadowolająca (3,5). Dla młodzieży wiejskiej odnotowano wartość nieco wyższą (3,8), jednak w gimnazjach wiejskich składniki motywacji były znacznie słabiej związane z obydwooma wskaźnikami EWD. Młodzież z porównywanych środowisk **najbardziej** różniła się opiniami, że uczenie się w gimnazjum umożliwia osiągnięcie sukcesu, nie szkoda czasu na naukę i warto się w nią angażować – wyższe wskaźniki odnotowano w gimnazjach wiejskich.

Na podstawie zróżnicowania odczuwania przyjemności uczenia się i ochoty chodzenia do szkoły, można stwierdzić, że te czynniki są **silnie związane** z przyrostem osiągnięć gimnazjalistów z **Trójmiasta**. Tymczasem w gimnazjach wiejskich **nie zaobserwowano** takiego związku. Na wsi gimnazjum o najniższej wartości wskaźnika EWD było najbardziej lubiane przez uczniów. Można to zinterpretować orientacją działań edukacyjnych szkół wiejskich na aspekt opiekuńczy i emocjonalno-motywacyjny, a także bardziej **kulturotwórczą** rolę tych szkół niż szkół wielkomiejskich.

Młodzież wiejska częściej niż wielkomiejska widzi **w nauce szansę** osiągnięcia sukcesu i nieco **pilniej** odrabia prace domowe, ale nieco **rzadziej czyta** lektury szkolne i inne książki oraz również nieco **rzadziej** korzysta z komputera w celach edukacyjnych.

7. Frekwencja uczniów na zajęciach szkolnych

Związek między oceną **frekwencji** przez nauczycieli² na zajęciach szkolnych i przyrostem osiągnięć uczniów jest silniejszy w gimnazjach wiejskich niż w gimnazjach Trójmiasta.

Uczniowie szkół **trójmiejskich** o najniższych i o najwyższych wskaźnikach EWD **nie różnili się** pod względem frekwencji. Wyjaśnić to można zróżnicowaniem kryteriów jej oceny przez wychowawców. Prawdopodobnie nauczyciele w gimnazjach o wyższej skuteczności kształcenia stawiali uczniom wyższe wymagania dotyczące obecności, niż nauczyciele w szkołach słabszych. Zróżnicowanie ocen frekwencji można interpretować jako efekt działania dwóch czynników: rzeczywistej frekwencji uczniów na lekcjach i standardów nauczycieli dotyczących frekwencji.

Natomiast w gimnazjach **wiejskich** frekwencja uczniów na zajęciach szkolnych była najsilniej związana z EWD. Nie powinno to dziwić, gdyż na wsi szkoła jest często **jedyną** instytucją umożliwiającą młodzieży rozwój osiągnięć, uczniowie ci są często mniej samodzielni w procesie uczenia się. Zatem można postawić hipotezę, że dla młodzieży wiejskiej gimnazjum jest głównym miejscem zdobywania wiedzy i rozwijania umiejętności.

8. Samoocena uzdolnień i zainteresowań uczniów

Młodzież **wiejska rzadziej** zauważa u siebie uzdolnienia polonistyczne i częściej nie rozumie wyjaśnień polonisty, a jednocześnie uzyskuje niższe wyniki w części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego, niż jej rówieśnicy z wielkich miast. Natomiast **częściej** jest zachęcana do nauki i chwalona za wykonanie zadań domowych przez matematyków. Rozkład wskazań stwierdzenia „Nauczyciel naprowadzał mnie, kiedy miałem problem z wykonaniem zadania”, zwłaszcza dla lekcji matematyki, różni się od rozkładu w szkołach wiejskich. Można upatrywać przyczyny tej różnicy w różnych sposobach naprowadzania uczniów przez nauczycieli (naprowadzanie nie może oznaczać wyręczania ucznia w poszukiwaniu rozwiązania problemu).

Tabela 1. Porównanie odsetka uczniów w gimnazjach wiejskich i wielkomiejskich, którzy wskazali język polski i matematykę w wypadku stwierdzeń dotyczących rozpatrywanych aspektów lekcji

Stwierdzenie	Język polski		Matematyka	
	Wieś	Trójmiasto	Wieś	Trójmiasto
Jestem uzdolniony w tej dziedzinie.	23%	35%	23%	26%
Najczęściej lekcje tego przedmiotu były dla mnie ciekawe.	24%	34%	20%	16%
Najczęściej rozumiałem, co tłumaczył nauczyciel na lekcjach.	44%	59%	39%	37%
Nauczyciel naprowadzał mnie, kiedy miałem problem z wykonaniem zadania.	36%	34%	49%	42%
Zagadnienia z tego zakresu były dla mnie szczególnie łatwe.	31%	38%	25%	24%
Nauczyciel tego przedmiotu często zachęcał mnie do nauki.	37%	43%	40%	26%
Nauczyciel tego przedmiotu często chwalił mnie za wykonanie zadań domowych.	38% ^a	40% ^a	29% ^a	14% ^a

9. Korzystanie uczniów z dodatkowych zajęć

Odsetek uczniów korzystających z **dodatkowych zajęć** przygotowujących do egzaminu jest większy w gimnazjach wiejskich niż wielkomiejskich.

W gimnazjach wiejskich i w słabych wielkomiejskich, których uczniowie częściej żyją w rodzinach o niższym statusie społeczno-ekonomicznym, zajęcia te zwykle odbywają się w szkole, zaś w mocnych częściej poza szkołą.

W gimnazjach wiejskich znaczna część uczniów uczestniczyła w tzw. zajęciach wyrównawczych. Natomiast w szkołach wielkomiejskich raczej nie organizowano takich zajęć systematycznie, natomiast odnotowano również inne formy zajęć niż lekcje, np.: udział w spektaklach teatralnych i filmowych, lekcje muzealne, spotkania z autorytetami, wyjścia do Planetarium.

10. Aspiracje uczniów

Za wskaźnik aspiracji uczniów przyjęto procentowy rozkład liczebności młodzieży ze względu na wybór kształcenia po gimnazjum. Uczniowie porównywanych szkół różnili się w tym zakresie. W gimnazjach wiejskich ogółem odsetek trzecioklasistów planujących naukę w LO jest dwukrotnie mniejszy, a wybierających się do szkół zawodowych – dwukrotnie większy, niż w gimnazjach wielkomiejskich.

Podsumowanie

Różnice pomiędzy wsiami, a wielkimi miastami dotyczą w głównej mierze **funkcji** szkoły. W Trójmieście szkoły pełnią przede wszystkim funkcję edukacyjną i do tego obszaru sprowadza się ich rola. Na wsiach szkoły mają większe znacznie kulturotwórcze (por. Niemierko, w druku), co ujawnia się w różnicach postrzegania szkoły i nauczycieli przez uczniów. Pedagodzy na wsiach cieszą się większym autorytetem wśród uczniów, postrzegani są jako bardziej profesjonalni, a także bardziej doceniani jest ich wkład w efekty kształcenia.

Różnice między wsią, a miastem dotyczą również **organizacji** pracy szkół. Gimnazja miejskie to większe jednostki o wyspecjalizowanym kierunkowo personelu, często sprofilowane pod kątem dalszej edukacji do jakiej przygotowują swoich uczniów. Gimnazja wiejskie częściej pełnią funkcję kontynuatora edukacji podstawowej. Nauczyciele w tych szkołach bywają często bardziej wszechstronni (uczą różnych przedmiotów) i w większym stopniu skupiają się na roli opiekuńczej i pomocy wykraczającej poza obszar działań dydaktycznych.

Można też wskazać **różnice między uczniami** porównywanych grup szkół. Główną wydaje się rodzaj motywacji do nauki. Uczniowie w miastach w większym stopniu wiążą nabywane umiejętności z perspek-

tywą dalszych życiowych sukcesów, a także formułują bardziej ambitne plany edukacyjne, niż uczniowie szkół wiejskich.

Próbując uzyskane wyniki badań przełożyć na praktykę, można pokusić się o sformułowanie **wskazówek** dotyczących optymalizacji sposobu pracy nauczyciela w porównywanych grupach szkół. Nauczycielom szkół **wielkomiejskich** zalecić można rolę **mentora-doradcy**, wspierającego działania rozwojowe uczniów. Natomiast nauczycielom szkół **wiejskich** należałoby raczej zalecić rolę **stymulatora-mędrca**, wyznaczającego cele i zadania życiowe oraz zachęcającego uczniów do rozwijania własnych umiejętności. ✦

Teresa Kutajczyk, Barbara Przychodzeń
OKE w Gdańsku

Radosław Sterczyński
SWPS Wydział Zamiejscowy w Sopocie

PRZYPISY:

1. T. Kutajczyk, B. Przychodzeń, R. Sterczyński, Od jakich czynników zależy skuteczność kształcenia w gimnazjach wiejskich? skuteczność wielkomiejskich? (Część I), „Informator Oświatowy” nr 1/2010, s. 34-36, ODN Słupsk 2010 2. W obu badaniach frekwencja była wyrażana na skali pięciostopniowej (1 – niska, 5 – wysoka).

BIBLIOGRAFIA:

1. Edukacyjna wartość dodana jako metoda oceny efektywności nauczania. Red. Dolata R. Warszawa: 2007 2. Ferguson George A., Takane Yoshio: Analiza statystyczna w psychologii i pedagogice. Warszawa: 2003 3. Konarzewski K.: Jak uprawiać badania oświatowe: metodologia praktyczna. Warszawa: 2000 4. Kutajczyk T., Przychodzeń B.: Sposoby szacowania przyrostu osiągnięć uczniów w gimnazjum. Gdańsk: 2008 5. Niemierko B.: Kształcenie szkolne: podręcznik skutecznej dydaktyki. Warszawa: 2007 6. Uczenie się i egzamin w oczach nauczycieli. Red. Niemierko B., Szmigel K.M. Kraków: 2008 7. Badania międzynarodowej wzory zagraniczne w diagnostyce edukacyjnej. Red. Niemierko B., Szmigel K.M. Kraków: 2009 8. Kutajczyk T., Przychodzeń B.: Czynniki skuteczności kształcenia ogólnego w gimnazjach wiejskich: raport z badania. Gdańsk: 2009 9. Sterczyński R., Kutajczyk T., Przychodzeń B.: Od jakich czynników indywidualnych zależy edukacyjna wartość dodana w szkołach wiejskich? Edukacja 2009, nr 1 10. Czynniki skuteczności kształcenia ogólnego w gimnazjach wielkomiejskich: raport z badania. Gdańsk: 2009

Dziecko jako badacz – warunki i możliwości we wczesnej edukacji

We współczesnym świecie następuje szybki rozwój i modernizacja technologii, obserwujemy błyskawiczną wymianę i aktualizację danych. Postęp technologiczny dokonuje się w niezwykłym tempie, ale to dostępność informacji, jej wymiary oraz aktualność stanowi najważniejszy element rzeczywistości. Wszystko to tworzy wyjątkową perspektywę edukacyjną, która może doprowadzić do rozwoju cywilizacji opartej na wiedzy, ale wiedzy nieustannie aktualizowanej i pochodzącej z różnych źródeł.

Kształcenie przyszłościowe powinno skupić się nie tyle na znajomości faktów, ile na kształtowaniu umiejętności tworzenia zasad, własnej koncepcji świata. Wieloaspektowość i ilość docierających do nas informacji (żyjemy przecież w fazie społeczeństwa informacyjnego) powoduje konieczność analizowania, oceniania i przetwarzania. Nauczanie powinno zatem stać się procesem, który przygotowuje, zachęca i pokazuje naukowe podejście do rzeczywistości, umożliwia badanie, obserwowanie, eksperymentowanie.

Współczesna szkoła i nauczyciel profesjonalista, urzeczywistniając nowoczesne koncepcje wychowania, musi uwzględniać zmieniające się potrzeby i możliwości wychowanków, sprzyjać procesom optymalizacji osiągnięć szkolnych i przygotować do życia w zmieniającej się rzeczywistości. Szczególnego znaczenia nabiera konstruowanie wiedzy, które uwzględnia osobiste doświadczenie i przewidzę ucznia, a transmisja, przyswajanie informacji traci na ważności. Taka sytuacja wymaga od nauczyciela profesjonalizmu rozumianego jako zmiana od sprawności przekazowej do organizowania stymulującego środowiska uczenia się i rozpoznawania osobistych uczniowskich znaczeń i strategii intelektualnych.

Proces kształcenia oparty na aktywności i samodzielności, wiązaniu poznania z działaniem i respektowaniu indywidualnego profilu inteligencji, to istota nowoczesnej szkoły. Warunkiem zdobywania doświadczeń i przekształcania ich w kompetencje jest aktywność własna ucznia, ucznia – badacza rzeczywistości, jej elementów zjawisk i procesów. Na etapie wczesnej edukacji każdy uczeń potrzebuje wsparcia dla efektywnej realizacji własnego potencjału, potrzebuje okazji i oferty edukacyjnej, w której będzie mógł aktywnie, twórczo budować własny potencjał wiedzy i umiejętności. Dla nauczyciela ważne są nie tylko rezultaty, ale droga zdobywania wiedzy i umiejętności przez ucznia, których

powstanie uzależnione jest od przyjętego dyskursu myślenia pedagogicznego. W teoriach kształcenia, nauczania i wychowania obecne są od wielu lat: szacunek dla osobistej wiedzy ucznia, konstruowanie znaczeń, twórcze myślenie i aktywność twórcza nauczyciela i ucznia. Jednak dostrzeżenie potencjału badawczego dziecka, jego naturalnej ciekawości poznawczej i aktywności, niejednokrotnie zostaje zniekształcone, a przyjęcie możliwości dziecka-badacza jest obecne w sytuacjach niecodziennych – innowacje pedagogiczne, projekty edukacyjne.

Określenia warunków i możliwości działań badawczych, twórczych dziecka jest związane z próbą odpowiedzi na pytanie: jaka edukacja, jaki nauczyciel, jaki uczeń w erze znaków i sygnałów, komputera i komunikacji masowej, telekomunikacji i informatyzacji.

Uczniowie w wieku wczesnoszkolnym są, z reguły, niestrudżonymi badaczami, których poznawanie rzeczywistości opiera się na czynnościowym rozwiązywaniu problemów. Źródłem aktywności dziecka i chęci podejmowania owych czynności są potrzeby dziecka, dążenia, aspiracje a przede wszystkim zainteresowania. Dziecko rodzi się z naturalną ciekawością świata i chęcią uczenia się. Tymczasem oczekujemy od niego, szczególnie wtedy, gdy rozpoczyna szkolną edukację, aby słuchoła i słyszała, podczas naszych pytań, przypuszczeń, działań.

ROLA PYTAŃ NAUCZYCIELSKICH, UCZNIOWIE JAKO ZADAJĄCY PYTANIA

Na etapie edukacji wczesnoszkolnej organizowanie procesu myślowego dziecka związane jest ze stawianiem pytań, tworzeniem możliwości przewidywania, przypuszczania. Nauczyciel powinien unikać w procesie dydaktycznym:

- pytań, na które odpowiedź jest oczywista, a więc takich, które wynikają w sposób bezpośredni z kontekstu sytuacyjnego,
- pytań, które wymagają odpowiedzi w rodzaju „tak” lub „nie”; jeżeli nauczyciel już zada takie pytanie, należy je pogłębić, domagając się odpowiedzi na pytania: „Dlaczego?”, „Po co?”, „Jak?”,
- powtarzania pytań dzieci i odpowiedzi dzieci w następnym pytaniu.

- mnożenia pytań z jednej sytuacji dla jednego dziecka,
- pytań, w których chodziłoby o wyjaśnienie przyczyn rzeczywistych i koniecznych zjawisk przyrodniczych¹.

Prawidłowe stawianie pytań jest jednym z głównych czynników stymulujących działanie ucznia na lekcji, a przez to ich rozwój. Jest także źródłem efektywnego nauczania, które H. Hamer określa tak: „Za efektywne nauczanie przyjmuję wzrost lub utrzymanie się na wysokim poziomie chęci (czyli motywacji) do nauki, zarówno pod kierunkiem nauczyciela jak i samodzielnej oraz wzrost kompetencji uczniów.”²

Gdy mówimy o pytaniach w klasie szkolnej, należy się zastanowić, czy zawsze nauczyciel powinien być ich autorem. W literaturze problem pytań w procesie kształcenia był badany najczęściej w kontekście zagadnień związanych z procesami komunikacji na lekcji. Autorzy tych analiz sygnalizują występowanie negatywnego zjawiska polegającego na wyraźnym zdominowaniu przez nauczyciela tej formy komunikacji dydaktycznej³. Uczniowi przypadła rola biernego słuchacza i obserwatora, a przecież „pytanie ucznia jest jaskółką świadczącą o narodzinach myślenia.”⁴

Pytanie jako zjawisko psychiczne odgrywa w rozwoju człowieka ogromną rolę. S. Szuman twierdzi wręcz, że pojawienie się pytań jest wyrazem umysłowego przebudzenia się dziecka; są one wskaźnikiem nowej postawy psychiki dziecka wobec otaczającej rzeczywistości. Pytania należą do tej kategorii komunikacji międzyludzkiej, w której bardzo wyraźnie przejawia się aktywność poznawcza i poziom rozwoju umysłowego człowieka. Są istotnym czynnikiem osiągania przez człowieka – bez względu na zasób wiadomości, umiejętności i doświadczeń – orientacji w rzeczywistości i zdobywaniu informacji o niej. Poprzez pytania wyrażamy chęć poznania; pytanie oznacza fakt nie rozumienia znaczenia wielu rzeczy, które dzieją się wokół nas; pytanie to również chęć weryfikacji posiadanych informacji. Pytanie wreszcie to forma komunikowania się, to chęć bycia w kontakcie z innym człowiekiem, to chęć pogłębienia z nim więzi.

Dziecko przed przystąpieniem do nauki szkolnej przeżywa burzliwy okres charakteryzujący się ogromną liczbą pytań, najpierw o rzeczy (co to jest?), później o przyczynę (dlaczego?). Pytania te są wyrazem chęci zdobycia informacji wynikających bądź to z materialnych potrzeb dziecka, bądź też z potrzeby poznawania otaczającego świata. Czy zatem naturalna zdolność dziecka, a przede wszystkim potrzeba poznawania otaczającej rzeczywistości, jego ciekawość, wyrażana głównie w postaci pytań – charakterystyczna dla okresu przed-

szkolnego – jest wykorzystywana w momencie rozpoczęcia przez niego systematycznej nauki szkolnej?

Oto co S. Szuman pisze o stwarzaniu warunków do zadawania pytań przez dzieci: nauczyciel musi z chęcią i gotowością przyjmować pytania dziecięce, jego odpowiedź na pytanie dziecka powinna być „rozmawiająca”, a nie rozstrzygająca, nauczyciel nie jest osobą surową, oschłą, nieprzystępną, pytanie dziecka powstaje na tle określonej sytuacji – dana chwila („ta chwila”) jest odpowiednia, aby pytanie odsłuchać i dać uczniowi odpowiedź⁵.

Twierdzi także, iż „nauczyciel pyta zwykle po to, aby się dowiedzieć, czy dziecko nauczyło się. Dziecko gdyby mogło pytałoby, aby sobie przyswoić jak najwięcej z wiedzy, którą posiada nauczyciel”⁶. Właśnie owo „mogło” wskazuje na zanik pytań dziecka w okresie wczesnoszkolnym.

Niezbędną w tym procesie umiejętność samodzielnej pracy dziecko zdobywa stopniowo, dlatego – jak słusznie zauważa B. Bandura⁷, że na etapie wczesnej edukacji podstawowym środkiem wdrażającym dzieci do samodzielnego opanowania materiału są pytania nauczyciela. Za pomocą pytań nauczyciel kieruje całym procesem poznawania, tak w aspekcie postrzegania otaczającej rzeczywistości, uogólniania (abstrahowania), zastosowania tych uogólnień w praktyce, jak i oceniania.

Zasadniczą funkcją pytań na tym etapie rozwoju myślenia twórczego jest ich właściwe ukierunkowanie, wzmocnienie związków, które się wytwarzają, nastawienie uwagi. Gdy pytania zmierzają do porządkowania informacji, zarysowywania struktur, wyciągania wniosków ze znanych przesłanek, pobudzają do myślenia konwergencyjnego. Pytania zachęcające do znalezienia wielu rozwiązań, skonstruowania różnych odpowiedzi, implikują myślenie dywergencyjne, tak istotne dla postawy twórczej, twórczego nastawienia. Także sprawdzanie wiedzy niekoniecznie musi odwoływać się tylko do pamięci. W aktywizowaniu twórczego myślenia bardziej będzie chodziło nie o reprodukcję przyswojonej wiedzy, lecz o jej „rekonstrukcję, tzn. uchwycenie jej w nowych związkach”⁸.

Nie bez racji więc „sercem nauczania”⁹ nazywa się współcześnie nauczycielską czynność zadawania pytań, tak ważną zwłaszcza na początku drogi kształcenia, kiedy samodzielność dziecka jest jeszcze znacznie ograniczona.

Uporczywe powtarzanie się wyników badań prowadzonych nad nauczycielskimi pytaniami dowodzą także, iż brak jest autentycznego spotkania osób w nauczaniu, namysłu i poszukiwania idei przewodnich własnego

działania nauczyciela. Jak wskazuje D. Klus-Stańska¹⁰, w polskiej szkole mamy do czynienia ze szczególną potrzebą dialogizacji ze względu na skrajną unifikację sposobów myślenia.

BARIERY POZNAWCZE I EMOCJONALNE PROCESU BADAWCZEGO

Istotnym dla pełnego ujęcia i możliwości eksploracji wydaje się także przedstawienie różnorodnych barier dotyczących przebiegu procesu badawczego. Zakłócenia mogą być spowodowane czynnikami niespecyficznymi, ale przede wszystkim procesami psychicznymi antagonistycznymi wobec procesów twórczych. E. Nęcka wyróżniła¹¹ 4 typy takich przeszkód:

- 1) obejmujące procesy i mechanizmy psychiczne, które nie dopuszczają do zaistnienia procesu twórczego. Mogą one powstać w wyniku zanizonej samooceny, w związku z przekonaniem o braku własnych zdolności myślenia twórczego. Sprzyjają powstawaniu tych procesów negatywne emocje – niepokój, osamotnienie, a także mała wrażliwość na problemy. Często jest to konsekwencja dominującego w naszej rzeczywistości nauczania.
- 2) obejmujące mechanizmy powodujące przerywanie procesów twórczych, przedwczesne zaprzestanie, które często są wynikiem niecierpliwości w dążeniu do wytworu za wszelką cenę. Wytwór, który powstanie w takiej sytuacji nosi znamiona niewielkiego znaczenia lub jest tylko jedną z prób mylnie wziętą za dzieło.
- 3) obejmujące zewnętrzne mechanizmy zakłócające swobodny przebieg procesów twórczych, wytwarzanie twórczych rozwiązań. Te przeszkody związane są z uległością wobec nacisku grupy bądź rywalizacją, stosowaniem nagród i kar. Szczególnie rola rywalizacji w procesie twórczym jest dla badaczy kontrowersyjna. Zdaniem psychologów humanistycznych – C. Rogersa i A. Maslowa – rywalizacja szkodzi.¹² E. Nęcka radzi, aby rywalizację stosować i dawkować ostrożnie, chętnie rywalizują uczniowie w klasach I-IV, pożądana jest rywalizacja między zespołami pracującymi nad tym samym problemem.¹³
- 4) obejmujące mechanizmy sztywnego ukierunkowania operacji twórczych jedynie na określone informacje, operacje przyjmują zbyt jednostronny kierunek. Te bariery spowodowane są sztywnością myślenia, stosowaniem ciągle tych samych sposo-

ków rozwiązywania zadań. Pojawia się schematyzm postępowania, dostrzeganie tylko jednego aspektu lub jednej cechy danego sposobu działania.

Często w literaturze przedmiotu przyjmowany jest dychotomiczny podział uwarunkowań twórczej aktywności i działań badawczych na składniki subiektywne (związane z osobą dziecka, nauczyciela) oraz na składniki obiektywne (związane z treściami, metodyką, środowiskiem). Najbardziej niebezpieczną barierą jest według L. Bandury¹⁴ mechanizm formowania się nawyków. Ten mechanizm jest nieuchronny, ponieważ w każdej instytucji społecznej, a więc i w szkole, eliminuje się różnorodność.

Przydatne zatem dla tworzenia warunków i podejmowania działań badawczych będzie uogólnienie, iż:

- niesamodzielne myślenie utrudnia dziecku przejawianie twórczej aktywności,
- autokratyczny styl pracy nauczyciela hamuje twórczość dziecka i zorientowanie na eksplorowanie świata,
- cele odtwórcze i wynikające z nich zadania zamknięte hamują twórcze zachowania uczniów,
- przewaga metod podających ograniczają aktywność uczniów,
- atmosfera braku spokoju, akceptacji, uznania, praca do błędu, bezpieczeństwa hamuje a nawet udaremnia kreatywne zachowania.

Przeszkody dla twórczości i możliwości badania świata przez dziecko bardzo często są niedostrzegane przez nauczycieli. Uświadomienie ich sobie stanie się pierwszym krokiem likwidowania istniejących przeszkód. Wielu badaczy¹⁵ podaje różne sposoby przeciwstawienia się omówionym barierom, proponując nawet konkretne ćwiczenia, pytania, zabiegi, które mogą pomóc nauczycielowi w pracy z uczniem.

Warunki podejmowania przez dziecko czynności eksplorowania związane są z uwzględnianiem przez nauczycieli zmieniających się potrzeb i możliwości wychowanków, konstruowania wiedzy uwzględniającego osobiste doświadczenie i przedwiedzę ucznia oraz wsparciem dla efektywnej realizacji potencjału dziecka. Jak wskazuje St. Dylak¹⁶, w szkole nie zostawia się czasu na samodzielne zdobywanie wiedzy, na błędzenie, a przecież gdy ludzie dochodzili do wiedzy, to przecież wielokrotnie się mylili. Pozwólmy zatem rozwijać się naturalnej ciekawości świata, tak aby zajęcia szkolne budowały wiedzę własną, a nie były przekazywaniem wiedzy „cudzej”, wiedzy innych.

Niniejszy tekst był próbą i zachęceniem do rozważań nad możliwościami i warunkami działania dziecka w klasach 1-3 szkoły podstawowej jako badacza ale, tak jak mówił Tales z Miletu: „Oto jest mój pogląd na to, jak się rzeczy mają, spróbujcie go poprawić”. ✦

Alicja Komorowska-Zielony
Instytut Pedagogiki UG
Zakład Wczesnej Edukacji

PRZYPISY: 1. M. Karwowska-Struczyk, *Rozmowa dzieci w wieku przedszkolnym*. Warszawa 1982, WSiP, s. 24. 2. H. Hamer, *Klucz do efektywnego nauczania*. Warszawa 1994, Veda, s. 37. 3. E. Putkiewicz, *Proces komunikowania się na lekcji: analiza wypowiedzi nauczycieli i uczniów*. Warszawa 1990, WSiPs. 48-51; R.J. Arends, *Uczymy...*, s. 357-358; D. Klus-Stańska, M. Nowicka, *Sensy i bezsensy edukacji wczesnoszkolnej*. Warszawa 1995, WSiP, s. 99-105; D. Barnes, *Nauczyciele i uczniowie. Od porozumiewania się do kształcenia*. Warszawa 1988, WSiP; R. Pęczkowski, *Pytanie jako forma realizacji procesu kształcenia z wykorzystaniem mediów - próba diagnozy*. W: Strykowski W., Zajac A. (red.), *Nowoczesna technika w kulturze - nauce- oświacie*. Tarnów 1995, s. 175. 4. M. Wilczkova, *Wspólnie odkrywamy świat*. Warszawa 1977, Nasza Księgarnia, s. 8. 5. S. Szuman, *Studia nad rozwojem psychicznym dziecka*. W: tegoż: *Dzieła wybrane*, t. 1, Warszawa 1985, WSiP, s. 310. 6. Tamże, s. 322. 7. L. Bandura, *Próba rozwijania myślenia twórczego w szkole podstawowej*. „Kwartalnik Pedagogiczny” 1975, Nr 3, s. 100. 8. Tamże, s. 100. 9. J. Rutkowiak, *Pytanie nauczyciela a odpowiedź ucznia*. „Zeszyty Naukowe-Pedagogika. Historia Wychowania” 1993, Nr 22, Uniwersytet Gdański, s. 129. 10. D. Klus-Stańska, *Konstruowanie wiedzy w szkole*, Olsztyn 2002, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, s. 10. 11. E. Nęcka, *Proces twórczy i jego ograniczenia*, Kraków 1995, s. 121-122. 12. K.J. Szmidt, *Porządek i przygoda*, Warszawa 1996, s. 48. 13. E. Nęcka, *Proces twórczy i jego ograniczenia*, Kraków 1995, s. 164. 14. L. Bandura, *Umiejętności modyfikacyjne nauczyciela*, Nowa Szkoła 1977 Nr 6. 15. E. Nęcka, *Proces twórczy i jego ograniczenia*, Kraków 1995, E. Nęcka, *Trening twórczości*, Olsztyn 1992, K.J. Szmidt, *Elementarz twórczego życia, czyli o sposobach twórczego myślenia i działania*, Warszawa 1994, K.J. Szmidt, *Porządek i przygoda*, Warszawa 1996. 16. St. Dylak, *Szkoła - jaka jest, każdy widzi, jaka ma być, każdy wie, ale jaka mogłaby być* podpowiada Neil Postman, (w:) Klus-Stańska D., *Dokąd zmierza polska szkoły*, Warszawa 2008, s. 71

Karolina Chyfa - Laureatka

Publiczne Gimnazjum Byczyna, klasa II

Reklama

*Pióro prawdziwe,
Pióro bajkowe,
Pióro z potysków i łsnień,
Pióro maleniękie,
Pióro życzliwe,
Pióro na jeden dzień.*

*Nie wieczne, nie wodne,
Niezgrabne, niemodne,
Śmieszne jak cisza i koc,
Pióro przyjazne,
Pióro tęczowe,
Pióro na jedną noc.*

*Na listy wiosenne,
Na słowa niezmiennie,
Na ogień, na wodę, na zimę,
Na bajki uczciwe,
Na fraszki krzykliwe
Mam pióro! Mam pióro jedyne!*

*By czar twój opisać,
by uśmiech pochwycić -
Miłości, radości natury -
By serce przywołać,
By szczęście zatrzymać -
Jedyne jest na to me pióro!*

*Pióro serdeczne,
Pióro słoneczne,
Ciche i mądre jak świerszcz,
Pióro radosne,
Pióro na wiosnę,
Pióro na jeden wiersz.*

„Pióro na jeden wiersz”. Wybór wierszy i opowiadań z XXVI Ogólnopolskiego Konkursu Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej. Słupsk 2010. s. 53

***Powiedz a zapomnę;
pokaż a zapamiętam;
pozwól mi wziąć udział,
a zrozumieć***

Jestem nauczycielem edukacji wczesnoszkolnej w Szkole Podstawowej nr 9 w Słupsku. W tym roku szkolnym prowadzę zajęcia z uczniami klasy III. W procesie lekcyjnym wykorzystuję elementy dobrej praktyki. Od początku mojej pracy zawodowej zakładałam, że właśnie poprzez wykonywanie indywidualnych doświadczeń uczniowie efektywniej przyswajają wiedzę.

Chciałabym zaprezentować metody pracy, jakie stosuję na zajęciach z uczniami klasy III, a które, w moim odczuciu, sprzyjają pogłębieniu zdobytej wiedzy, jej trwałości i operatywności. Za taką sprawdzoną i dobrą praktykę uważam doświadczenia i eksperymenty, które przeprowadzam na lekcjach. Przykładem mogą być moje zajęcia z edukacji środowiskowej oraz muzycznej. Wykorzystałam fakt, iż dzieci przepadają za wcielaniem się w rolę poważnych naukowców czy dociekliwych badaczy. Lubią dotknąć, zobaczyć, powąchać.

Z moich obserwacji wynika, że w żadnym innym czasie dzieci nie są tak zainteresowane fenomenami natury, jak właśnie w pierwszych latach szkoły podstawowej. Proste eksperymenty pomagają maluchom zrozumieć świat fizyki i chemii. Dlaczego? To pytanie, na które Staś czy Zosia z mojej klasy potrafią już samodzielnie odpowiedzieć. Uznaję to za dowód skuteczności moich metod.

Za jedną z ciekawszych uznałam lekcję dotyczącą swobodnego spadania. Do zilustrowania sytuacji potrzebne były dwie kartki papieru takiej samej wielkości. Kartki rzucone z równej wysokości nie spadły w jednym momencie na powierzchnię. Chciałam, aby dzieci doszły do wniosku, iż ciała o większej powierzchni spadając, stawiają większy opór powietrzu, w wyniku czego opadają wolniej. Uczniowie w sposób praktyczny dowiedzieli się, że prędkość, z jaką spadają przedmioty, zależy w dużym stopniu od ich kształtu. Zaskoczeniu i zdziwieniu towarzyszył zapach, z jakim odkrywali prawa rządzące spadaniem przedmiotów.

Na innej lekcji dzieci miały nadmuchać balon w butelce. Dzięki włożeniu do butelki słomki, powietrze miało możliwość ulotnienia się, skutkiem czego balon dał się nadmuchać. Natomiast, gdy w butelce nie została umieszczona słomka, wykonanie tego samego doświadczenia stało się niemożliwe, ponieważ butelka już była wypełniona powietrzem. Każdy z uczniów chciał osobiście przetestować prawdziwość moich słów, po czym z uśmiechem przyznawał mi rację.

Przeprowadziłam również zajęcia dotyczące sposobu pomiaru temperatury i obserwacji zjawiska parowania. Powiedziałam dzieciom, że pomiar temperatury pozwala na zapoznanie się z zasadą bilansu cieplnego – *jeśli zetkniemy ze sobą dwa ciała o różnej temperaturze, to następuje między nimi wymiana ciepła. Ciało o wyższej temperaturze oddaje (traci) ciepło, a to o niższej temperaturze pobiera (zyskuje) ciepło* – dlatego chusteczka wysycha, a termometr wskazuje niższą temperaturę otoczenia. Przyrównałam to do kąpieli, mówiąc, że w momencie, kiedy dzieci wychodzą z ciepłej wody, jest im zaraz chłodno.

Przygotowałam także zajęcia o magicznym grzebieniu. Uczniowie sprawdzili, że w efekcie pocierania o wełnę grzebień naładował się elektrycznie. Zaobserwowali, że grzebień „posiadał siłę przyciągania”, ponieważ kawałki papieru na krótko się do niego przyczepiały. Dzieci rozumiały, że gdy przedmiot naładowany elektrycznie trzymany jest przy innym przedmiocie, wówczas ładunki w jego cząsteczkach będą odpychane lub przyciągane, tzn. lekko się przesuną względem siebie. Przedmiot naładowany ujemnie odpycha elektrony w papierze. Ponieważ pocierany grzebień był bliżej dodatnich ładunków, przyciągał lekkie paski papieru.

Wprowadzam również interesujące doświadczenia na zajęciach z edukacji muzycznej. Jedno z nich miało pokazać, jaki dźwięk możemy uzyskać w wyniku mocnego dmuchnięcia w celofan. Okazało się, że dmuchanie wprowadziło brzeg celofanu w wibracje, w związku z czym wytworzył się wysoki, przeraźliwy dźwięk. Dzieci bardzo szybko zauważyły, iż w momencie kiedy dmuchają mocniej, uzyskują wyższy dźwięk. Do drugiego zadania przygotowaliśmy osiem szklanek, do których nalaliśmy różną ilość wody. Uczniowie szybko zauważyli, że z każdej szklanki po uderzeniu w nią ołówkiem wydobywał się inny dźwięk. W naczyniach, gdzie było mniej wody, dźwięk był wyższy, natomiast w naczyniach z większą ilością wody, uczniowie uzyskali niższy dźwięk. Po dokonanej analizie dzieci grały i tworzyły muzykę na swoich szklanych instrumentach.

Chemia i fizyka nie należą do ulubionych przedmiotów w szkole, dlatego przygotowując zajęcia z moimi dziećmi, wychodzę zawsze z założenia, że im więcej – pod baczny okiem nauczyciela – zrobią sami, tym lepiej nauczą się i zapamiętają. Pozwólmy więc naszym podopiecznym przejąć inicjatywę i ukierunkujmy ich na działania praktyczne, a efekty przerosną nasze najśmielsze oczekiwania. Samodzielnie wykonywane doświadczenia dają dużo radości z działania i satysfakcji z poczynionych odkryć. ♦

*Małgorzata Kozanecka
Szkoła Podstawowa nr 9 w Słupsku*

Didaktische Spiele

GRY I ZABAWY DYDAKTYCZNE

Lekcje języka niemieckiego można uatrakcyjnić stwarzając sytuacje stymulujące uczniów do reagowania w języku obcym. Nie jest to proste w warunkach szkolnych, gdyż brak odpowiednich pomocy dydaktycznych oraz bariera językowa bardzo często utrudniają uczniom użycie języka obcego.

Uczący się języka chętnie biorą udział w różnorodnych zabawach dydaktycznych, w trakcie których bariera językowa zostaje przezwyciężona. Każda gra, zabawa i rozrywka umysłowa powinna być dostosowana przez nauczyciela do celu lekcji, czasu jaki można poświęcić na przeprowadzenie danej gry oraz wieku i liczby uczniów w klasie lub grupie. Niektóre gry oraz rozrywki umysłowe mogą stanowić treść prac domowych lub współzawodnictwa w czasie zajęć, co bardzo wspomaga pracę dydaktyczną i pedagogiczną.¹ Należy pamiętać o nagrodach dla zwycięzców – mogą to być widokówki, drobiazgi z krajów niemieckiego obszaru językowego lub dobre oceny.

Gry i zabawy mogą być zastosowane jako ćwiczenia wdrażające, utrwalające lub sprawdzające. Dzięki grom proces uczenia się staje się łatwiejszy, przyjemniejszy i efektywniejszy. Przed rozpoczęciem gry należy wyjaśnić uczniom jej zasady lub podać przykłady. Trzeba zrobić to w języku ojczystym, aby wyeliminować niebezpieczeństwo niezrozumienia. Jeśli są to uczniowie grupy zaawansowanej, można użyć języka obcego przy objaśnianiu reguł.

Gry i zabawy dydaktyczne zawsze posiadają cel, można je powtórzyć, przerywać i zaczynać od nowa. Zawierają zasady, które mogą być zmienione i oczywiście są dobrą zabawą. Wiele z nich nie wymaga przygotowania rekwizytów dodatkowych i te są najczęściej wybierane przez nauczycieli. Jednakże warto czasem zadać sobie trochę trudu i przygotować pewne pomoce, ponieważ można je potem wykorzystywać w kolejnych latach nauczania.

W opracowaniu tym omówione zostaną niektóre komunikacyjne gry i zabawy dydaktyczne oraz pomoce wykorzystywane w nauczaniu języka obcego. Wspomnę też o znaczeniu gier z podziałem na role. Posiadają one pewną otwartość: uczniowie sami rozwijają strategie zadawania pytań. Cechy komunikatywne jednak nie oznaczają, że określone zabawy są do zastosowania tylko na lekcji języka obcego o komunikatywnym ich cha-

rakterze. Najszybciej można nauczyć się języka poprzez komunikację w trakcie zabawy (Göbel, 1979). Odbywa się to w czasie, gdy reakcją na określoną sytuację z życia codziennego jest czynność, a nie uczeniem się.²

Przykład 1

Uczestnicy gry powinni przeprowadzić minidialog. Otrzymują karty z nazwanym „problemem” i zawodem. Celem jest zadawanie pytań i udzielanie odpowiedzi.

Problem:

Heine Haare sehen scheusslich aus.....Beruf-Friseur

Problem:

Wir brauchen Brot.....Beruf- Bäcker

Gracze szukają kart z określonymi zawodami, pytając: „Entschuldigen Sie, ich möchte Italienisch lernen. Können Sie mir helfen?”

Zapytany gracz dyskretnie daje do zrozumienia, że posiada kartę, ale ją zachowuje i prowadzi dalej zabawę.

Przykład 2

„Odgadywanie zawodów” – ćwiczenie zwrotów: Bist du?, Arbeitest du?., utrwalenie szyku wyrazów w pytaniu, użycie rodzajnika, zgadywanie wykształcenia, miejsca pracy, wykonywanych czynności.

Przykład 3

„Historyjka obrazkowa” – każdy gracz wycina z gazety 3 obrazki, które go interesują, kładzie odwrócone na podłodze. Każdy z uczestników wybiera ze wszystkich 3 i wymyśla historyjkę, w której pojawia się on i wybrane obrazki. Celem jest utrwalenie i zastosowanie poznanego słownictwa na określony temat.

Gry mogą odbywać się w małych grupach przy stolikach. Dla formy plenarnej poleca się pracę w podkole lub w kole tak, aby każdy uczestnik mógł się widzieć. Natomiast w czasie debaty współgracze grup przeciwnych powinni siedzieć przy stolikach naprzeciwko siebie. Zabawa, jako kreatywne ćwiczenie, wspomaga wystąpienia przed grupą. Niektórzy uczniowie mają zahamowania, aby wystąpić przed innymi, ponieważ czują się językowo słabi lub z kulturalnych, czy osobistych powodów. Nie należy nikogo zmuszać, by się prezentował przed grupą. Wskazane jest, po przeprowadzonej grze, aby uczniowie ocenili, co im się w zabawie podobało, a co nie i omówili spostrzeżenia.

Podczas innych gier i zabaw uczestnicy wcielają się w określone role np.: Vater, Mutter, Onkel i reprezentują je w grze. Celem przy tym nie jest reprezentowanie własnego punktu widzenia, lecz opinii postaci, których rolę grają. Celem zabaw z podziałem na role jest identyfikacja z odgrywaną rolą, co pomaga zrozumieć

racje, które reprezentują inni. Problemy pojawiają się przy zabawach z podziałem na role, w których uczestniczą dorośli nieprzyzwyczajeni do dalszego kształcenia, ponieważ podczas zabawy trudniej im zachowywać się swobodnie i mieć do siebie zaufanie.

Ponieważ uczestnictwo w zabawach z podziałem na role (zob. Komorowska)³ powinno odbywać się oczywiście dobrowolnie, zachęcanie do gry kierowane jest do grupy, kiedy minęła pierwsza faza zajęć – „rozgrzewka”.

Jak przebiega ćwiczenie z podziałem na role?

1. Przygotowanie do gry:

- przedstawienie odgrywanej sytuacji,
- postawienie problemu,
- opisanie i rozdzielenie ról,
- określenie przebiegu gry.

2. Gra w danej sytuacji:

- uczestnicy przejmują role,
- rozpoczęcie zabawy.

3. Samokrytyka:

- dyskusja,
- ustalenie, jak czuli się uczestnicy w swoich rolach,
- omówienie, jak można inaczej przedstawić daną sytuację,
- przedstawienie innej propozycji przez kolejną grupę.

W takiej grze uczestnik uczy się, poprzez protest lub aprobatę wobec wypowiedzi innych graczy, być świadomym swojej decyzji, która dla niego jest ważna i ewentualnie poddawać ją w wątpliwość.⁴

Komunikatywne gry i zabawy

1. Opis sytuacji dostosowany do zróżnicowanych ról społecznych:

- zaprosz do teatru kolegę,
- zaproponuj kawę koledze.

2. „Wyratuj się z przegranej w węży literowego”

Zabawa polega na podaniu wyrazu zaczynającego się od litery, na którą poprzedni wyraz się skończył. (Nase- Esel- Lampe...)

Kto nie potrafi podać wyrazu, ma prawo wyszukać go w słowniczku. Można podać limit czasu lub kiedy go nie ograniczamy, sprawdzić przeciętne tempo dla danej klasy podczas wyszukiwania wyrazu.

3. „To mi się kojarzy” – Das verbinde ich mit

Uczeń powinien podać wszystkie wyrazy, które kojarzą się z pojęciem np.: woda. W tym wypadku zabawa przebiega indywidualnie, gdyż same skojarzenia mają charakter indywidualny.

4. „Jedno nie pasuje” – Eins passt nich

Jest to zabawa ze słownikiem. W każdej grupie cze-

rech wyrazów podajemy uczniom jeden wyraz z pewnością im nieznanymi. Aby wykonać to zadanie, muszą znaleźć znaczenie wyrazu w słowniku.

5. „Słownik imion” – Namenwörterbuch

Gra wspomaga odnajdywanie wyrazów nieznanymi oraz pomaga wyrobić technikę określania kategorii gramatycznej wyrazu, stwierdzenia, czy jest to czasownik, rzeczownik, czy przymiotnik. Ćwiczenie literowo-ortograficzne.

Andreas mag angeln. – czynność

Andreas ist arrogant. – cecha

Andreas sammelt die Ansichtskarten. – przedmiot

6. Zgadywanki – Ratespiel

Zabawy te służą wyrażaniu kategorii opisu przedmiotu i miejsca.

Was ist das? – Co to jest?

W pierwszej fazie nauczyciel opisuje przedmiot, kiedy skończy opis, pyta uczniów „Was ist das?”

Przykład: Das ist schwarz und silbern, aus Metal. Wir sehen das auf der Strasse. Es hat vier Räder und Motor.

W drugiej fazie zabawy nauczyciel zapisuje na tablicy wzory wyrażen i je wyjaśnia. Następnie uczniowie wykonują zadanie sami.

Podsumowując: wiele gier i elementów zabawy odwołuje się do różnych przedmiotów, zawodów, kolorów i sytuacji. Gry dają szansę na polepszenie kontaktów społecznych w grupie i wspólne działania nauczyciela i ucznia. Spełniają one bardzo istotną i kompensującą rolę, rozbudzają w uczniach poczucie naturalności i swobody. ✦

Barbara Garofalo
doktorantka na UG

PRZYPISY:

1. Werner G.: *Spiel mit uns*. Warszawa: 1987
2. Hyde G.: *Deutsch lehren*. Frankfurt am Main: 1991
3. Komorowska H.: *Podstawy metodyki nauczania*. Warszawa: 1988
4. Friederle X.: *Kursbuch zur Arbeit mit Erwachsenen*. Freiburg: 1975

Uczeń czy odkrywca?

METODA PRACY PRZY UŻYCIU WEBQUEST-U

Nowa podstawa programowa drastycznie zmienia rozkład materiału w cyklu nauczania. Fizyka staje się przedmiotem obowiązkowym przez cztery lata – trzy lata w gimnazjum i jeden rok w szkole ponadgimnazjalnej. Materiał realizowany w poprzedniej podstawie programowej w gimnazjum zostaje rozłożony na cztery lata. Grawitacja oraz fizyka współczesna, które często były pomijane przez nauczycieli klas trzecich gimnazjów z różnych powodów (np. brak czasu, skupienie większej wagi na przygotowaniu do testów gimnazjalnych), zostają przeniesione do pierwszej klasy szkoły ponadgimnazjalnej. Pozostałe dwa lata: druga i trzecia klasa liceum, przeznaczone są na nauczanie kierunkowe.

W nowej podstawie programowej *Fizyka* staje się przedmiotem do wyboru. Uczeń, który nie wybierze żadnego z przedmiotów przyrodniczych na poziomie rozszerzonym, będzie uczestniczył obowiązkowo w zajęciach pod nazwą *Przyroda*. Głównym celem przedmiotu *Przyroda* jest całościowe pokazanie zjawisk otaczającego świata z punktu widzenia nauk przyrodniczych. Uczeń wybierający przedmiot *Fizyka*, realizuje go w zakresie rozszerzonym w drugiej i trzeciej klasie szkoły ponadgimnazjalnej w zwiększonej liczbie godzin. Niestety, w ostatnim etapie nauczania na poziomie rozszerzonym, zagadnienia fizyki współczesnej są realizowane w bardzo zawężonym zakresie. Dotychczasowo fizyka uczona była spiralnie, obecna podstawa zakłada, że zagadnienia będą realizowane tylko raz. Jedynie w zakresie rozszerzonym zagadnienia zostaną powtórzone z większym naciskiem na rozwiązywanie zadań. Według nowej podstawy programowej na poziomie podstawowym uczenie *Fizyki* powinno odbywać się w sposób jakościowy. Bardzo duży nacisk jest położony na doświadczenia fizyczne. Obecna podstawa zmniejsza liczbę koniecznych do nauczania umiejętności, wprowadzając wymóg wykonania jak największej liczby doświadczeń i pokazów. Na każdym etapie edukacyjnym określony jest zestaw doświadczeń obowiązkowych: II etap edukacyjny – 14 doświadczeń, III etap edukacyjny – 9 doświadczeń. Z listy obowiązkowych doświadczeń uczeń przeprowadza co najmniej połowę samodzielnie w grupach, pozostałe doświadczenia odbywają się jako pokaz dla wszystkich, wykonany przez wybranych uczniów pod kontrolą nauczyciela. Doświadczenia są dobrane w taki sposób, by koszt ich wykonania był minimalny.

Nowa podstawa programowa zwiększa nacisk na odkrywanie zjawisk fizycznych. Ideą podstawy jest wyrabianie chęci poznawania poprzez eksperyment. W XXI wieku dostęp do informacji jest praktycznie nieograniczony. Doświadczenia prezentowane są w szeregach telewizyjnych programów popularnonaukowych. Niektóre

z tych programów mieszają prawdę z fikcją. Na portalu youtube dostępne są filmy przedstawiające eksperymenty fizyczne, pokazy doświadczeń oraz fragmenty wykładów. Po wpisaniu do dowolnej przeglądarki frazy „how to build” lub „jak zrobić” otwierają się dziesiątki stron, na których można znaleźć opisy doświadczeń oraz konstrukcji mniej lub bardziej skomplikowanych urządzeń. Niestety gęszcz stron internetowych jest często nie do przebycia przez poszukującego ucznia. Wiele z nich zawiera błędne informacje. Oczywiście nie można zabraniać młodzieży korzystania z zasobów WWW w obawie o zawarte tam błędne informacje. Najlepiej zaproponować uczniowi sprawdzone witryny. Przeszukiwanie internetu i opracowanie informacji w nim zawartych można realizować przy pomocy WebQuest-ów.

WQ jest jedną z metod pracy z uczniami (studentami) wykorzystującą szeroko pojętą technologię informacyjną. Celem podstawowym metody jest przedstawienie nowego sposobu pracy, wykorzystującego elementy uczenia się zespołowego opartego na budowaniu własnej wiedzy w oparciu o Internet. Model WebQuest-u został opracowany w 1995 roku przez nauczycieli z San Diego State University w USA B. Dodge'a i T. Marcha. Dzięki zastosowaniu WQ, uczeń może wydajniej spożytkować czas, aby skupić się na użyciu informacji zamiast jej szukać. WQ stawiają przed uczniami zadania, które pozwalają im wykorzystać wyobraźnię oraz zastosować umiejętność rozwiązywania problemów. Odpowiedzi nie są z góry założone i dlatego muszą być odkryte lub stworzone podczas realizacji zadania. Uczniowie muszą zastosować kreatywne myślenie oraz umiejętność rozwiązywania problemów. Podczas pracy metodą WQ angażowana jest wyobraźnia uczniów oraz rozwijana praca w grupie. Najważniejszą częścią WQ jest dobrze zaprojektowane zadanie, angażujące myślenie i twórcze działanie ucznia. Pomysłodawca WQ wyróżnia kategorie zadań: relacja, kompilacja, odkrywanie tajemnicy, dziennikarstwo, projekt, wykonanie przedmiotu, osiąganie porozumienia, perswazja, poznanie samego siebie, analiza, sąd, projekt badawczy. WQ wyraźnie określa proces realizacji pracy „krok po kroku”. W WQ uczeń otrzymuje zestaw linków do stron internetowych oraz pozycji książkowych, które mogą mu być przydatne do realizacji projektu. Końcowym etapem WQ jest ewaluacja w formie tabeli, w której uczeń otrzymuje wyraźne informacje na temat oceny jego pracy. Dzięki pracy metodą WQ, uczeń może stać się odkrywcą, należy tylko wyraźnie pokazać mu drogę.

Więcej informacji na temat WQ na stronach:

- <http://webquest.org/>
- http://scholaris.pl/cms/index.php/news/show_art?id=WebQuest&cat_id=257
- <http://webquest.furgol.org/> ✦

Mirosław Brozis

konsultant ds. nauczania fizyki
w ODN w Słupsku

Co to jest Small – Scale Chemistry – SSC?

CHEMIA W MAŁEJ SKALI

Młode pokolenie uczniów zafascynowane jest techniką komputerową. Swobodnie wkracza w wirtualny świat, zapamiętuje wiele poleceń, komend, którymi posługuje się życiowo. Nie angażuje się w samodzielny proces myślenia, który jest konieczny w naukach ścisłych takich jak: fizyka, chemia, matematyka, logika. Chemia i fizyka to przedmioty, które mają niewielu zwolenników wśród uczniów. Chemia to wręcz abstrakcja bliższa czarnej magii!

Uczniowie nie przyswajają wiedzy tak dobrze, jakby mogli. Sfrustrowani są nauczyciele, uczniowie, rodzice. Przedmiot może być ciekawy i atrakcyjny pod warunkiem, że my nauczyciele przygotowujemy doświadczenia, które uczeń może samodzielnie wykonać na lekcji. Wychodzi temu naprzeciw Wydział Dydaktyki Chemii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, propagując Small – Scale Chemistry – SSC, czyli Chemię w Małej Skali.

Chemia w Małej Skali to technika doświadczalna wspomagająca nauczanie tego przedmiotu. Polega ona na pracy z niewielkimi ilościami substancji chemicznych. Zapewnia spełnienie kryteriów bezpieczeństwa pracy z odczynnikami, wykorzystania prostych przedmiotów znajdujących się w domu. Eksperymenty wymagają małych nakładów finansowych. Są więc bardzo ekonomiczne. Wywołują aktywność ucznia, wzbudzają zdziwienie, że z substancji znajdujących na przykład w kuchni, można wyczarować wiele atrakcyjnych doświadczeń.

Metodę doświadczeń w Małej Skali proponuje dr A. Kozubski wraz z grupą młodych, zaangażowanych studentów. To dobrze, że próbujemy zmienić stereotypy nauczania lekcji chemii, kładąc nacisk na empiryczne podejście do lekcji.

Z ogromną pasją i zaangażowaniem Pracownia Dydaktyki UMK próbuje zamienić zajęcia chemii w efektywny zaczarowany świat doświadczeń. Umiejętności przeprowadzania ciekawych lekcji chemii w Małej Skali nauczyciele mogą nabyć na warsztatach, które odbywają się na Wydziale Chemii w Toruniu. Można na tych spotkaniach uzyskać wszelkie wskazówki i materiały dydaktyczne do wykonania doświadczeń w pracowni chemicznej przez uczniów. Zajęcia takie można przeprowadzać nawet w pracowniach słabo wyposażonej w odczynniki i sprzęt.

Oprócz doskonalenia umiejętności przeprowadzenia doświadczeń w Small – Scale Chemistry – SSC, można grupę studentów zaprosić do szkoły i zorganizować uczniom warsztaty chemiczne.

INNA LEKCJA CHEMII

W takich warsztatach chemicznych uczestniczyli uczniowie Gimnazjum im. Cz. Miłosza w Dębnicy Kaszubskiej, Szkoły Podstawowej im T. Kościuszki oraz Szkół Ponadgimnazjalnych im. Polskich Noblistów ze Słupska. Uczestnicy spotkania wykonywali samodzielnie doświadczenia na sprzęcie przywiezionym przez grupę propagującą doświadczenia w skali mikro. Doświadczenia dotyczyły otrzymywania: tlenu, wodoru, tlenku węgla (IV), spalania magnezu w tlenie, określania odczynu różnych roztworów. W praktycznej lekcji chemii wzięło udział 118 uczniów. Młodzież pracowała w czterech grupach, dwie jednostki lekcyjne.

Studenci przeprowadzili pokaz bardzo atrakcyjnych doświadczeń chemicznych. Młodzież była zaangażowana do pokazów m.in. takich jak: „Węże faraona”, „Spalanie banknotu” i wiele innych. Pokazy były atrakcyjne, działały na zmysły i pobudzały do zadawania pytań, wnioskowania uczniów refleksji. Wielu uczniów zainspirowanych tymi zajęciami próbowało wykonać doświadczenia w domu. Może to spotkanie z ciekawą, inną lekcją chemii stanie się przyczynkiem do zmiany myślenia o nauce chemii w szkole. Nawet przeciętny uczeń jest w stanie nauczyć się tego przedmiotu, pod warunkiem, że nauczyciel zastosuje odpowiednie metody nauczania i uczenia się poparte samodzielnymi doświadczeniami.

Planując wycieczkę szkolną z grupą młodzieży do Torunia, warto w jej planach uwzględnić zajęcia doświadczalne z chemii na Wydziale Dydaktyki Chemii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Wycieczkę krajoznawczą na pewno wzbogaci ciekawa lekcja chemii.

Zainteresowanych techniką nauczania Chemii w Małej Skali odsyłam do strony internetowej: http://e-chemia.nazwa.pl/ssc/?page_id=2, gdzie można dokładnie zapoznać się z propozycjami, jak ciekawie uczyć chemii i zainteresować nią uczniów. Chemia w Małej Skali ma bardzo wielu zwolenników na całym świecie, a doświadczenia z nią związane dają uczniom wiele radości. Metoda ta była przedmiotem rozważań na Zjeździe Dydaktyki Chemii w Boszkowie, który odbył się w czerwcu 2009 r. i ukazał trendy światowe w tej dziedzinie, z jakimi borykają się nauczyciele przedmiotów ścisłych, nie tylko w Polsce, ale również w Kanadzie, Stanach Zjednoczonych, Hiszpanii i innych państwach.

Chemia w Małej Skali to na pewno jedna z propozycji, jak podnieść sprawność nauczania chemii, aby wielu naszych uczniów mogło fascynować się światem atomów i zainteresowało się naukami ścisłymi. ♦

Elżbieta Utig

nauczyciel chemii i fizyki

w Zespole Szkół w Dębicy Kaszubskiej

Uczeń jako badacz przyrody

OD SZKOŁY PODSTAWOWEJ DO OLIMPIADY BIOLOGICZNEJ

„Sztuka nauczania jest tylko sztuką rozbudzenia ciekawości w młodych duszach po to, aby następnie je zaspokajać” Anatol France (Podstawa programowa z komentarzami. Tom 5)

PODSTAWA PROGRAMOWA

Nowa podstawa programowa kładzie ogromny nacisk na aktywność poznawczą uczniów i nakłada na szkołę i nauczycieli obowiązek umożliwienia młodzieży przeprowadzania bezpiecznych doświadczeń i obserwacji, w tym także terenowych. Już na lekcjach przyrody w szkole podstawowej: „Głównymi obszarami aktywności ucznia w ramach przedmiotu powinny być:

- 1) obserwowanie i mierzenie;
- 2) doświadczenie;
- 3) prowadzenie doświadczeń;
- 4) dokumentowanie i prezentowanie;
- 5) stawianie pytań i poszukiwanie odpowiedzi.”

Autorzy nowej podstawy programowej podkreślają konieczność zweryfikowania roli nauczyciela i ucznia do tej pierwotnie naturalnej, która niestety dzisiaj funkcjonuje prawie wyłącznie w nauczaniu początkowym: uczeń pyta – nauczyciel pomaga znaleźć odpowiedzi.

„Każda lekcja przyrody powinna być trochę przedstawieniem, w którym uczniowie czują się najważniejszymi aktorami. To poczucie ważności mobilizuje ich do pracy i daje niezwykle efekty w postaci ogromnego zainteresowania otaczającym światem i zachodzącymi w nim zjawiskami. Nauczyciele przyrody powinni pamiętać, że nie wolno im tłumić naturalnych odruchów dzieci stosując stare, utarte metody, z którymi są zżyci. Na lekcjach przyrody należy stosować metody, które:

- rozbudzą w uczniach **zaciekawienie** otaczającym światem,
- ukształtują u uczniów **postawę badawczą**, dążącą do poznawania prawidłowości świata przyrody,
- zachęcą uczniów do **stawiania hipotez** na temat zjawisk i procesów zachodzących w przyrodzie i do ich **weryfikowania**.” (Podstawa programowa z komentarzami. Tom 5, wytłuszczenia TK)

Wśród ogólnych celów kształcenia biologicznego zarówno na etapie III, jak i na etapie IV, znajdują się wymagania dotyczące znajomości metodyki badań biolo-

gicznych. Umiejętności te nie są przypisane żadnym konkretnym treściom nauczania. „Niezależnie od tematyki doświadczenia lub obserwacji, istotą jego realizacji powinno być omówienie z uczniami podstaw metodyki badań naukowych, począwszy od sformułowania problemu badawczego, przez postawienie hipotezy badawczej, planowanie doświadczenia lub obserwacji, skończywszy na zapisaniu wyników, sformułowaniu wniosków i końcowej weryfikacji hipotezy badawczej.”

Podstawa programowa zawiera zestawy proponowanych do każdego działu doświadczeń i obserwacji. Autorzy zastrzegają jednak, że „lista zalecanych doświadczeń i obserwacji na każdym etapie nauczania jest zestawem minimum. Doświadczenia i obserwacje ponadprogramowe mogą stanowić ilustrację omawianych zagadnień, jednak (...) zawsze powinny one zachęcać do samodzielnego poznawania otaczającego świata.”

OLIMPIADA BIOLOGICZNA

Udział w Olimpiadzie Biologicznej stwarza zdolnym uczniom doskonałą możliwość poznania metod badawczych, stosowanych w naukach przyrodniczych. Regulamin Olimpiady Biologicznej wymaga bowiem od uczniów, już w pierwszym etapie zawodów, przedstawienia wykonanej samodzielnie pracy badawczej.

„Uczestnikiem Olimpiady Biologicznej może być każdy uczeń szkoły ponadgimnazjalnej, uczący się w Polsce (uchwała zebrania plenarnego KGOB z 12 czerwca 2008), który: – samodzielnie wykona pracę badawczą z zakresu biologii zgodnie z zasadami zawartymi w niniejszych wytycznych, (...)” (www.olimpbiol.uw.edu.pl)

W odróżnieniu od prac przygotowywanych na inne olimpiady przedmiotowe, praca badawcza na olimpiadę biologiczną nie może być oparta jedynie o literaturę. Musi zasadzać się na przeprowadzonych osobiście obserwacjach lub doświadczeniach. Wymóg ten stanowi trudny do pokonania próg. „Wybór tematu i wykonanie pracy badawczej to najtrudniejsza część przygotowań do olimpiady.” (W. Megier – laureatka XXXVIII OB, „Informator Oświatowy” nr 3/2009, s. 44-45)

Niektórzy uczniowie (i nauczyciele) postulują wręcz, żeby ten punkt regulaminu odrzucić, żeby zrezygnować z konieczności przedkładania pracy badawczej, która decyduje o dopuszczeniu do zawodów na szczeblu okręgu. Jednak to właśnie kontakt z metodyką badań naukowych pozwala zdolnemu uczniowi rozwinąć zainteresowania, pasję badawczą, pójść dalej niż wymaga tego podstawa programowa.

Przygotowanie pracy badawczej wymaga dużego wysiłku nie tylko od ucznia, ale i od nauczyciela. Często również wymaga zaangażowania pracowników naukowych. Regulamin dopuszcza, wręcz zaleca, korzystanie z ich fachowej pomocy. Ważne jest, żeby uczeń uzyskał pomoc już na etapie planowania, formułowania problemu badawczego, stawiania hipotez oraz, przede wszystkim, doboru odpowiednich metod badawczych.

Ważną rolą nauczyciela jest też dopilnowanie, by uczeń sięgnął po odpowiednią literaturę jeszcze przed przystąpieniem do badań i w trakcie ich prowadzenia, a nie dopiero przy opracowywaniu wyników. Czasem nauczyciel powinien też pomóc zdobyć odpowiednią literaturę (np. ułatwić dostęp do biblioteki na uczelni), nawiązać kontakty z ekspertami, którzy pomogą ocenić trafność doboru metod i materiału badawczego oraz prawidłowość interpretacji wyników i wysnutych wniosków.

Dla uczniów korzyści płynące z uczestnictwa w olimpiadzie biologicznej są nie do przecenienia. Nawet jeżeli nie uda się osiągnąć sukcesu (tytuł laureata lub finalisty), to samo przygotowanie pracy badawczej przynosi ogromną satysfakcję i pozwala nabyć nowe (często wykraczające poza program szkolny) umiejętności. Jednocześnie nauczyciel, który pomaga uczniom w przygotowaniu pracy badawczej na Olimpiadę Biologiczną, ma szansę wiele się nauczyć: z literatury, po którą sięga, od ekspertów i wreszcie od swoich podopiecznych.

Poniżej przedstawiam wypowiedzi dwóch uczniów, których prace badawcze zgłoszone na XXXIX Olimpiadę Biologiczną uzyskały wyróżnienie Komitetu Okręgowego w konkursie prac badawczych. ✦

Tamara Kropiowska
nauczyciel biologii w II LO w Słupsku
konsultant w ODN w Słupsku

REFLEKSJE UCZNIÓW

Pracę dotyczącą zmienności cech liści wykonałem na XXXIX Olimpiadę Biologiczną. Wybrałem ten temat, ponieważ zainspirowała mnie praca mojej koleżanki Weroniki Megier (laureatki XXXVIII Olimpiady Biologicznej i finalistki poprzedniej), w ramach której badała ona liście buku pospolitego *Fagus sylvatica*. Zainteresowałem się badaniami biometrycznymi ze względu na nowoczesne podejście do analizowania cech morfologicznych organizmów żywych, połączone ze skompliko-

wanym aparatem matematyczno-statystycznym. Postanowiłem zagłębić się w te nowe dla mnie zagadnienia, efektem czego jest praca „Zmienność liści głogu jednoszyjkowego *Crataegus monogyna*”.

Liście głogu jednoszyjkowego zebrałem z 20 stanowisk na terenie Słupska. Mierzyłem je, uwzględniając 10 cech, m.in.: długość i szerokość blaszki, szerokość podstawy 3 i 4 kłapy, długość najdłuższego nerwu bocznego. Liście mierzyłem linijką, a wynik pomiaru zapisywałem w milimetrach. Nie stosowałem metody komputerowej, ponieważ skanowanie liści nie uwzględnia naturalnych zagięć liścia i zmniejsza dokładność wyniku. Mając zestawione wyniki, należało za pomocą statystyki przeliczyć je na zmienność, czyli stosunek odchylenia standardowego do średniej arytmetycznej.

Musiałem nauczyć się wyższych sposobów stosowania średniej arytmetycznej i harmonicznej, kwadratu odchylenia, odchylenia standardowego, średniego współczynnika zmienności, algorytmu centroidów, współczynnika korelacji liniowej Pearsona i współczynnika rang Spearmana. Praktyczny sens tych wyliczeń to poznanie zależności między kształtem i jego zmiennością, a czynnikiem zewnętrznym – w mojej pracy pragnąłem zbadać wpływ Słońca i zanieczyszczenia powietrza na wymienione cechy.

Wybrałem niezwykle ważny i niebezpieczny związek – benzo[*a*]piren, który u ludzi jest przyczyną nowotworzenia, natomiast jego działanie na rośliny nie zostało skrupulatnie przebadane. Moja praca potwierdza, że zwiększone stężenie tej substancji zmniejsza, korzystną dla roślin, zmienność osobniczą. Za wyborem związku stoi oczywiście kilkumiesięczne zbieranie wszystkich informacji na jego temat i porównywanie ich z budową i fizjologią komórek roślinnych. Moje naukowe poszukiwania zostały wieńczone sukcesem, ponieważ doszedłem do ostatecznego potwierdzenia zachodzenia odpowiednich przekształceń benzo[*a*]pirenu, prowadzących do uszkodzenia DNA. Wymagało to lektury wielu książek do biochemii, genetyki i biologii molekularnej – zarówno polskich, jak i angielskich. Poszerzyło to moje horyzonty i sprawiło, że te dwie dziedziny są obecnie moimi głównymi pasjami.

Trud włożony w dokładne sprawdzenie każdego zagadnienia przełożył się nie tylko na dobry wynik na olimpiadzie, ale także na konkretne umiejętności. Przede wszystkim moja wiedza statystyczna była dawniej bliższa zeru. Teraz jest ona wystarczająca do samodzielnego wykonywania zaawansowanych rachunkowych opracowań wyników na poziomie uniwersyteckim. Poznałem wielu mądrych ludzi – nauczycieli licealnych i profesorów akademickich. Ich doświadczenie i pomysłowość pomogły w doborze odpowiednich metod i „wylapaniu” wszelkich błędów.

Jednak najważniejszą rzeczą, którą wyniosłem z tej pracy, jest wciąż rozwijane zainteresowanie badaniem otaczającego mnie świata. Olimpiada Biologiczna umożliwiła mi odkrycie, jak ważna jest samodzielna praca badacza i jak duże korzyści płyną z jej tworzenia. Dzięki własnym badaniom posiadałem rozległe wiadomości merytoryczne oraz praktyczne, które z pewnością okażą się przydatne na dalszych etapach edukacji. Myślę jednak, że dzięki pracy zdobyłem o wiele ważniejsze umiejętności – formułowania obiektywnych wniosków poprzez dedukcję i indukcję oraz zbierania, analizy i prezentacji dużych ilości danych (ponad 6000 wartości) – których nie sposób nauczyć się z jakiegokolwiek podręcznika do biologii czy biometrii. Niewątpliwie taka metoda uczenia się pozwala na zwiększenie efektywności przyswajania nowych wiadomości, a jej wykorzystanie jako narzędzie dydaktyczne umożliwia uczniom przyswajanie wiedzy w sposób adekwatny do ich uzdolnień i zainteresowań.

Cieszę się, że olimpiada zmobilizowała mnie do wcielenia się w rolę badacza przyrody. ✦

Filip Garbicz

uczeń II LO w Słupsku

uczestnik XXXIX Olimpiady Biologicznej

Zagadnienie, którym zająłem się w mojej pracy badawczej, przeprowadzonej w ramach XXXIX Olimpiady Biologicznej, był „Wpływ grzybów poliporoidalnych na kształt i wielkość liści brzozy brodawkowatej *Betula pendula*”.

Badania przeprowadziłem podczas wakacji w roku 2009 na terenie miasta Słupska i okolic. Zacząłem od poszukiwań odpowiednich drzew i wybrałem sześć stanowisk badawczych. Na każdym z nich oznaczyłem po kilka brzoź zainfekowanych grzybami poliporoidalnymi, potocznie zwanymi hubami oraz kilka niezainfekowanych. Łącznie zbadałem 30 drzew. W następnej kolejności zebrałem materiał badawczy, czyli liście. Z każdego drzewa zebrałem po 30 sztuk. Liście zeskanowałem przy pomocy skanera biurowego, co znacznie ułatwiło mi dokonanie pomiarów i obróbkę wyników. Tylko jedną cechą budowy liścia – długość ogonka – mierzyłem przy pomocy linijki na materiale świeżym ze względu na tendencję do wyginania się ogonka. Pozostałe cechy: długość, szerokość blaszki liściowej oraz cechy potrzebne do określenia tzw. asymetrii fluktuacyjnej mierzyłem przy pomocy odpowiedniego oprogramowania na materiale zeskanowanym. Asymetria fluktuacyjna to wskaźnik

ukazujący stopień zaburzenia symetrii budowy liścia. Użycie komputera przyczyniło się do skrócenia czasu wykonania pomiarów i ułatwiło mi statystyczną obróbkę otrzymanych danych. Zastosowane w mojej pracy metody badawcze poznałem dzięki specjalistycznej literaturze.

W wyniku przeprowadzonych badań okazało się, że liście drzew zainfekowanych były mniejsze niż drzew zdrowych. Jeśli chodzi o wskaźnik asymetrii fluktuacyjnej to teoretycznie powinien przyjmować on wyższe wartości przy wyższym stresie w trakcie rozwoju liścia. Sądziłem, że grzyby poliporoidalne są źródłem stresu. Moje badania nie wykazały jednak zależności pomiędzy występowaniem grzybów poliporoidalnych a wartością asymetrii fluktuacyjnej.

Problemy, z którymi spotkałem się przy przeprowadzaniu badań to odnalezienie odpowiedniej literatury i oprogramowania. Korzystałem z różnych źródeł tradycyjnych oraz internetowych. Znalazłem wiele informacji dotyczących grzybów poliporoidalnych oraz brzoź brodawkowatych, co pomogło mi w przeprowadzeniu badań. Nie udało mi się jednak dotrzeć do artykułów bezpośrednio nawiązujących do tematu, który był przedmiotem moich badań co uniemożliwiło wykonanie analizy porównawczej wyników.

Dzięki przeprowadzeniu tych badań dowiedziałem się, na czym polega praca badawcza. Zdobyta wiedza teoretyczna i praktyczna w wykorzystaniu komputera do obróbki danych na pewno przyda mi się w przyszłości. Każdemu polecam zdobycie tego typu doświadczeń – mi przyniosły one wiele satysfakcji. ✦

Rafał Bialek

uczeń II LO w Słupsku

finalista XXXIX Olimpiady Biologicznej

LITERATURA:

1. Podstawa programowa z komentarzami, Tom 5. Edukacja przyrodnicza w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum.
2. Wytyczne przeprowadzania Olimpiady Biologicznej, www.olimbiol.uw.edu.pl

Czy wiesz, na czym stoisz?

CIĘKAWY LEKCJE PRZYRODY

Do prowadzenia lekcji przyrody w szkole podstawowej w swojej pracy wykorzystywałam podręcznik „Przyroda i człowiek” Joanny Angiel, Jana Kądziołki i Roberta Stawarz wydany przez WSiP. W książce do klasy IV, na stronie 60, znajdował się temat „Po czym chodzisz, czyli o skałach i glebach w okolicy”. Po pewnym czasie zmieniałam program i podręcznik. Obecnie wykorzystuję podręczniki „Przyroda” dla klas IV-VI wydany przez NOWĄ ERĘ, jednakże niektóre lekcje ćwiczeniowe, ciekawe moim zdaniem, przeprowadzam jak dawniej – w oparciu o propozycje zawarte w poprzednim podręczniku.

Poniższą lekcję realizuję jako pierwszą z działu „Gleby i lasy Polski”.

TEMAT: Skąd pochodzą kamienie znajdujące na naszych polach? (klasa V)

CZAS: 2 godziny.

CELE – uczeń:

- wykonuje polecenia zawarte w kartach pracy,
- odczytuje ze zrozumieniem tekst,
- wykonuje wykres,
- odczytuje dane z wykresu,
- uzupełnia tabelkę,
- porównuje zebrane okazy do wzorców,
- porządkuje wiedzę,
- uzupełnia tekst.

METODY/TECHNIKI:

- pogadanka,
- obserwacja,
- elementy dyskusji,
- wycieczka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

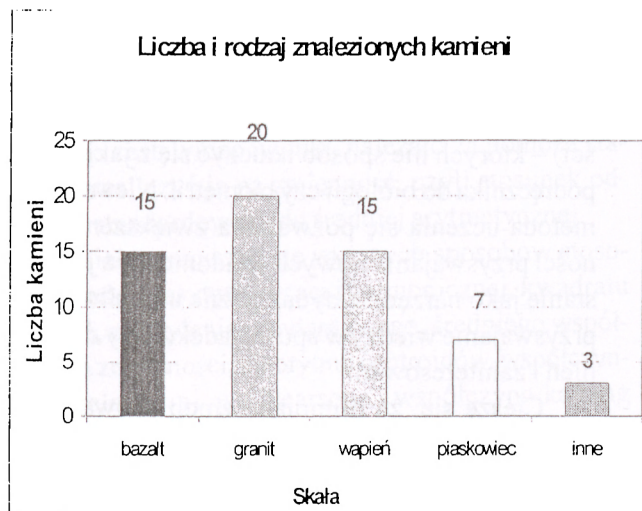
- zestaw skał i minerałów,
- karty pracy,
- tekst,
- „Świat wokół nas. Przyroda”. Atlas: szkoła podstawowa. Wydawnictwo Książnica – Atlas

PIERWSZA GODZINA

Uczniowie przed wyjściem w teren otrzymują polecenie zebrania kamieni. Każdy uczeń powinien zebrać 3 różne kamienie. Powinien także uważać, aby nie zebrać kawałków betonu lub cegły. Po przyjeździe do klasy dzieci myją swoje okazy i suszą, a następnie przypasowują do wzorców wyłożonych przez nauczyciela (Pomoce naukowe: Zbiór skał i minerałów lub Atlas str. 30 – Polska – typy rzeźby i rodzaje skał).

Bazalt – 15	Granit – 20	Wapień – 15	Piaskowiec – 7	Inne – 3
SKAŁA				

Każdy uczeń kolejno dodaje swoje okazy. Po ułożeniu, kamienie są liczone i sporządzany jest wykres ilustrujący liczbę znalezionych okazów z każdej grupy (dane dla klasy 20-osobowej).

Po wykonaniu wykresu uczniowie uzupełniają tekst.

Na polu znaleziono łącznie kamieni. Najwięcej znaleziono Było ich Drugą co do liczebności grupę stanowiły Było ich Najmniej znaleziono Było to tylko ... kamienie.

Po wypisaniu spostrzeżeń uczniowie otrzymują tekst informujący o pochodzeniu różnych skał.

DRUGA GODZINA

Polecenie: Przeczytaj uważnie tekst i uzupełnij tabelkę.

TEKST

Bardzo różne były sposoby tworzenia się skał: niektóre z nich powstawały z gęstego, roztopionego stopu skalnego, który miał temperaturę ponad 1000°C. Nazywa się on magmą. Z niego powstają skały magmowe. Jeżeli magma zastygła powoli w głębi Ziemi, wtedy powstawały skały magmowe – głębinowe. W skałach tych widać wyraźnie minerały, z których są one zbudowane. Minerale te mają postać kryształów. Taką skałą magmową – głębinową jest granit.

Jeśli magma wydostała się (wylała się) na powierzchnię Ziemi i tu szybko zastygła – powstały z niej skały magmowo-wylewne. Gółym okiem nie widać w nich kryształów. Skałą magmowo-wylewną jest bazalt.

Istnieją skały, które tworzyły się na powierzchni terenu lub w zbiornikach wodnych przez osadzenie okruchów skalnych albo szczątków roślin i zwierząt – są to skały osadowe. Zalicza się do nich na przykład żwir, piasek, piaskowiec, less, glinę, ił (skały osadowo-okruchowe) oraz wapień, kredę, węgiel kamienny, (skały osadowe – powstałe ze szczątków roślin lub zwierząt).

Skały różnią się odpornością na niszczenie: jedne są twarde, czyli lite (granit, bazalt, piaskowiec, wapień), inne sypkie (żwir, piasek), a jeszcze inne związane (less, glina, ił).

Na podstawie tekstu uczniowie uzupełniają tabelkę (Przyroda i człowiek – WSiP str. 60).

SKAŁY			
magmowe		osadowe	
głębiny	wylewne	okruchowe	powstałe ze szczątków organicznych
granit	bazalt	żwir	wapień
		piasek	kreda
		piaskowiec	węgiel kamienny
		less	
		glina	
ił			

Po wykonaniu polecenia drugiego uczniowie porównują wyniki uzyskane w czasie wycieczki z tabelą o pochodzeniu skał i dochodzą do wniosku, że najwięcej zebrali kamieni pochodzenia wulkanicznego. Zastanawiają się nad tym, skąd i jak te kamienie przybyły na nasze tereny, skoro nie ma tu wulkanów. Nauczyciel tłumaczy powstawanie i wędrówkę lodowców. Podobne wątpliwości powinna budzić duża liczba kamieni z grupy osadowych. Nauczyciel opowiada o dawnych morzach na naszym terenie.

TEMAT: Poznajemy gleby w najbliższej okolicy (klasa V)

CZAS: 1 godzina

CELE – uczeń:

- wykonuje polecenia zawarte w kartach pracy,
- odczytuje ze zrozumieniem tekst, mapę i rysunki,
- wykonuje profil glebowy,
- odczytuje dane z profilu,
- uzupełnia tabelkę,
- porównuje zebrane informacje z rycinami w Atlasie,
- porządkuje wiedzę.

METODY/TECHNIKI:

- pogadanka,
- obserwacja,

- elementy dyskusji,
- wycieczka,
- ćwiczenie w terenie.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- karty pracy,
- „Świat wokół nas. Przyroda”. Atlas: szkoła podstawowa. Wydawnictwo Książnica – Atlas
- klej, kredki, linijka, taśma miernicza,
- kartki ksero, ponumerowane koperty.

Uczniowie wychodzą na zajęcia terenowe wyposażeni w taśmę mierniczą, kartki, linijkę i zeszyty. Terenem ćwiczeń jest skarpa z osuwiskiem. Uczestnicy zajęć odnotowują, z pomocą nauczyciela, nazwy roślin rosnących na skarpie. Po wykonaniu spisu podstawowych roślin, wyrównują osuwisko skarpy i obserwują zmiany zabarwienia ziemi znajdującej się pod roślinami. Mierzą i zapisują miąższość warstw o takim samym zabarwieniu. Po wykonaniu pomiarów, pobierają próbki ziemi do ponumerowanych kopert.

Po przyjeździe do klasy uczniowie otwierają koperty w celu wysuszenia ziemi. W zeszytach wykonują rysunek prostokąta o wymiarach np. 5 na 15 cm i uzupełniają go.

	Nazwy roślin.....
1	Próchnica
2	Inne poziomy, o ile są
3	Skała macierzysta

Po wykonaniu rysunku, smarują kratkę nr 1 klejem i posypują wysuszoną ziemią z koperty nr 1. Podobnie postępują z kratką nr 2 i nr 3. (za każdym razem należy trochę odczekać). Wielkość kraterów będzie od tego, jaką grubość miały warstwy gleby w terenie. Pomiar miąższości kolejnych warstw należy narysować w skali 1:10. Po wykonaniu profilu glebowego w zeszycie, należy otworzyć Atlas (Nowa Era) na stronie 31 – „Polska – Gleby” i porównać uzyskany profil z rycinami umieszczonymi poniżej mapy. Jeżeli uczniowie wykonają zadanie dokładnie, to wyklejanka w zeszycie będzie porównywalna do któregoś z profili glebowych i uczniowie będą mogli nazwać glebę tworzącą skarpe. ✦

Jolanta Turzyńska

Szkoła Podstawowa nr 5 w Bytowie

Przechlewski spotkania z przyrodą

Młodzież stowarzyszona w kołach LOP przy Zespole Szkół w Przechlewie od lat realizuje ciekawe plany pracy, które zawierają zagadnienia związane z najbliższym środowiskiem i regionem. Na co dzień jest blisko natury, wsłuchuje się w jej odgłosy, zachwycają się spokojem i ciszą. Młodzi ludzie są ciekawi wszystkiego, pogłębiają swoją wiedzę szkolną i pozaszkolną o świecie roślin i zwierząt, który na co dzień obserwują. Członkowie kół LOP spotykają się z ciekawymi ludźmi, by poszerzać horyzonty, poznawać ich profesje i zadania związane z pracą na rzecz środowiska naturalnego i jego racjonalnego wykorzystania.

ŚLIMAK, ŚLIMAK POKAŻ ROGI

20 listopada 2009 r. członkowie koła LOP spotkali się z europejskiej stawy znawcą ślimaków, malakologiem – Stanisławem Myzyk, który mieszka na terenie gminy Przechlewo, w miejscowości Sapolno i jest badaczem amatorem. Wyniki swoich badań naukowych publikuje również w fachowych czasopismach w języku angielskim (*Folia Malacologica*. The Association of Polish Malacologists & Faculty of Biology, Adam Mickiewicz University Poznań). Jego głównym osiągnięciem jest wypełnianie luki w nauce dotyczącej ślimaków, odkrytych już dawno (XVIII w.), jednakże dotychczas o nieznannej biologii. Stanisław Myzyk poświęcił 20 lat życia, aby je dokładnie zbadać, skatalogować i opisać. Prowadził badania zawójek, a obecnie zajmuje się poczwarówkami.

Malakolog przywiózł ze sobą bogaty zbiór muszli ślimaków i małży oraz kilka żywych okazów. Mogliśmy obserwować przez lupę i mikroskop ich różnorodność, budowę, kolorystykę oraz wysłuchać ciekawych informacji o biologii tych bezkręgowców. Okazy krążyły z rąk do rąk, a pytań od młodych przyrodników było bardzo wiele. Żywe ślimaki wychodziły z wody i posuwały się w tempie 5 cm na minutę po ławce. Niektóre pachniały czosnkiem, a inne, tzw. ślimaki groszkowe, były tak małe, że z trudem mogliśmy je dostrzec gołym okiem. Można sobie tylko wyobrazić, jak trudno było znaleźć je w terenie. Nawet nie mieliśmy pojęcia o ich istnieniu.

Podczas spotkania dowiedzieliśmy się, że w naszym regionie żyje 87 gatunków ślimaków, w tym 30 wodnych i 57 lądowych oraz 26 gatunków małży. Tej różnorodności sprzyja wilgotność terenu. Bogactwo gatunków świadczy natomiast o tym, że nasz rejon jest czysty ekologicznie. Malakolog pozostawił nam swoje artykuły publikowane w języku angielskim, a członkowie koła podziękowali gościowi za ciekawe spotkanie. Wiosną spotkaliśmy się w terenie, aby razem szukać ślimaków i podglądać ich życie.

O CZYM SZUMIĄ LASY

LOP współpracuje z leśnikami nie tylko od święta. Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe w zeszłym roku obchodziły 85 rocznicę powstania. Jubileusz ten był okazją do podsumowania wieloletniej współpracy Szkolnych Kół Ligi Ochrony Przyrody z Nadleśnictwem Niedźwiady w Przechlewie.

Nadleśnictwo to zostało utworzone w 1945 r., a od 1 stycznia 1973 r. działa w strukturach RDLP w Szczecinku. Jego grunty położone są w południowo-zachodniej części województwa pomorskiego, a pod względem przyrodniczo-leśnym w III Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej. Łączna powierzchnia Nadleśnictwa wynosi ok. 25 tys. ha, z czego rezerwaty przyrody zajmują 50 ha, lasy ochronne 7374 ha, lasy pozostałe to 16443 ha. W drzewostanie dominuje głównie sosna – 95,4 procent powierzchni, która ma decydujący wpływ na przyrodnicze walory terenu i sposób gospodarowania. Pozostałe gatunki drzew to: brzozy, świerki, buki, olsze, dęby, modrzewie i inne. Tereny urozmaica ciekawa rzeźba polodowcowa i lesistość tego obszaru (60.4). Czyste wody płyną rzekami: Brda, Rudawa i Lipczynka. Liczne są też jeziora, bagna, torfowiska, zespoły rzadkich drzew oraz gatunki zwierząt i roślin. Walory rezerwatów przyrody „Bagnisko Niedźwiady”, „Przytoń”, „Jezioro Krasne”, „Cęgi Małe” oraz pomniki przyrody, stanowiska roślin, zwierząt chronionych i rzadkich, trzy obszary chronionego krajobrazu, obiekty archeologiczne, miejsca pamięci – to stanowi o atrakcyjności i wartości przyrodniczej o terenu. W obszarze Nadleśnictwa znajduje się największa w Polsce szkoła leśna, stacja klimatyczna i monitoring lasów. Dzięki kamerze umieszczonej na wieży, osoba monitorująca ma nadzór nad bezpieczeństwem lasu w promieniu 30 kilometrów. W sąsiedztwie leśnictwa znajdują się siedliska bobrów. Ze smutkiem oglądaliśmy obszar ok. 30 ha obumierającej brzeziny. Zbudowana przez bobry tama spowodowała spiętrzenie wody i zalanie terenu leśnego. Leśnicy uratowali dalsze tereny od zalania budując przepławkę.

Lasy te nie mają dla leśników tajemnic. Dla turystów wyznaczono edukacyjne ścieżki rowerowe, a dla spragnionych wiedzy o lesie uruchomiono Centrum Edukacyjno-Szkoleniowe w Przechlewku. Nauka o lesie odbywa się w świetlicy Nadleśnictwa i szkółce leśnej Niedźwiady. Leśnicy prowadzą też spotkania edukacyjne w szkołach i w terenie.

Jako opiekunka Szkolnych Kół Ligi Ochrony Przyrody od kilkudziesięciu lat współpracuję z Nadleśnictwem Niedźwiady. Tematyka leśna jest stałym punktem programów pracy LOP w naszej placówce. Brałam udział w posiedzeniu Komisji „Programu edukacji leśnej w społeczeństwie w Nadleśnictwie Niedźwiady”, kiedy to opracowano założenia „Programu edukacji leśnej w społeczeństwie

w Nadleśnictwie Niedźwiady na lata 2003-2012". Uczestniczyłam też w 2007 r. w organizowanej w Nadleśnictwie konferencji pt. „Identyfikacja siedlisk przyrodniczych Natura 2000 w Lasach Państwowych”

Wraz z członkami SK LOP braliśmy udział w akcji „I Ty posadź swój las” organizowanej przez Nadleśnictwo. Celem było wspólne posadzenie lasu na powierzchni odnowieniowej przy Jeziorze Czarnym koło Przechlewa. Uczestniczyliśmy też w konferencji „Echo lasu”, która odbyła się w siedzibie Nadleśnictwa Niedźwiady. Nadleśnictwo jest sponsorem wielu pomocy dla szkoły i koła oraz nagród za udział w konkursach.

Edukacja leśna zajmuje dużo miejsca w naszych planach i programach pracy. Poruszaliśmy wiele różnorodnych zagadnień związanych z lasem, wykonaliśmy wiele gazetek tematycznych, przeprowadziliśmy kilka akcji, zorganizowaliśmy ciekawe wystawy. Z myślą o edukacji leśnej opracowałam program autorski „Lekcje w lesie, czyli praktyczne formy edukacji leśnej dla zainteresowanych przyrodą uczniów szkół podstawowych klas IV-VI”. Na program składają się następujące tematy: „Nasz las”, „Moje drzewo”, „Las i jego mieszkańcy”, „Dary lasu”, „Las w zagrożeniu”. W „Lekcjach w lesie...”, które przeprowadzam najczęściej na przełomie kwietnia i maja, towarzyszą nam leśnicy. Dowiedzieliśmy się od nich między innymi na czym polega tzw. „urządzenie lasu” i jakie problemy ma ten ekosystem. Przyjrzeliliśmy się pracy leśnika, zaznajomiliśmy się nieco z podstawową dokumentacją.

Niejednokrotnie w wycieczkach do lasu uczestniczą też rodzice. Jedną z takich wypraw, z okazji Międzynarodowego Dnia Bioróżnorodności w 2007 r., zawiodła nas do rezerwatu „Przytoń”. Rodzice zorganizowali tam piknik, a leśniczy J. Rudnik oprowadzał nas po nim. Każdy uczestnik spotkania wykazał się wiedzą i otrzymał w nagrodę przewodnik „Rośliny chronione”.

Od roku 2001 realizowaliśmy w lesie zadania konkursu „Poznajemy las”, organizowanego przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Szczecinku. Regulamin zobowiązuje wyznaczone grupy do pięciokrotnego pobytu w lesie w ciągu roku szkolnego. Opiekunem grupy był nauczyciel wraz z leśnikiem. Sukcesy w tym konkursie zachęcały innych uczniów do udziału w kolejnych leśnych zadaniach. Zainteresowanie imprezą było tak duże, że w roku 2003, aż trzy grupy młodych przyrodników ze Szkoły Podstawowej w Nowej Wsi realizowały nowe zadanie, odnosząc sukcesy. Wraz z leśniczym Leśnictwa Nowa Wieś – Władysławem Popisem, aż 15 razy odwiedziliśmy różne obszary leśne. W roku 2004 na wygraną pracowała piętnastoosobowa grupa członków LOP. Warto było się starać, bo oprócz dyplomów i nagród rzeczowych, zwycięzcy wyjeżdżali nad morze do Słowińskiego Parku Narodowego. Trud się opłacił. Za zajęcie 1 miejsca, 15 członków Koła LOP wyjechało na tydzień do Orzechowa Morskiego. Pobyt w atrakcyjnym ośrodku wypo-

czynkowym, w sąsiedztwie morza, urozmaicany był licznymi wycieczkami: do Muzeum Przyrodniczego w Smołdzinie, do wsi Słowińskiej w Klukach, „szlakiem zwiniętych torów”, po wydmach, do Nadleśnictw Sławno i Ustka. Odbyliśmy też rejs statkiem po morzu.

Od roku 2005 konkurs ten realizowałam z członkami SK LOP przy Szkole Podstawowej i Publicznym Gimnazjum w Przechlewie. Opiekunami grup ze strony Nadleśnictwa byli: W. Popis, A. Jonasz, W. Jeżewski. Za zwycięstwo w konkursie (oprócz wycieczek) nagrody od RDPL otrzymywali również opiekunowie i szkoły. Były to kaset VHS i płyty CD z filmami przyrodniczymi i ekologicznymi, foliogramy, przewodniki, książki przyrodnicze oraz tabliczki przekrojów 15 gatunków drzew. Uczestnicy otrzymywali gadżety w postaci długopisów, czapeczek, koszulek, znaczków oraz dyplomy.

Członkowie SK LOP corocznie biorą udział w akcji „Sprzątania świata”. Przez wiele lat sprzątałyśmy las w sąsiedztwie „rezerwatu jeziora Krasne”. W roku 2008 porządkowaliśmy teren leśny w sąsiedztwie jeziora Rąbki koło Przechlewa, a w roku 2009 „Rezerwat Przytoń”.

Zainteresowanie edukacją leśną wśród członków LOP rośnie. Szukamy nowych sprzymierzeńców do współpracy. W ostatnich latach odbywamy wycieczki do szkoły, która kształci leśników – Zespołu Szkół Leśnych w Tucholi. To szkoła z pasją, która wzbudza zainteresowanie, a każdorazowy pobyt tam jest owocny. Zapraszamy leśników na nasze uroczystości szkolne i rocznicowe. Z okazji 80 rocznicy powstania LOP (3.01.2008) zorganizowaliśmy Sejmik Młodzieży Gimnazjalnej na temat „Czy młodzież może uratować ginącą przyrodę?”. Uczestnicząca w nim leśniczka E. Szalek w swym wystąpieniu: „Ochrona lasów i jego zasobów zadaniem dla każdego”, zachęcała młodzież do ochrony lasów naszej okolicy. W dniu 9 stycznia 2008 r., w rocznicę powstania LOP, zorganizowaliśmy w gimnazjum uroczystość rocznicową „Chrońmy przyrodę dla siebie”, na którą zaprosiliśmy leśników. W swoim wystąpieniu nadleśniczy I. Jażdżewski zapewnił, że zawsze będzie wspierał naszą działalność przyrodniczą.

Strażnicy leśni są znani wszystkim. Znajdują onczas na spotkania z młodzieżą, przyjeżdżają do szkoły. Opowiadając o lesie zwracają uwagę na: dbałość o ten cenny ekosystem, potrzebę ochrony świerków i sposoby walki z kłusownictwem. Leśnicy przypominają też o zagrożeniu pożarem u progu lata, apelują o umiejętne korzystanie z zasobów leśnych, nieużywanie nielegalnych zbieraczek do jagód, niepozostawianie śmieci. ♦

Janina Lowiecka
Zespół Szkół w Przechlewie

Pasja badacza i odkrywcy

Pierwszy etap edukacji szkolnej, w tym przedszkole, sprzyja poznawaniu i uczeniu się poprzez badanie i odkrywanie. Różnorodność form jakimi dysponuje nauczyciel jest ogromna. Otaczająca rzeczywistość ułatwia pedagogom czerpanie pomysłów do pracy z uczniem. Daje także możliwość włączania się do projektów edukacyjnych, często współfinansowanych przez Unię Europejską. Tego typu projekty otwierają przed szkołą duże możliwości.

Tradycyjna lekcja, zazwyczaj teoretyczna, na której zastosowano wiele różnorodnych oraz ciekawych metod i form, nie daje takich możliwości edukacyjnych, jakie stwarza bezpośrednio uczestnictwo w określonym projekcie. Podczas jego realizacji uczeń włącza się w konkretne działania, poznaje i bada fragment rzeczywistości lub też określony obszar wiedzy, w sposób aktywny i namacalny.

Do dziś pamiętamy zajęcia szkolne, czy przedszkolne, na których nauczyciele przeprowadzali najprostsze doświadczenia i badania. Przypomina mi się przykład z przedszkola, kiedy to za pomocą magnesu przesuwano szpilki na kartce. Choć minęło wiele lat, zajęcia te głęboko utkwily mi w pamięci.

Odkrywanie i badanie to nie tylko proste formy i ćwiczenia badawcze potwierdzające np. dawno odkryte prawa fizyki. Dzisiejsze realia, bardziej złożone, można badać w wielu aspektach i na różne sposoby. Zależy to od tego, jak zainspirujemy uczniów oraz od naszego zaangażowania w określone działania.

W szkole średniej otwierają się przed nami spore możliwości badawcze, związane nie tylko z tematami lekcji i zakresem wiedzy przewidywanym w programie szkolnym. Jeśli brakuje nam pomysłów, można włączyć się w dostępne projekty edukacyjne, co jest korzystne zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli. Wspólne tego typu przedsięwzięcia budują nowe relacje między uczniami uczestniczącymi w określonych działaniach, a także między wychowankami i nauczycielem. Poznawany, badany i odkrywany jest pewien zakres wiedzy, a sposób jej przyswajania jest urozmaicony i ciekawy dla uczniów, gdyż mogą oni wykazać się własną kreatywnością i aktywnością. Można podać wiele przykładów działań nauczycieli, w których uczeń ma szansę zaistnieć jako badacz i odkrywca.

Na przykładzie szkoły, w której pracuję, a jest to szkoła ponadgimnazjalna – Zespół Szkół Mechaniczno-Informatycznych w Lęborku – dzięki wysiłkom nauczycieli zawiązała się grupa uczniów (stała i aktywna), któ-

rzy połąknieli „bakcyła” w pozytywnym tego słowa znaczeniu. W praktyczny sposób pogłębiają oni swoją wiedzę, rozwijają zainteresowania uczestnicząc w licznych projektach i odnosząc na tym polu sukcesy.

Pod opieką Katarzyny Pączek grupa „energopomysłowych cudotwórców” od początku 2009 r. włączyła się w realizację projektu Fundacji Poszanowania Energii w Gdańsku: „Bogactwo energetyczne natury”. Głównym zadaniem uczniów było poznanie i propagowanie wiedzy o bogactwach naturalnych, zasadach efektywnego wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Działania te miały charakter konkursowy, obejmowały różnorodne formy i przebiegały na wielu płaszczyznach i etapach. W efekcie powstał projekt, którego pomysłodawcami byli: nauczycielka – Katarzyna Pączek i uczeń kl. II technikum informatycznego – Patryk Wichert oraz sztab „energopomysłowych cudotwórców”: Andrzej Ulenberg, Anna Pop, Dominik Traskowski również z kl. II technikum informatycznego, a także Magdalena Wójcik z kl. III liceum o profilu socjalnym. Uczestnicy konkursu mieli szansę otrzymać fundusze na realizację zaplanowanych w projekcie zamierzeń. Pośród nagrodzonych znalazł się również Zespół Szkół Mechaniczno-Informatycznych w Lęborku. Szkoła uzyskała 12 tys. 460 zł. Etap powiatowy konkursu odbył się w grudniu 2009 r. w sali Zespołu Szkół Mechaniczno-Informatycznych. Uczniowie: Dominik Traskowski, Anna Pop, Andrzej Ulenberg, Patryk Wichert, którzy przez rok promowali odnawialne źródła energii, otrzymali certyfikaty od Fundacji Poszanowania Energii w Gdańsku.

W Gdańskim Parku Naukowo-Technologicznym odbyła się I tura rozgrywek finałowych. Uczestnicy zmagani przedstawili przygotowane przez siebie zadania konkursowe. Forma prezentowanych prac była różna, np. prezentacje multimedialne lub – tak jak zrobił to Patryk Wicher – film. Do finału komisja konkursowa zakwalifikowała wszystkich czterech uczniów startujących z naszej szkoły. Wśród 10 laureatów konkursu znalazł się Patryk Wicher, nagrodzony wyjazdem do Sztokholmu, do Królewskiego Instytutu Technologicznego oraz elektrowni Tartan Ropsen.

W tym samym czasie w szkole rozpoczęła się realizacja innego zadania, stwarzającego kolejne pole badawcze dla uczniów. Nowy projekt: „Mam haka na raka” opieką pedagogiczną objęła Iwona Labuda – nauczyciel

biologii. Akcję, podobnie jak wyżej opisany projekt, realizowano na wielu płaszczyznach, przybierała ona różnorodne formy oraz odbywała się w kilku etapach. W szkole projekt rozpoczęła się 26 lutego 2009 r. od „żywej lekcji biologii”, przygotowanej przez uczniów: Patryka Wichra, Andrzeja Ulenberga oraz Dominika Traskowskiego. Uczestnicy lekcji pogłębili wiedzę dotyczącą problematyki chorób nowotworowych i ich profilaktyki. Oprócz prezentacji multimedialnej, wszyscy mieli okazję wysłuchać relacji osób, które walczyły z rakiem. Lekcja była jednym z elementów projektu, którego głównym celem było propagowanie postaw prozdrowotnych wśród młodzieży i dorosłych. Odpowiedzialny za jego realizację był twórca przedsięwzięcia – Patryk Wicher oraz Andrzej Ulenberg, Dominik Traskowski, Anna Pop, D. Mielewczyk, D. Kielas.

17 kwietnia 2009 r. uczniowie z ZSMI w Lęborku uczestniczyli w warsztatach kreatywnych odbywających się w Warszawie, w ramach ogólnopolskiego programu „Mam haka na raka”. Akcji patronowała Polska Unia Onkologii. Młodzież pod kierunkiem nauczycielki Iwony Labudy znalazła się wśród półfinalistów, czyli 101 szkół z całej Polski. Kryterium uczestnictwa w warsztatach była jakość przeprowadzonych działań. Podsumowując przedsięwzięcie – grupa czterech uczniów: Patryk Wicher, Anna Pop, Andrzej Ulenberg i Dominik Traskowski – zorganizowali żywą lekcję biologii, konkurs plastyczny, happening i warsztat kreatywny wraz z „Super Produkcją Szkół” oraz zbiórkę krwi pod patronatem Trójmiejskiego KrewniacyClub. Ze sprzedaży czekolad uzyskanych podczas zbiórki krwi utworzyli kompleks gazetek szkolnych oraz zaprojektowali własną ulotkę, którą wydrukowano w nakładzie 5 000 egz. i rozpropagowano wśród mieszkańców Lęborka i całego województwa. Działania profilaktyczne kontynuowano w marcu 2010 r. również w ZSMI, gdzie odbył się I etap powiatowego konkursu realizowanego w ramach projektu „Zapobiegać przyszła pora, chrońmy się od nowotwora”, zorganizowanego przez nieformalną grupę Profilaktyki.

Relacje z realizacji obu projektów na bieżąco umieszczano na stronie ZSMI w Lęborku. Oprócz informacji znalazły się tam także fotografie, przedstawiające bogactwo działań i form podejmowanych w ramach realizacji obu projektów.

Chcę też wspomnieć o mojej inicjatywie w nadziei, że może to zainspirować innych nauczycieli bibliotekarzy. Korzystając z możliwości, jakie daje realizowany przez Fundację Mam Media projekt *Młodzieżowa Akcja Multimedialna*, zgłosiłam uczestnictwo szkoły

w warsztatach dziennikarskich. Umożliwi to młodzieży: bezpośredni kontakt z dziennikarzami, zdobycie wiedzy dotyczącej pracy redakcji gazety, radia, telewizji, a także nabycie umiejętności tworzenia różnych gatunków literackich (w tym używanych we współczesnym dziennikarstwie) oraz poznanie technologii informatycznych stosowanych w mediach. Czy jest to praca badacza i odkrywcy? Jak najbardziej tak, gdyż jest to poznanie nowych obszarów wiedzy.

Badanie to określenie, które można rozpatrywać w różnych aspektach i na wielu płaszczyznach. *Słownik Współczesnego Języka Polskiego* wyjaśnia, iż badać to wykonywać czynności stosowane w nauce w celu ścisłego, dokładnego poznania rzeczywistości z wykorzystaniem specjalnych metod. Można też – jak podaje słownik – badać stosunki międzynarodowe, literaturę, historię... czyli, jak już wspomniałam, różne obszary wiedzy i rzeczywistości. Uczniowie, którzy podejmowali i podejmują tego typu działania są aktywni i otwarci na otoczenie, zainteresowani wieloma dziedzinami. Ich wyniki w nauce są naprawdę dobre. Często reprezentują też szkołę w olimpiadach przedmiotowych i konkursach odnosząc sukcesy.

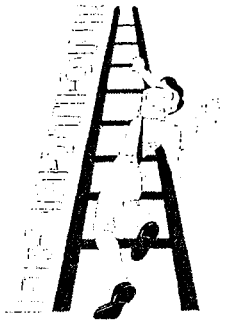
Zadaniem nauczycieli jest nie tylko podanie określonej porcji wiedzy na tradycyjnej lekcji, ale stworzenie – na lekcjach, czy też poza nimi – warunków do badania świata. Uczmy więc naszych uczniów pasji badawczych i odkrywczych, gdyż wiedza pozyskana w ten sposób jest trwalsza. ✦

Anna Witek

nauczyciel bibliotekarz

*w Zespole Szkół Mechaniczno-Informatycznych
w Lęborku*

BIBLIOGRAFIA: • *Słownik Współczesnego Języka Polskiego*. Warszawa: 1996 • <http://www.zsmleborg.oswiata.org.pl> – wykorzystano informacje ze strony internetowej ZSMI w Lęborku dotyczące realizacji projektu „Bogactwo energetyczne natury” oraz „Mam haka na raka”.

DOSKONALENIE
NAUCZYCIELI

Odbyło się w ODN
INFORMACJA O DOSKONALENIU
ZAWODOWYM NAUCZYCIELI
W ROKU SZKOLNYM 2009/2010

➤ FORMY KURSOWO-WARSZTATOWE

Lp.	Nazwa kursu	Miejsce	Liczba godz.	Liczba grup	Liczba uczest.
1.	Strategie postępowania nauczycieli wobec agresji, przemocy oraz uzależnień dzieci i młodzieży (<i>grant</i>)	CEN – Gdańsk	15	5	22
		Gimnazjum nr 1 – Człuchów			23
		Gimnazjum nr 1 – Bytów			24
		ODN – Słupsk			25
		ODN – Słupsk			22
2.	Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły nad realizacją podstawy programowej (<i>grant</i>)	CEN – Gdańsk	8	4	36
		Zesp.Szk.Ekon.-Roln. – Bytów			39
		ZS nr 3 – Lębork			39
		ODN – Słupsk			34
3.	Niedostosowanie społeczne młodzieży w okresie dorastania i wynikające z tego zagrożenia (<i>grant</i>)	CEN – Gdańsk	15	4	15
		Gimnazjum nr 1 – Człuchów			15
		ODN – Słupsk			25
		Gimnazjum nr 1 – Bytów			14
4.	Podnoszenie efektywności kształcenia poprzez dobór właściwych metod i form pracy w zakresie przedmiotów humanistycznych (<i>grant</i>)	ODN – Słupsk	20	4	21
		Gimnazjum nr 1 – Bytów			18
		ODN – Słupsk			29
		Ośr.Szk.-Wych. – Wejherowo			23
5.	Zabawy muzyczno-plastyczne i parateatralne w edukacji wczesnoszkolnej	SP nr 9 – Rumia	16	1	37
6.	Kurs kierowników wycieczek	Ośrodek Kultury – Złocieniec	20	1	22
7.	Nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego	Przedszkole Miejskie nr 3 – Miastko	10	1	22
8.	Ocenianie kształtujące z elementami etyki oceniania	Zespół Szkół – Wicko	10	1	27
9.	Warsztaty: Jak Dawid tańczyć chęć	ODN – Słupsk	15	1	34
10.	Technologia informacyjna w pracy bibliotekarza	Szkoła Informatyczna – Słupsk	10	1	15
11.	Emisja i higiena głosu w pracy nauczyciela	SP – Gostkowo	8	1	11
12.	Emisja i higiena głosu w pracy nauczyciela	Zespół Szkół Budowlanych i Ogólnokształcących – Słupsk	7	1	32
13.	Kurs kierowników wycieczek szkolnych	Szkoła Muzyczna – Słupsk	10	1	41
14.	Warsztaty: Komunikacja interpersonalna	Zespół Szkół Technicznych – Ustka	5	1	15
15.	Warsztaty: Rozwijanie umiejętności wychowawczych (praca z dzieckiem z rodziny dysfunkcyjnej)	Gimnazjum nr 8 – Gdańsk	6	1	18

Lp.	Nazwa kursu	Miejsce	Liczba godz.	Liczba grup	Liczba uczest.
16.	Warsztaty: Praca bibliotekarza szkolnego a nowa Podstawa Programowa	Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka – Słupsk	5	2	6
					8
17.	Kurs (e-learningowy) przygotowawczy dla kandydatów na wychowawców wypoczynku	Internet ODN – Słupsk	36	1	10
18.	Warsztaty: Emisja i higiena głosu w pracy nauczyciela	SP – Bierkowo	5	1	15
19.	Warsztaty: Jak wprowadzać młodzież w świat mediów	Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka – Słupsk	8	1	13
20.	Warsztaty: Fundusze strukturalne dla edukacji	ODN – Słupsk	5	1	9
21.	Metoda 18 struktur wyrazowych w pracy z dzieckiem niepełnosprawnym intelektualnie	ODN – Słupsk	18	1	18
22.	Kurs kierowników wycieczek szkolnych	Zespół Szkół – Wicko	10	1	28
23.	Warsztaty plastyczne w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej	ODN – Słupsk	5	1	31
24.	Warsztaty: Etyka oceniania	ODN – Słupsk	5	1	17
25.	Warsztaty: ankieta w ewaluacji pracy szkoły – konstrukcja, analiza	Zespół Szkół Samorządowych – Kobylnica	6	1	14
26.	Warsztaty: Nauczanie metodą projektu	ODN – Słupsk	5	1	16
27.	Warsztaty: Umiejętności interpersonalne nauczyciela	Gimnazjum nr 8 – Gdańsk	6	1	16
28.	II Słupskie Warsztaty Liturgiczno-Muzyczne	Parafia pw. św. M. M. Kolbego – Słupsk	24	1	61
29.	Warsztaty: Nowa podstawa programowa z matematyki w gimnazjum – ocena osiągnięć uczniów	ODN – Słupsk	5	1	26
30.	Warsztaty: Rozwój zawodowy nauczyciela	ODN – Słupsk	5	1	34
31.	Warsztaty: Dziecko w przedszkolu – dziecko w szkole. Twórcze projekty we wczesnej edukacji dziecka	ODN – Słupsk	4	1	40
32.	Warsztaty: Rozwój zawodowy nauczyciela	ODN – Słupsk	5	1	24
33.	Warsztaty: Proste doświadczenia na lekcjach biologii i przyrody	ODN – Słupsk	5	1	9
34.	Kurs kierowników wycieczek szkolnych	Dom Pomocy Społecznej – Przytocko	10	1	20
35.	Warsztaty: Proste doświadczenia fizyczne. Od wahadła do luminescencji	Akademia Pomorska – Słupsk	5	1	11
36.	Prezentacje multimedialne w pracy nauczyciela bibliotekarza. Praca w programie PowerPoint	Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna Filia nr 1 – Bytów	5	1	5
37.	Kurs (e-learningowy) przygotowawczy dla kandydatów na wychowawców wypoczynku	Internet	36	1	17
Razem					1146

Zapraszamy do korzystania z oferty naszego Ośrodka w przyszłym roku szkolnym. ✦

Ewa Misiewicz

*konsultant ds. doskonalenia nauczycieli i dydaktyki sztuki
w ODN w Słupsku*

↻ DOSKONALENIE RAD PEDAGOGICZNYCH

Lp.	Data realizacji	Miejsce realizacji	Tematyka szkolenia	Liczba uczest.	Czas szkolenia [h]
wrzesień – grudzień 2009					
1.	14.09.09	Przedszkole nr 3 – Słupsk	Nowa podstawa programowa w przedszkolu	7	3
2.	21.09.09	Przedszkole nr 15 – Słupsk	Planowanie pracy nauczyciela z uwzględnieniem nowej podstawy programowej	12	3
3.	2.10.09	SP – Wałdowo	Awans zawodowy	8	3
4.	12.10.09	Przedszkole – Lipnica	Przeprowadzenie diagnozy przedszkolnej dziecka przez nauczyciela przedszkola w świetle nowej podstawy programowej	12	3
5.	19.10.09	Przedszkole Gminne – Charbrowo	Uzyskanie praktycznych umiejętności diagnozowania gotowości szkolnej dziecka zgodnie z nową podstawą programową	7	3
6.	20.10.09	Zespół Szkół – Leśnica	Praca na lekcji (z całą klasą) z uczniem, który ma orzeczenie poradni o kształceniu specjalnym (ze względu na brak zgody rodziców) – realizuje edukację w szkole ogólnodostępnej	15	3
7.	21.10.09	Zespół Szkół Ponadgimn. – Bytów	Etyka oceniania	40	3
8.	04.11.09	Zespół Szkół – Gowidlino	Być dobrym wychowawcą – jak radzić sobie z trudną młodzieżą	25	3
9.	16.11.09	Zespół Szkół – Zagórzycza	Zastosowanie technologii informacyjnej w dydaktyce szkolnej.	21	3
10.	16.11.09	SP – Globino	Interpretacja i analiza wyników egzaminów zewnętrznych	16	3
11.	23.11.09	Zespół Szkół Kształcenia Ponadgi. – Chojnice	Praca z uczniem o słabszych możliwościach intelektualnych	34	3
12.	23.11.09	SP nr 2 – Ustka	Diagnozowanie pracy szkoły – monitoring, ewaluacja i dokumentowanie	50	3
13.	23.11.09	Miejskie Przedszkole nr 1 – Ustka	Prawa dziecka w kontekście nowej podstawy programowej	7	3
14.	25.11.09	SP – Wałdowo	Nowa podstawa programowa w edukacji wczesnoszkolnej	5	3
15.	26.11.09	Zesp. Spec.Kształ.Pod. i Gim. nr 1 – Gdańsk-Sobieszewo	Agresja	30	3
16.	30.11.09	SP – Słonowice	Jak pracować z nową podstawą programową w kl. I-III i OP	15	3
17.	01.12.09	Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych – Słupsk	Innowacyjne metody uczenia się i nauczania	12	3
18.	03.12.09	SP nr 2 – Ustka	Wykorzystanie tablicy interaktywnej na różnych przedmiotach nauczania	48	3
19.	04.12.09	Specjalny OSW – Puck	Nadzór pedagogiczny zgodnie ze zmianami w rozporządzeniu	30	3
20.	04.12.09	Przedszkole Miejskie nr 7 – Słupsk	Diagnoza przedszkolna	8	3
21.	07.12.09	Zespół Kształcenia i Wychowania – Rozlazino	Wypalenie zawodowe	16	3
22.	07.12.09	Przedszkole Miejskie nr 1 – Słupsk	Nowa podstawa wychowania przedszkolnego	16	3
23.	08.12.09	Specjalny OSW – Damnica	Diagnozowanie pracy szkoły – monitoring, ewaluacja, dokumentowanie	31	3
24.	08.12.09	Zespół Szkół Publicznych – Konarzyny	Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów wychowawczych	30	3
25.	08.12.09	Zespół Szkół Ogól. – Ustka	Praca z uczniem nadpobudliwym w szkole ponadgimnazjalnej	11	3
26.	09.12.09	Przedszkole Miejskie nr 2 – Słupsk	Jak pracować z nową podstawą programową	9	3
27.	10.12.09	Państwowa Szkoła Muzyczna – Słupsk	Nowy nadzór pedagogiczny – ewaluacja jako narzędzie zmian w praktyce szkolnej	34	3
28.	10.12.09	Zespół Szkół – Borowy Młyn	Prawo oświatowe po nowelizacji (obowiązki nauczyciela)	20	3
29.	10.12.09	SP – Gogolewo	Praca metodą projektu	13	3
30.	14.12.09	Gimnazjum nr 8 – Gdańsk	Jak pracować z dziećmi z rodzin dysfunkcyjnych	34	3
31.	14.12.09	SP – Leba	Metody dokumentowania i diagnozowania dzieci w wieku przedszkolnym do gotowości szkolnej w oparciu o nową podstawę programową	7	3

Lp.	Data realizacji	Miejsce realizacji	Tematyka szkolenia	Liczba uczest.	Czas szkolenia [h]
32.	15.12.09	Zespół Szkół Ogólno. i Tech. – Słupsk	Profilaktyka agresji i przemocy w środowisku szkolnym	50	3
33.	15.12.09	Zespół Szkół Ogól. nr 2 – Łębork	Konstruowanie przedmiotowego systemu oceniania	30	3
34.	16.12.09	Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury – Miastko	Jak ustrzec się przed wypaleniem zawodowym?	22	2
35.	17.12.09	Państwowa Szkoła Muzyczna – Łębork	Wewnętrzny system oceniania	15	3
styczeń – czerwiec 2010					
36.	12.01.10	PCE ZSP – Łębork	Ocenianie wewnątrzszkolne a wyniki egzaminów zewnętrznych – analiza i interpretacja	17	3
37.	19.01.10	ZS – Łupawa	Organizacja ewaluacji wewnętrznej pracy szkoły	29	3
38.	01.03.10	Przedszkole Miejskie nr 32 – Słupsk	Jak pracować z nową podstawą programową w przedszkolu?	21	2
39.	15.03.10	Przedszkole nr 1 – Brusy	Zabawy i gry stosowane na zajęciach z kształtowania pojęć matematycznych	12	3
40.	03.03.10	SP – Łeba	Diagnozowanie pracy szkoły – monitoring, ewaluacja, dokumentowanie	25	3
41.	10.03.10	Zespół Szkół – Kołczygłowy	Diagnozowanie pracy szkoły – monitoring, ewaluacja, dokumentowanie	33	3
42.	20.03.10	PCE ZSP – Łębork	Diagnozowanie pracy szkoły – monitoring, ewaluacja, dokumentowanie	35	3
43.	25.03.10	LO nr 3 – Sopot	Wyniki egzaminów zewnętrznych – analiza i interpretacja	16	3
44.	10.03.10	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy – Polanów	Przeciwdziałanie przemocy i agresji w szkole	17	3
45.	30.03.10	Zespół Szkół – Gowidlino	Dobra współpraca nauczyciela z rodzicem elementem sukcesu w szkole	24	3
46.	21.04.10	Zespół Szkół – Wicko	Edukacja programowa w edukacji wczesnoszkolnej	27	3
47.	30.04.10	Zespół Szkół Leśnych – Warcino	Poznanie przyrody przez dzieci w wieku przedszkolnym	28	3
48.	28.04.10	SP – Gardna Wielka	Praca z dzieckiem z rodziny dysfunkcyjnej	14	3
49.	10.05.10	Zespół Szkół Samorządowych – Kobylnica	Praca z uczniem zdolnym	42	3
50.	25.05.10	Gimnazjum nr 1 – Słupsk	Praca z dzieckiem z rodziny dysfunkcyjnej	26	3
51.	01.06.10	Zespół Szkół Leśnych – Warcino	Etyka oceniania	35	3
52.	10.06.10	Szkoła Podstawowa – Wyczechy	Awans zawodowy nauczyciela – dokumentowanie działań a przepisy prawne	7	3
RAZEM				1148 osób	154 godz.

☛ KONFERENCJE WOJEWÓDZKIE

Lp.	Konferencje	Data	Liczba uczest.
1.	Konferencja: <i>Umiejętności trzecioklasistów czyli przygotowanie uczniów w edukacji wczesnoszkolnej</i>	30.11.2009	106
2.	Konferencja: <i>Pedagogiczne i psychologiczne skutki migracji zarobkowej rodziców. Sytuacja prawna, ekonomiczna, emocjonalna i społeczna dla dziecka w rodzinie migracyjnej</i>	09.12.2010	100
3.	VI Konferencja z cyklu „Zdrowie dzieci i młodzieży” Temat: <i>Zdrowie fizyczne i psychiczne młodzieży szkolnej</i>	24.03.2010	107
4.	VI Forum Edukacji Regionalnej. Temat: <i>Wielokulturowe Pomorze – Wielokulturowy Słupsk – Jedność w różnorodności</i>	28.05.2010	110
5.	Konferencja: <i>Dziecko – Oświata – Prawa dziecka</i>	09.06.2010	130
6.	Konferencja: <i>Prawa dziecka do wypoczynku</i> (współorganizacja)	16.06.2010	229

Lech Kowalewski
wicedyrektor ODN w Słupsku

VI konferencja z cyklu ZDROWIE DZIECI I MŁODZIEŻY

Zdrowie to nie tylko całkowity brak choroby, czy kalectwa, ale także stan pełnego, fizycznego, umysłowego i społecznego dobrostanu (definicja w/g WHO). Oznacza to, że w kwestiach zdrowia nie mamy jedynie koncentrować się na chorobach i próbach ich zwalczania, ale powinniśmy przede wszystkim skupić się na samym zdrowiu i na jego wzmacnianiu. Stąd właśnie bardzo duża rola profilaktyki. Jeżeli chcemy być zdrowi, to drogą do tego celu nie jest jedynie pójście do lekarza wtedy, gdy jesteśmy chorzy, aby ten pomógł nam zwalczyć chorobę. Powinniśmy dbać o zdrowie poprzez odpowiedni tryb życia (np. właściwe żywienie, ruch fizyczny), sposób myślenia i radzenie sobie z naszymi emocjami. Współczesna definicja zdrowia WHO bardzo mocno podkreśla połączenie kwestii zdrowia z życiem wewnętrznym i społecznym człowieka oraz jego osobistą troską o kondycję fizyczną. Kto zatem, ma wyposażyć dzieci i młodzież w wiedzę na ten temat i wykształcić w młodych ludziach właściwe nawyki? To oczywiście zadanie dla środowiska domowego i szkolnego.

Aby ułatwić to zadanie nauczycielom i pielęgniarkom szkolnym, ODN organizuje cykliczne konferencje poświęcone tym zagadnieniom. Ostatnia odbyła się 24 marca 2010 r i nosiła tytuł „**Zdrowie fizyczne i psychiczne młodzieży szkolnej**”. Podczas konferencji uczestnicy mieli możliwość wysłuchania interesujących wkładów z zakresu medycyny, psychologii, terapii, jak również uczestniczyli w pokazach zestawów ćwiczeń oraz otrzymali praktyczne wskazówki, jak wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce.

Z ogromnym zainteresowaniem został przyjęty wykład dr Wioletty Radziwiłłowicz pt. „*Różnorodność obrazu klinicznego oraz przebieg depresji u dzieci i młodzieży*”. Jak ważny jest to problem, niech świadczy fakt, że do roku 2020 (wg WHO) – depresja może stać się drugim co do liczebności zagrożeniem zdrowotnym (po chorobach układu krążenia).

Od 23 lutego 2004 roku – obchodzony jest Ogólnopolski Dzień Walki z Depresją. Zagadnienie depresji u dzieci i młodzieży pojawiło się w podręcznikach

psychiatrii dziecięcej dopiero pod koniec lat 70. XX wieku i obecnie stanowi jeden z najtrudniejszych problemów diagnostycznych i terapeutycznych. Zarówno prewencja, jak leczenie muszą wynikać ze zrozumienia mechanizmów, jakie leżą u podłoża tego zaburzenia. Niezwykle ważne jest wczesne uchwycenie problemu i szybka, specjalistyczna pomoc. Zarówno rodzice, jak i nauczyciele mogą zwrócić się o pomoc do poradni psychologiczno-pedagogicznej. Do współpracy z tą placówką zachęcała psycholog Aneta Jackiewicz z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Słupsku. Kolejny prelegent – Jacek Wezgraj – przekonywał o dużej skuteczności terapii, w której uczestniczy cała rodzina wraz z dzieckiem.

O nowej roli wychowania fizycznego w szkole mówiła Irena Czyż – konsultant w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Zgodnie z nową podstawą programową (obowiązującą od 01.09.2010 r.) to właśnie wychowanie fizyczne pełni w szkole wiodącą rolę w zakresie promocji zdrowia. Choć oczywiście treści z edukacji zdrowotnej znajdują się również w podstawie programowej większości przedmiotów, to jednak nauczyciel wychowania fizycznego ma koordynować działania w tym zakresie na terenie szkoły.

Zdrowie fizyczne dzieci środowisk małomiasteczkich i wiejskich naszego regionu w swoim wystąpieniu przedstawiła Elżbieta Rusiecka. Swoje badania przeprowadziła w 29 szkołach powiatu słupskiego i objęła nimi 720 dzieci w wieku 11 lat. Przeprowadzone badania posłużyły do sformułowania następujących wniosków o stanie zdrowia uczniów:

- przebadane dzieci są wyższe i cięższe niż ich rówieśnicy z obszarów wielkomiejskich,
- zanotowano duży odsetek dzieci z objawami otyłości,
- nie stwierdzono istotnych nieprawidłowości w ciśnieniu tętniczym krwi (u przebadanych dzieci nie występują jeszcze objawy poważnych chorób układu krążenia, jednakże wyniki analityczne ich krwi wskazują na ryzyko powstania tych chorób w przyszłości),
- wykryto niepokojąco duży odsetek dzieci z podwyższonym poziomem stężenia glukozy, cholesterolu, LDL,
- nie stwierdzono istotnych nieprawidłowości w poziomie trójglicerydów,
- zdiagnozowano kilkanaście przypadków z podwyższonym poziomem LDL, patologicznej tolerancji

glukozy i nieprawidłowej glikemii na czczo, jak również przypadki cukrzycy typu pierwszego,

- stwierdzono rosnące zagrożenie chorobami cywilizacyjnymi u dzieci w coraz niższej grupie wiekowej,
- zauważono brak wystarczającej wiedzy o prawidłowym żywieniu, higienicznym trybie życia oraz formach aktywnego spędzania wolnego czasu,
- wykryto dzięki przeprowadzonym badaniom kilka poważnych przypadków zagrożenia zdrowia, co umożliwi rozpoczęcie fachowego leczenia we wczesnym stadium rozwoju chorób oraz zmianę przyzwyczajzeń i złych nawyków związanych z żywieniem i brakiem aktywności fizycznej.

Na zakończenie uczestnicy konferencji mieli okazję wziąć udział w pokazie ćwiczeń z zakresu rehabilitacji ruchowej i korekty wad postawy. Ćwiczenia wraz z młodzieżą zaprezentował rehabilitant Marcin Targański, który również udzielił zebranych wiele wskazówek na temat ergonomii stanowiska pracy ucznia.

Ponieważ konferencja cieszy się dużym zainteresowaniem w środowisku, Organizatorzy (ODN i Starostwo Powiatowe) zapraszają wszystkich zainteresowanych za rok na kolejną – VII konferencję. ✦

Irena Czyż
konsultant ds. przyrody, biologii
i promocji zdrowia
w ODN w Słupsku

Problemy szkolnictwa specjalnego

CZAS NA DIALOG! POROZMAWIJMY WIĘC O RODZICACH

W dniach 24-25 kwietnia 2010 r. w Centrum Konferencyjnym „Reduta” w Krakowie Polskie Stowarzyszenie Terapii Behawioralnej zorganizowało II Ogólnopolską Konferencję Nauczycieli Szkolnictwa Specjalnego z cyklu: „Czas na dialog!”.

Pierwsza z nich odbyła się w Krakowie w grudniu 2008 r. i dotyczyła dialogu środowiska specjalistów pracujących z osobami o różnych formach niepełnosprawności. Zakończono ją postawieniem ogólnych sformułowań – postulatów, pytań i wniosków, z których szereg dotyczyło konieczności pogłębienia zagadnień współpracy nauczycieli i innych specjalistów z rodzicami uczniów niepełnosprawnych. Stąd pojawiła się idea zorganizowania konferencji: „Czas na dialog! Porozmawiajmy więc o Rodzicach”, której priorytetem było stworzenie przedstawicielom środowiska możliwości do wzajemnej wymiany doświadczeń oraz sprecyzowania postulatów pedagogicznych.

Obszerna relacja z konferencji we wrześniowym numerze „Informatora Oświatowego”.

Szkoła dla wszystkich

„Szkoła dla wszystkich” to idea przewodnia seminarium nt. „Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole”, zorganizowanego w dniach 6-7 maja 2010 r. w Warszawie przez Pracownię Rozwoju Szkół i Placówek Ośrodka Rozwoju Edukacji.

Seminarium adresowane było do nauczycieli konsultantów wojewódzkich ośrodków doskonalenia nauczycieli, zajmujących się wspieraniem dyrektorów szkół i nauczycieli w zakresie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Miało na celu przygotowanie konsultantów do pomocy nauczycielom i dyrektorom we wprowadzaniu zapowiadanych, już od nowego roku szkolnego, nowych zadań i obowiązków.

Więcej o seminarium również we wrześniowym numerze „Informatora Oświatowego”. ✦

Władysława Hanuszewicz
konsultant ds. pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej
i opieki nad dzieckiem
o specjalnych potrzebach edukacyjnych
w ODN w Słupsku

II Słupskie Warsztaty Liturgiczno-Muzyczne „CHWALCIE BOGA W JEGO ŚWIĄTYNI ALLELUJA” PS 150

Liturgia w kościele katolickim oznacza „doskonałe uwielbienie Boga i uświęcenie ludzi, dokonywane przez Jezusa Chrystusa” (Encyklopedia Katolicka, tom 10). Istotną rolę w sprawowaniu kultu pełni muzyka, „która przybliży człowieka do rzeczywistości nadprzyrodzonej i pomaga w rozpoznawaniu jej wartości i świętości” (Encyklopedia Katolicka, tom 13). Z Biblii wiemy, że muzyka towarzyszyła Izraelitom zarówno w życiu codziennym, wyrażając ich przeżycia religijne i doświadczenia oraz podczas celebracji uroczystości religijnych. I tak np. Mojżesz po przejściu przez Morze Czerwone zaintonował pieśń dziękczynną, „ku czci Pana” (Wj 15,1), a Miriam zainicjowała taniec dziękczynny przy akompaniamencie bębenków (Wj 15,20), śpiewając „pieśń chwały”. Król Dawid i cały lud, w czasie uroczystej procesji przeniesienia Arki Przymierza do Jerozolimy tańczyli przed Panem „przy dźwiękach pieśni i gry na cytrach, harfach, bębnach, grzechotkach i cymbałach” (2 Sm, 6,5). Gminy chrześcijańskie w Nowym Testamencie, także wysławiały Boga muzyką, na nowo odczytując modlitwę psalmami. Święty Paweł Apostoł modlił się „śpiewając hymny Bogu” (Dz. 16,25) i zachęcał też Koryntian do śpiewania hymnów (1 Kor 16,25). Kolośan zaś nawoływał do nauczania przez „psalmy, hymny, pieśni pełne ducha, pod wpływem łaski śpiewając Bogu...” (Kol 3,16).

Taki właśnie cel miały – zorganizowane przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku – już **II Słupskie Warsztaty Liturgiczno-Muzyczne**. Honorowy patronat przyjął Biskup Koszalińsko-Kołobrzeski Edward Dajczak, a finansowego wsparcia udzielili proboszczowie wszystkich słupskich parafii oraz anonimowy darczyńca. Ćwiczenia i konferencje odbywały się w gościnnych progach Parafii pw. św. M.M. Kolbego w Słupsku w dniach 23-25 kwietnia 2010 r.

Część muzyczną warsztatów prowadzili kompozytorzy muzyki liturgicznej, współpracownicy Dominikańskiego Ośrodka Liturgicznego, obaj związani z Chórem Polskiego Radia w Krakowie: Piotr Pałka i Hubert Kowalski oraz liturgista ks. dr Jacek Lewiński, wicerektor koszalińskiego Seminarium Duchownego.

W tym roku uczestniczyło w warsztatach ponad 60 osób, także spoza terenu naszego województwa. Byli to nauczyciele, katecheci, muzycy, studenci, gimnazjaliści, a nawet dwoje dzieci ze szkoły podstawowej. Przez trzy

kolejne dni wszyscy pracowali nad emisją głosu, poznawali inne aranżacje pieśni tradycyjnych (*Oto jest dzień, Alleluja na Błoniach, Modlitwa wiernych, Gloria Patri et Filio, W Tobie jest światło, Alleluja Jezus żyje, Na komunię, Pasterzem jest mój dobry Pan, Radujmy się zmartwychwstał Pan, Zwycięzca śmierci, O Piękności niestworzona i wiele innych*), rozszerzali repertuar o nowe, wielogłosowe pieśni, a także pogłębiali swoją wiedzę o muzyce liturgicznej wysłuchując tematycznych konferencji ks. dr Jacka Lewińskiego. Ostatniego dnia uczestnicy chwalili Boga radosnym *Alleluja* w czasie Mszy świętej, włączając się reperturowo w przeżywanie wielkanocnego okresu w kościele katolickim.

Uczestnicy warsztatów wiele zyskali podczas tej niekonwencjonalnej lekcji śpiewu oraz wyrazili chęć uczestniczenia w kolejnych takich spotkaniach, na które już dziś zapraszam. ✦

Grażyna Maciejewska
konsultant ds. nauczania religii
w ODN w Słupsku

Maria Grela

ZS Zakonu Pijarów Poznań, klasa III

[*Boże...*]

*Boże
zapal serca
jak ogniki świec
dostrzeżemy
siebie lepiej*

„Pięro na jeden wiersz”. Wybór wierszy i opowiadań z XXVI Ogólnopolskiego Konkursu Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej, Słupsk 2010 s. 118

VI Słupskie Forum Edukacji Regionalnej „Jedność w różnorodności”

28 maja po raz szósty odbyło się Słupskie Forum Edukacji Regionalnej, zorganizowane przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, pod honorowym patronatem Marszałka Województwa Pomorskiego – Mieczysława Struka, Pomorskiego Kuratora Oświaty – Zdzisława Szudrowicza, Prezydenta Miasta Słupska – Macieja Kobylińskiego, Starosty Powiatu Słupskiego – Sławomira Ziemanowicza.

Uczestnikami konferencji byli dyrektorzy szkół, nauczyciele różnych specjalności, literaci, artyści, mieszkańcy naszego miasta, pasjonaci lokalnej tradycji oraz przedstawiciele ludności kresowej, ukraińskiej, litewskiej, niemieckiej, kaszubskiej, żydowskiej, białoruskiej, gruzińskiej i tatarskiej.

Coroczne spotkania stanowią cenne przedsięwzięcie, którego celem jest ukazanie wielokulturowości Pomorza, w którym Słupsk, ze swą ponad 700-letnią tradycją, odgrywa znaczącą rolę. Na historię naszego miasta składają się bowiem losy różnych mniejszości narodowych.

Uroczyste rozpoczęcie Forum i część seminaryjna odbyła się w Sali Rycerskiej Zamku Książąt Pomorskich w Słupsku. Dyrektor Muzeum – Mieczysław Jaroszewicz kolejny raz był współorganizatorem tego przedsięwzięcia.

Referat inauguracyjny nt. „Mozaika narodowościowa na ziemi słupskiej w XIV i XV w.” wygłosił dr Bronisław Nowak z Akademii Pomorskiej w Słupsku. Kwestię żydowską na Pomorzu w latach trzydziestych omówił prof. Daniel Kalinowski z Akademii Pomorskiej w Słupsku.

Część seminaryjną uświetniły znakomite regionalne zespoły artystyczne: Dziecięcy Kaszubski Zespół Pieśni i Tańca „Tuchlińskie skrzaty”, pod kierunkiem Jarosława Jóskowskiego oraz ukraiński chór szkolny „Dzereło” z Białego Boru, pod kierunkiem Ireny Boruszczak-Hubiak. Muzykę żydowską zaprezentował kantor Niezależnej Gminy Wyznania Mojżeszowego i Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce – Karol Kołodziej. Specjalnymi gośćmi, którzy przybyli z odległego Iwano-Frankowska był duet profesjonalnych akordeonistów: prof. Mirona Czerpanyn oraz doc. Maryny Bulda z Przykarpackiego Narodowego Uniwersytetu Sztuki im. Stefanyka.

W części dydaktycznej, skierowanej głównie do nauczycieli realizujących ścieżkę edukacji regionalnej w różnych przedmiotach, wykładowej: Andrzej Peć i Piotr Kaja z Centrum Szkoleniowego Eduskrypt w Kra-

kwie przedstawili w prezentacji multimedialnej ciekawe rozwiązania edukacji regionalnej i wielokulturowej w Beskidach. Natomiast Mirosława Hanasko i Lucyna Wasielewska ze Szkoły Podstawowej nr 5 w Bytowie – szkoły wielu kultur, zaprezentowały regionalizm i wielokulturowość na Kaszubach.

Stałym punktem Forum od wielu lat jest spotkanie ze słupskim pisarzem – Danielem Odiją. W tym roku Daniel Odija mówił o najnowszej książce: „Kronika umarłych” i inspiracjach w swojej twórczości.

W części drugiej, która odbyła się w Cerkwi Grecko-Katolickiej w Słupsku, prezentowana była poprzez architekturę, malarstwo, małe formy teatralne, zwyczaję, obrzędy mniejszość ukraińska mieszkająca w Słupsku i regionie. Zaproszenie do Cerkwi poprzedził wykład prof. Romana Drozda – rektora Akademii Pomorskiej w Słupsku, który przybliżył historię ludności ukraińskiej, zwracając szczególną uwagę na jej tożsamość.

Uczestnicy spotkania regionalnego mieli okazję do zwiedzenia cerkwi, interesującego spotkania z księdzem proboszczem Bogdanem Pipką. Mogli też obejrzeć piękne ikony ukraińskiego artysty. Spotkaniu towarzyszył koncert pieśni cerkiewnych w wykonaniu chóru „Dzereło”. Do Domiłki, która mieści się w podziemiach cerkwi, zaprosił uczestników spotkania Dariusz Cylupa, przewodniczący Związku Ukraińców w Polsce Koła Miejskiego w Słupsku.

Należy podkreślić szczególną gościnność i przyjazną atmosferę tego miejsca. Spotkaniu towarzyszyły dwie wystawy prac malarskich: prof. Eugeniusza Guły z Państwowego Uniwersytetu Technologii i Designu w Kijowie oraz córki profesora Tatiany Słojka. Podziwialiśmy piękną wystawę oryginalnych, ludowych strojów ukraińskich z prywatnej kolekcji.

Szczególnym elementem jedności były bajki ukraińskie w narodowym języku ukraińskim w wykonaniu dzieci z Łęborka i Słupska, zadedykowane przedszkolakom słupskim. W tej ciepłej atmosferze ukraińskiej Domiłki znakomicie smakowały specjały kuchni ukraińskiej, przygotowane przez gospodarzy.

VI Forum Edukacji Regionalnej towarzyszyły wystawy artystyczne: Grafika „Symfonia pomorska” w Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku – dr Leszka Robaszkiewicza z Polsko-Japońskiej Wyższej Szkoły Technik Komputerowych w Warszawie i z Europejskiej Akademii Sztuk w Warszawie oraz Międzynarodowa wystawa: „Pejzaże Pomorza” z Klubu Plastyka im. Stefana Morawskiego w podziemiach Zamku, przygotowa-

na przez Panią Elżbietę Żołyniak ze Słupskiego Ośrodka Kultury w Słupsku.

Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku zapewniło uczestnikom Forum zwiedzanie kompleksu zamkowego z przewodnikami. Goście VI Słupskiego Forum Edukacji Regionalnej bardzo chętnie skorzystali z tego zaproszenia.

Dzięki takim spotkaniom jak Forum, możliwe jest budowanie jedności w różnorodności, poprzez przybliżanie kultury żyjących w naszym regionie mniejszości narodowych. Mimo, że jesteśmy tak różni, wszyscy czujemy się mieszkańcami Słupska i Pomorza.

Szczególne podziękowania wyrażamy sponsorom VI Słupskiego Forum Edukacji Regionalnej: Firmie Arkom sp. z o.o. Słupsk, Urzędowi Gminy w Kobylnicy, Urzędowi Miejskiemu w Słupsku, Biuru Promocji i Integracji Europejskiej, Starostwu Powiatowemu w Słupsku, Gino Rossi, Kwiaciarni Jolanty i Rafała Kozdrowskich, Cukierni Muszelka.

Od wielu lat partnerami naszego Forum regionalnego są: Wydział Kultury i Sportu, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Słupsku, Akademia Pomorska w Słupsku, Słupski Ośrodek Kultury w Słupsku, Wydawnictwo Lenart.

Dziękujemy również patronatom medialnym, którzy od sześciu lat uczestniczą w spotkaniach: TVP Gdańsk, Telewizji Vectra, Radiu Koszalin, Głosowi Pomorza, Zbliżeniom, Naszemu Miastu. ✦

Grażyna Przybylak

*konsultant ds. historii i edukacji regionalnej
w ODN w Słupsku*

Ewa Misiewicz

*konsultant ds. doskonalenia nauczycieli
i dydaktyki muzyki
w ODN w Słupsku*

KONFERENCJA

Dziecko – Oświata – Prawa dziecka

*Edukacja w zakresie praw człowieka
nie ogranicza się do lekcji w szkole
i nie jest zagadnieniem tylko na jeden dzień.
Jest to proces wyposażania ludzi w wiedzę i środki,
które umożliwią prowadzenie bezpiecznego
i godnego życia.*

Kofi Annan, były Sekretarz Generalny ONZ

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, we współpracy ze Szkołą Policji w Słupsku, zorganizował 9 czerwca 2010 roku konferencję: „Dziecko – Oświata – Prawa Dziecka”. Spotkanie odbyło się w auli Szkoły Policji i było kontynuacją ubiegłorocznej konferencji „Prawa człowieka w szkole”. Honorowym patronatem imprezę objęli: Marszałek Województwa Pomorskiego – Mieczysław Struk oraz Pomorski Kurator Oświaty – Zdzisław Szudrowicz.

Konferencja skierowana była do dyrektorów, nauczycieli, pedagogów oraz opiekunów Samorządów Uczniowskich wszystkich typów szkół.

Główne cele spotkania to:

- promocja i upowszechnienie wiedzy o prawach dzieci i ich przestrzeganiu,
- zaznajomienie nauczycieli z metodami przekazywania wiedzy o prawach dziecka,
- przekazanie informacji o instytucjach oraz organizacjach działających na rzecz praw dziecka,
- wskazanie sojuszników, mogących wspomóc nauczycieli w działaniach na rzecz edukacji w zakresie praw dziecka.

W konferencji wzięło udział ponad 130 nauczycieli, oraz uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, a także zaproszeni goście. Wszyscy uczestnicy otrzymali materiały edukacyjne, wśród których były opracowania związane z ochroną praw dziecka oraz praw ucznia, a także bruszury i plakaty informacyjne z Biura Rzecznika Praw Dziecka i UNICEF-u.

Więcej o konferencji we wrześniowym numerze „Informatora Oświatowego”. ✦

Marzena Tuliszka

*konsultant ds. historii i informatyki
w ODN w Słupsku*

Europe NET II RELACJA Z WIZYTY ROBOCZEJ W ÖRKELLJUNGA

W dniach 10-12 maja 2010 r. w Örkelljunga w Szwecji odbyło się kolejne spotkanie robocze w ramach projektu Europe NET II. Uczestniczyli w nim partnerzy z instytucji oświatowych z Anglii, Szwecji i Hiszpanii. Głównym celem zebrania było wypracowanie ostatecznej wersji ankiety dotyczącej oceniania kształtującego i podsumowującego.

Nasza delegacja wyjechała z Polski w niedzielę. Z Gdańska do Kopenhagi lecieliśmy samolotem Skandynawskich Linii Lotniczych „SAS”. W oczekiwaniu na pociąg do Helsinborg (w Szwecji) wybraliśmy się na spacer po Kopenhadze. Będąc przed pałacem Amalienborg, który od osiemnastego wieku jest siedzibą duńskich monarchów i dworu królewskiego, obserwowaliśmy uroczystą zmianę warty, barwnie umundurowanych oddziałów Jej Królewskiej Mości. Spacerowaliśmy po parku Tivoli, zobaczyliśmy dom, w którym mieszkał Hans Christian Andersen. Atrakcją okazał się dla nas przejazd koleją nad cieśniną Kattogat, po najdłuższym moście w Europie, łączącym Danię ze Szwecją. W Helsinborg spotkaliśmy się z delegacją angielską i wspólnie dotarliśmy do miejsca zakwaterowania.

W poniedziałek udaliśmy się do Centrum Edukacji do Örkelljunga. Dyrektor tej placówki oprowadził uczestników spotkania po szkole. Następnie zajęliśmy się analizą przygotowanej przez stronę polską ankiety, dotyczącej oceniania kształtującego i podsumowującego. Podczas dyskusji omówiono te pytania ankiety, które wzbudziły najwięcej wątpliwości. Wszelkie uwagi wszystkich uczestników projektu zostaną uwzględnione przy tworzeniu ostatecznej wersji ankiety. Po lunchu rozmawialiśmy na temat międzypokoleniowego uczenia się i nauczania. Swoimi doświadczeniami podzielili się z nami nauczyciel przedmiotów przyrodniczych, matematyki i przedmiotów technicznych. Zwrócili oni uwagę na trudności dorosłych w nadszaniu za nowymi technikami. Długa przerwa w nauce utrudnia przyswajanie wiedzy. Starsi słuchacze są z kolei bardziej zmotywowani i skrupulatni w wypełnianiu poleceń nauczyciela.

We wtorek zapoznaliśmy się ze strukturą szkolnictwa zawodowego w Szwecji w rejonie Skane. Wyróżniono dwa zasadnicze kierunki kształcenia:

- ogólne szkolnictwo zawodowe,
- szkolnictwo, które daje kwalifikacje.

Jeśli rynek pracy zgłasza zapotrzebowanie na pracowników określonej specjalności, wtedy rząd przyznaje dotacje na doksztalcanie, a następnie sprawdza, czy przeszkolone osoby znalazły zatrudnienie.

Pojechaliśmy też do rezerwatu w Ström-snäsbuk, gdzie podziwialiśmy bizona i łosia. Obejrzelśmy wystawę prac współczesnego malarza szwedzkiego – Ulfa Trotziga. Galerię urządzono w domu rodzinnym artysty w miejscowości Hishult. Najbardziej spodobały się nam pejzaże o tematyce marynistycznej.

W środę główny koordynator z Anglii zaprezentował zmiany, które zostały wprowadzone do strony internetowej projektu. Uczestnicy spotkania wnieśli swoje uwagi i propozycje co do rozwoju i treści strony. Zajęliśmy się też planowaniem następnego spotkania w Santander w Hiszpanii, które odbędzie się w listopadzie 2010 r.

Pojechaliśmy również do gimnazjum w Hjälmsjövik. Jest to szkoła z internatem, w której uczniowie, równolegle do realizacji programu nauczania, zajmują się też tresurą, szkoleniem i opieką psów. Każdy uczeń mieszka tam wraz ze swoim pupilem. Wieczorem odbyła się uroczysta kolacja pożegnalna.

W czwartek udaliśmy się w drogę powrotną do Polski. Zakończył się kolejny etap naszego projektu. ✦

Zofia Pstrągowska-Misiuk
konsultant ds. języka niemieckiego
w ODN w Słupsku

Kamil Mrówczyński
SP Kobylnica, klasa VI

[Był sobie okruch chleba,...]

*Był sobie okruch chleba,
lecz gdy podniósł go poeta,
okruch sięgnął granic nieba.*

„Pióro na jeden wiersz”. Wybór wierszy i opowiadań z XXVI Ogólnopolskiego Konkursu Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej, Słupsk 2010. s. 104

By stać się lepszym Obywatелеm...

RELACJA Z WIZYTY W TURCJI

W dniach od 16 do 21 maja br. delegacja nauczycieli ze Szkoły Podstawowej nr 9 w Słupsku uczestniczyła w spotkaniu dyrektorów i koordynatorów, podsumowującym dwuletnią realizację Projektu Comenius „Uczenie się przez całe życie. By stać się lepszym Obywatелеm poprzez prowadzenie badań w zakresie negatywnego wpływu emisji związków węgla oraz przyjęcie strategii w celu jego ograniczenia”. Spotkanie odbyło się w tureckiej Konyi i dotyczyło ewaluacji działań podjętych przez szkołę turecką, angielską i polską, w ramach realizacji projektu.

Program pobytu w Konyi był bardzo bogaty, różnorodny i atrakcyjny. Dawał możliwość nie tylko wymiany doświadczeń, związanych z działaniami podjętymi w zakresie prac nad projektem, ale również poznania tureckiego systemu edukacyjnego, tradycji i historii tego odległego kraju oraz jego obyczajów i życia codziennego.

Wizyta rozpoczęła się spotkaniem w szkole. Gospodarze zaprezentowali osiągnięcia swojej placówki związane z realizacją projektu. Były to: prace plastyczne dzieci, przedstawienie tematyczne, dekoracja sceny przypominająca o efekcie cieplarnianym, prezentacja multimedialna o nadmiernej eksploatacji zasobów Ziemi przez człowieka i braku dbałości o ochronę środowiska.

Uczestnicy spotkania poznali też główne założenia tureckiego systemu oświatowego. Został on zbudowany zgodnie z reformami Atatürka (pierwszego prezydenta Turcji, 1923-1938), po Wojnie Tureckiej o Niepodległość. Chodziło o stworzenie nadzorowanego systemu, który pozwoliłby wykształcić wykwalifikowaną siłę roboczą dla społecznego i ekonomicznego procesu rozwoju kraju. Według założeń tego systemu, nikt nie powinien być pozbawiony prawa do edukacji. Szkoły podstawowe są obowiązkowe i bezpłatne. Oprócz placówek ze specjalną licencją, język turecki musi być uczony jako język ojczysty. Od 70 lat dostęp do szkolnictwa jest powszechny i równy dla kobiet i mężczyzn. Zakłada się, że edukacja powinna być dostępna dla wszystkich przez całe życie.

Na turecki system oświaty składają się: edukacja przedszkolna, szkolna (szkoła podstawowa), szkolnictwo średnie i nauczanie wyższe.

Nauczanie wczesnoszkolne dotyczy tych, których jeszcze nie obejmuje obowiązek szkolny. Szkoła podstawowa jest obowiązkowa dla wszystkich dzieci od 6 do 14 roku życia i trwa 8 lat (od I do VIII klasy). Przedmioty obowiązkowe to: turecki, matematyka, przyroda, nauki społeczne, religia, sztuka, muzyka, wychowanie fizyczne.

Uczniowie, którzy pomyślnie zakończą naukę w szkole podstawowej, mogą ją kontynuować. Szkolnictwo ponadpodstawowe obejmuje cztery lata nauki w liceach lub technicach (od IX do XII klasy). Przedmioty obowiązkowe na tym etapie edukacji to: język turecki, literatura, psychologia, logika i socjologia, historia, geografia, matematyka, biologia, fizyka, chemia, język obcy, religia, wychowanie fizyczne. Młodzi ludzie poza placówkami publicznymi dziennymi, mają również do wyboru licea/technika wieczorowe, prywatne oraz szkoły letnie.

Licealiści mogą uczyć się dalej. Po egzaminach wstępnych kontynuują naukę na uniwersytetach. Zapewniają one dwu lub czteroletnią edukację. W Turcji jest około 820 różnych szkół wyższych. Rok akademicki zaczyna się zazwyczaj późnym wrześniem lub wczesnym październikiem i trwa do maja lub początku czerwca. Wiele szkół prywatnych – uniwersytetów i instytucji kształcących na poziomie wyższym – zostało założonych, by zaoferować wysokie standardy i warunki praktyk, za które studenci płać.

W tureckim systemie edukacyjnym funkcjonują również szkoły kształcące osoby umysłowo chore lub upośledzone fizycznie. Placówki te umożliwiają tym ludziom stawanie się użytecznymi w społeczeństwie i zdobycie zawodu. Nauka w tych szkołach jest bezpłatna, zapewnia całodniową opiekę i mieszkanie z utrzymaniem. Są to następujące typy placówek: szkoły dla niewidomych, głuchych, upośledzonych ruchowo, dla dzieci opóźnionych umysłowo oraz klasy (kursy) specjalne.

W tureckiej oświacie istnieje także pojęcie „edukacji nieformalnej”, która obejmuje wszystkie inne finansowane przez Ministerstwo rodzaje placówek. Ma ona dwa główne działy: ogólny i zawodowy. Składa się ze: szkół artystycznych dla dziewcząt, prywatnych szkół dla dziewcząt z wyższych sfer, instytutów przemysłowo-handlowy, szkół technicznych dla dorosłych, publicznych centrów szkolenia oraz centrów praktycznej nauki zawodu.

Uczestnicy spotkania obejrzeni szkolny ogród – park, w którym posadzono drzewka, wykopano studnię artezyjską i założono system nawadniania precyzyjnie dozujący wodę pod każdą roślinę. Jest to w Konyi szczególnie ważne, ze względu na brak wody na tym terenie i konieczność jej oszczędzania. Sadzenie drzewek w ramach projektu Comenius doskonale wkomponowało się w program całego regionu: „Zielona Konya”, który ma na celu wzbogacenia tego bardzo mało zalesionego obszaru o nowe tereny zielone. Szkoła dodatkowo zadbała, by tworzenie ogrodu miało też wymiar wychowawczy: każde drzewko zostało oddane pod opiekę jednemu uczniowi. Jeśli dziecko źle opiekuje się swoją roślinką, inna osoba przejmuje jego pielęgnację.

Odwiedziliśmy też centralę kontroli poboru i zużycia wody w całej Konyi. Jest to obiekt całkowicie skomputeryzowany, a pieczę nad wszystkimi ujęciami wody sprawuje zaledwie sześć osób, które monitorują i dozują zużycie wody w mieście i okolicy. Z tego miejsca steruje się też wszelkimi naprawami, modernizacją i usuwaniem usterek.

Podczas pobytu w Konyi spotkaliśmy się z szefem Dyrektoriatu Edukacji Narodowej – Halilem Şahinem, który przedstawił główne założenia oświaty na tym terenie, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy międzynarodowej. Rozmawialiśmy też z burmistrzem – Haşmetem Okurem. Zaprezentował on główne kierunki rozwoju Konyi – stolicy regionu, półtoramilionowego miasta, w którym na każdym kroku widać postęp i ogromne inwestycje.

Niezwykle cenne i interesujące okazały się również wizyty w dwóch prywatnych tureckich szkołach podstawowych, całkowicie finansowanych przez rodziców uczęszczających tam dzieci. W obu tych placówkach ogromny nacisk kładzie się na naukę języka angielskiego. Uczniowie chętnie i swobodnie rozmawiali z nami, pytając o nasze pochodzenie, zainteresowania i wrażenia z pobytu w ich kraju. Zwracały uwagę świetnie wyposażone sale do informatyki i zajęć technicznych oraz niebanalnie urządzone biblioteka-czytelnia. Była ona wyposażona w sprzęt audiowizualny i multimedialny, z kącikiem do wypoczynku, czytania na kanapach i ogromnych poduchach. Każdy uczeń ma obowiązek korzystania z tej czytelni raz w tygodniu przez godzinę. Myślę jednak, że biorąc pod uwagę atrakcyjność tego miejsca – taki obowiązek, to czysta przyjemność!

Uczestnicy spotkania w Konyi wzięli też udział w uroczystościach związanych z Młodzieżowym Festiwalem Sportu. Jego otwarcie przypominało inaugurację

igrzysk olimpijskich z barwnymi korowodami setek sztandarów, przemarszem kolorowo ubranych w narodowe stroje regionalnych zespołów tanecznych i grup sportowych. Widowisko sportowo-artystyczne, stworzone przez młodych ludzi, zachwycało przepiękną grą barw oraz zadziwiało zaangażowaniem i entuzjazmem, jaki w każdy ruch wkładali młodzi wykonawcy skomplikowanych układów choreograficznych.

Nie zabrakło również czasu na: wycieczkę po miejscach historycznych w centrum Konyi, wizytę w meczecie i Muzeum Mevlany oraz spacer wąskimi uliczkami tradycyjnego tureckiego bazaru. Bardzo interesujące było także spotkanie z koordynatorami innych projektów, opartych na międzynarodowej współpracy. Zostało ono zaaranżowane w niezwyklej scenerii sklepu z dywanami tkanymi tradycyjnymi metodami i wzorami. Obejrzelśmy też w miejskim teatrze przedstawienie tradycyjnego baletu tureckiego, w wykonaniu zespoły, prowadzonego przez Mustafę Keskina – jednego z uczestników naszego projektu.

Wizyta w Konyi zakończyła się wręczeniem certyfikatów udziału w Projekcie Comenius i podsumowaniem działań wykonanych przez poszczególne placówki. Polska delegacja omówiła zrealizowane w SP 9 w Słupsku konkursy plastyczno-literackie dla uczniów, związane z emisją CO₂. Zaprezentowaliśmy też wyniki badań pomiarów zużycia energii w szkole, które udowodniły, że dzięki termomodernizacji budynku, znacznie zmniejszyło się zużycie energii potrzebnej do ogrzania placówki. Przedstawiliśmy też uczestnikom logo zaprojektowane przez uczennicę naszej szkoły – Zuzannę Polenceusz z klasy VI. Rysunek zyskał uznanie wszystkich uczestników konferencji i został oficjalnie uznany za logo projektu.

Spotkanie w tureckiej Konyi było okazją nie tylko do wymiany doświadczeń na temat działań podjętych w projekcie, ale też dało mam możliwość poznania kultury Turcji, obyczajów tego kraju i niezwyklej gościnności gospodarzy, którzy dołożyli wszelkich starań, by goście czuli się w ich szkole – mieści – regionie wspaniale i naprawdę wyjątkowo. ✦

Iwona Poźniak
uczestniczka spotkania
nauczycielka w SP 9 w Słupsku

Jacek Bochenek
koordynator projektu
nauczyciel w SP 9 w Słupsku

OLIMPIADY KONKURSY IMPREZY

II Miejski Turniej Polonistyczny „Czy znasz język ojczysty?”

10 lutego 2010 r. w II LO w Słupsku odbył się II Miejski Turniej Polonistyczny pn. *Czy znasz język ojczysty?*, przeznaczony dla uczniów słupskich szkół ponadgimnazjalnych.

Głównym celem konkursu było przede wszystkim propagowanie wiedzy z zakresu poprawności i kultury języka polskiego oraz uświadomienie uczniom potrzeby troski o piękno polszczyzny. Zamysłem naszym było także stworzenie uczestnikom warunków do intelektualnego wysiłku i dobrze pojętej rywalizacji. Temu zadaniu, mamy nadzieję, sprzyjała przyjęta przez nas formuła konkursu – otwartego turnieju (quizu), w którym rywalizowały ze sobą trzyosobowe zespoły uczniów z różnych szkół.

W turnieju brały udział zespoły reprezentujące następujące słupskie szkoły ponadgimnazjalne:

- II Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza,
- III Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie,
- IV Liceum Ogólnokształcące im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego,
- Zespół Szkół Agrotechnicznych im. Władysława Reymonta,
- Zespół Szkół Ekonomicznych i Ogólnokształcących im. Stanisława Staszica.

Zadania, z jakimi musieli zmierzyć się uczestnicy, dotyczyły niemal każdego z poziomów struktury współczesnego języka polskiego. Konkurs składał się z czterech rund zadań o różnej formie i zróżnicowanym poziomie trudności.

Runda 1. polegała na udzieleniu przez uczestników ustnej odpowiedzi na zadane przez prowadzącego pytanie. Składała się z pięciu kolejek dla każdego zespołu. Można było zdobyć po 1 pkt. za poprawną odpowiedź udzieloną w każdej kolejce, przy czym w drugiej kolejce

pytań, dodatkowo można było zdobyć 2 pkt. za poprawne i w miarę pełne wyjaśnienie pochodzenia podanego frazeologizmu. Zadania dotyczyły poprawności leksykalnej (znaczenia zapożyczeń, wyrazów przestarzałych, czy związków frazeologicznych) oraz poprawności fleksyjnej i słowotwórczej. Należało m.in. wskazać właściwe znaczenie takich wyrazów zapożyczonych (mylonych), jak: *anomalny*, *enigmatyczny*, *oportunista*, czy wyrazów przestarzałych, np. *garsoniera*, *akuszerka*, *fanfaron*. Uczestnicy mieli także wyjaśnić znaczenie i pochodzenie takich frazeologizmów jak, np. *uczta Lukullusa*, *złoty cielec*, czy *przekroczyć Rubikon* oraz wybrać poprawną formę fleksyjną bądź słowotwórczą takich wyrazów jak, np.: *sweter – sweter*, *wymyślić – wymyśleć*, *krokiew – krokwia*.

Runda 2. składała się z trzech części. Pierwsza część to zadanie jednakowe dla wszystkich zespołów, zaprezentowane na ekranie. Dotyczyło ono poprawności leksykalno-stylistycznej (konstrukcje redundantne). W podanych zdaniach uczniowie mieli wskazać słowo zbyteczne (naddane). W tej rundzie można było zdobyć 12 pkt.

Oto fragment zadania:

Wyeliminujcie zbędne wyrazy:

1. *Projekt spotkał się z przychylną aprobatą całej społeczności. (przychylną)*
2. *Nasz zawodnik zawsze grał fair play. (play)*
3. *Zapewnienie bezpieczeństwa tysiącom widzów to najważniejszy priorytet dla organizatorów imprezy. (najważniejszy)*
4. *Książka Jana Kowalskiego okazała się najlepszym bestsellerem roku. (najlepszym)*
5. *Spotkajmy się w parku o szesnastej po południu. (po południu)*

W części 2. tej rundy zadań, uczestnicy losowali koperty z pytaniami różnymi dla każdego zespołu, dotyczącymi rozmaitych zagadnień poprawnościowych. Przykład zadań z koperty 1.:

1. Poprawcie zdania:

- A. *Stosujemy nowoczesne metody zapobiegania i leczenia chorób przyzębia.*
- B. *Wracając do domu, został zatrzymany przez patrol policji.*
- C. *Rozmawialiśmy o kilku dzieciach.*

2. W wykropkowane miejsca wpiszcie słowa cyfra, liczba lub ilość tak, aby podane zdania były poprawnie zredagowane.

- A. _____ na zegarze były częściowo zamazane.
- B. Miliard ludzi to _____ astronomiczna.
- C. Znalazła _____ osób zainteresowanych łacina.

3. W których zdaniach wyraz posiadać został niewłaściwie użyty. Poprawcie błędy:

- A. Dziadek posiadał majątek ziemski na Wileńszczyźnie.
 B. Posiadam komplet garnków aluminiowych.
 C. Ten sportowiec posiadał niezwykłą popularność.

Część 3. rundy drugiej polegała na przeredagowaniu przez uczestników podanego tekstu tak, aby wyeliminować z niego wszystkie zauważone błędy. Za to zadanie zespół mógł otrzymać maksymalnie 10 pkt., za niezauważenie błędu lub niewłaściwe poprawienie zespołu tracił punkt. Oto, jak brzmiało zadanie:

Poprawcie wszystkie błędy w podanym niżej tekście. Nie zmieniajcie sensu wypowiedzi.

Kartka z pamiętnika

X. II. 2010

Jeszcze niedawno byłem w piątym niebie!

Ostatnie wakacje spędziliśmy w Charzykowych. Tam wyznałem jej miłość, a ona powiedziała, że nie jestem jej obojętnym. Dzisiaj wiem, że było to rzuca nie słów w błoto. Już za niespełna około dwa tygodnie od powrotu z wakacji przyznała się, że kocha Idzia, starszego brata bliźniaczek Krawcównych. Rządała, abym zapomniał o niej i wymazał z pamięci jej adres zamieszkania. Nie chciała mnie ani widzieć, ani prowadzić ze mną listownej korespondencji. Robiłem wszystko, żeby ją zatrzymać, ale moje starania nie dały skutecznego efektu. Widać byłem mało przekonujący. Za to Idzi Krawiec jest na pewno w czapce urodzony. Nie dość, że podoba się i lubią go wszystkie dziewczyny, to jeszcze uznano go najlepszym uczniem szkoły. Nikt dotąd nie odniósł w szkole takiej popularności.

Muszę o niej zapomnieć i myśleć o przyszłości. Przygotowałem sobie kilka alternatyw. Ale o tym później.

Zadanie **rundy 3.** polegało na poprawnym zapisaniu podyktowanych przez prowadzącego wyrazów z trudnością ortograficzną. Były wśród nich takie słowa, jak np.: *nieomal, półdystans, co dzień, moskwianin, pół-Indianin*. Za to zadanie można było otrzymać 12 pkt.

Po każdej części konkursu jurorzy podawali poprawne odpowiedzi oraz wyniki uzyskane przez drużyny. Poziom wiedzy uczestników był na tyle wyrównany, że musiała rozegrać się ruda dodatkowa, która wyłoniła laureatów drugiego i trzeciego miejsca.

W przerwach organizacyjnych, potrzebnych na sprawdzenie zadań oraz podliczenie punktów, uczestnicy oraz publiczność mogli posłuchać piosenek śpiewanych przez uczennicę II LO Natalię Gadzinę oraz posłuchać się z wypowiedzi zaczerpniętych z protokołów sądowych oraz wypracowań maturalnych.

Oto kilka przykładów:

- *Przyczyną rozłożenia się nas jako małżeństwa było nieustanne wtrącanie się teściowej w nasze przeżycia małżeńskie.*
- *Małżeństwo stron miało charakter przelotowy.*
- *Zmuszona jestem skakać z alimentami wcale nie ze złośliwości, ale z powodu inflacji.*
- *Pozwany za każdym razem, gdy spotkał mnie na schodach czy na podwórku, robił mi na despekt.*
- *Przez swe zachowanie oskarżony poszargał opinię całemu swemu organowi, który wówczas reprezentował.*

Odpowiedzi uczestników oceniało jury w składzie: **Bożena Żuk** – nauczycielka języka polskiego, konsultant ds. diagnozy edukacyjnej i przedmiotów humanistycznych w ODN w Słupsku, **Jolanta Gierszewska** – wieloletnia nauczycielka języka polskiego w II LO, obecnie konsultant ds. edukacji humanistycznej i języka polskiego w ODN w Słupsku, **Bożena Gajdzis** – nauczycielka języka polskiego w II LO w Słupsku, organizatorka Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. Adama Mickiewicza.

Oto wyniki ostatecznej klasyfikacji:

- ⇒ **I miejsce** – II Liceum Ogólnokształcące im Adama Mickiewicza,
- ⇒ **II miejsce** – IV Liceum Ogólnokształcące im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego,
- ⇒ **III miejsce** – Zespół Szkół Agrotechnicznych im. Władysława Reymonta.

Dwa pozostałe zespoły zdobyły taką samą liczbę punktów i zajęły ex aequo IV miejsce. Zwycięzcy otrzymali nagrody książkowe oraz dyplomy uznania.

Warto dodać, że podczas turnieju gościliśmy w murach naszej szkoły nie tylko samych uczestników konkursu, ale także ich szkolnych kolegów, którzy stanowili publiczność i dopingowali własną drużynę. Tym sposobem turniej był nie tylko okazją do rywalizacji o miano najlepszego znawcy zawilności języka polskiego, ale stał się także otwartą lekcją kultury języka.

Zwycięzcom serdecznie gratulujemy. Opiekunom dziękujemy za pomoc w przygotowaniu uczniów do turnieju. Dziękujemy także gościom za przybycie, doping i wzorowe zachowanie.

Mamy nadzieję, że w kolejnych edycjach konkursu będzie cieszył się coraz większym zainteresowaniem nauczycieli i uczniów, dla których stanie się miłym przeżyciem i pozwoli nabyć większej sprawności w posługiwaniu się językiem ojczystym. ✦

Organizatorka Konkursu

Iwona Płóciennik

*nauczyciel języka polskiego
w LO II w Słupsku*

ŁAJBA 2010

XIV Festiwal Piosenki Marynistycznej

20 marca 2010 r. w Słupskim Ośrodku Kultury odbył się finał XIV Festiwalu Piosenki Marynistycznej „Łajba 2010”. W finale tegorocznego konkursu wzięło udział aż dwudziestu czterech wykonawców ze szkół podstawowych i gimnazjalnych ze Słupska, Zaleskich, Głównicz, Bytowa, Charnowa, Objazdy, Głównicz i Rumi.

Jury festiwalu obradowało w składzie: Wiesław Helinski – przewodniczący, członkowie: Anna Chodyna-Erbel, Anna Nowa, Krzysztof Plebanek – sekretarz. Przyznano następujące nagrody i wyróżnienia:

SZKOŁY PODSTAWOWE

I miejsce – Maja Mędrak ze Szkoły Podstawowej nr 2 w Słupsku (opiekunki: Katarzyna Sawicka, Anna Pietruszewska),

II miejsce – Natalia Szymańska ze Szkoły Podstawowej w Charnowie (opiekun: Alicja Lach),

III miejsce – Krystian Jarosiewicz ze Szkoły Podstawowej w Charnowie (opiekun: Alicja Lach).

Wyróżnienia:

SŁONECZKA ze Szkoły Podstawowej nr 8 w Słupsku (opiekun: Iwona Sazon),

DO-RE-MI ze Szkoły Podstawowej nr 3 w Słupsku (opiekun: Alicja Skrzypińska, Monika Muszyńska),

BATUTKI z Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Główniczach (opiekun Ryszard Pałucki),

Aleksandra Rutkowska ze Szkoły Podstawowej nr 10 w Rumi (opiekun: Krystyna Baranowska).

GIMNAZJA

I miejsce -- nie przyznano nagrody,

II miejsce – Maranatha z Gimnazjum nr 4 w Słupsku (opiekun: Małgorzata Obolewska),

III miejsce – Zuzanna Gadomska z Zespołu Szkół Samorządowych w Objeździe (opiekun: Zorza Sędzicka),

Grand Prix XIV Festiwalu Piosenki Marynistycznej „Łajba 2010” zdobyła Agnieszka Jeśmontowicz z Gimnazjum nr 1 w Bytowie (opiekun: Joanna Jeśmontowicz).

Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Ekologia Bałtyku”

3 marca 2010 roku komisja oceniła prace plastyczne nadesłane na konkurs „Ekologia Bałtyku”. Komisja pracowała w składzie: Witold Lubiniecki – przewodniczący, artysta plastyk – marynista z Ustki, członkowie: Anna Chodyna-Erbel – instruktor CSzMW w Ustce, Brygida Skolarus – nauczyciel z SP 9 w Słupsku, Elżbieta Wojciechowska – nauczyciel z SP 9 w Słupsku. Jury oceniało prace w trzech kategoriach wiekowych. Wyloniono laureatów:

SZKOŁY PODSTAWOWE KLASY I-III

I miejsce – Julia Kalinowska z SP 2 w Słupsku (opiekun: Iwona Ludwikowska),

II miejsce – Paulina Mischczak z MDK 2 w Tychach (opiekun: Beata Kordon),

III miejsce – Małgorzata Kusztelak z SP 8 w Słupsku (opiekunowie: Elżbieta Koszela, Jadwiga Bownik).

Wyróżnienia:

Jolanta Gawrońska z SP 3 w Słupsku (opiekun: Elżbieta Musznicka),

Emilia Zatorska z SP 3 w Słupsku (opiekun: Wioletta Knapa-Przedborska),

Zuzanna Witka-Jeżewska z SP 4 w Słupsku (opiekun: Zofia Szula),

Martyna Wasek z SP 3 w Słupsku (opiekun: Wioletta Knapa-Przedborska),

Sandra Skurnóg z SP 4 w Słupsku (opiekun: Aleksandra Gałka-Proszowska).

KLASY IV-VI

I miejsce – Patrycja Blechewicz w SP 3 Słupsku (opiekun: Wioletta Małachowska),

II miejsce – Karolin Krząćcik z SP 3 w Słupsku (opiekun: Ewa Chowaniec),

III miejsce – Nadja Podolak z SP 6 w Kwidzynie (opiekun: Elżbieta Zardzewiały).

Wyróżnienia:

Patrycja Sawicka z SP 2 w Słupsku (opiekun: Ewa Szuchyta),

Aleksandra Łojewska z SP 2 w Słupsku (opiekun: Ewa Szuchyta),

Dominika Milczarek z SP 4 w Słupsku (opiekun: Aleksandra Gałka-Proszowska),

Aleksandra Milczarek z SP 4 w Słupsku (opiekun: Aleksandra Gałka-Proszowska),

Olga Biłska z SP 4 w Słupsku (opiekun: Aleksandra Gałka-Proszowska),

Paulina Rathke z SP 2 w Słupsku (opiekun: Ewa Szuchyta),

Agnieszka Klingbein z SP 4 w Słupsku (opiekun: Aleksandra Gałka-Proszowska),

Ola Daukszewicz z SP 4 w Słupsku (opiekun: Aleksandra Gałka-Proszowska),

Anna Banaszkiwicz z SP 3 w Słupsku (opiekun: Wioletta Małachowska),

Jakub Kuśmierczyk z SP 3 w Słupsku (opiekun: Wioletta Małachowska),

Kinga Wilamowska z SP 3 w Słupsku (opiekun: Wioletta Małachowska).

GIMNAZJA

I miejsce – Aleksandra Chybowska ze Społecznego Gimnazjum w (opiekun: Ustec Aldona Feszler),

II miejsce – Kacper Saweryn z Gimnazjum 2 w Słupsku (opiekun: Wioletta Miś),

III miejsce – Ada Marquardt z Gimnazjum 2 w Słupsku (opiekun: Wioletta Miś).

Wyróżnienia:

Sylwia Grabowska z Gimnazjum w Redzikowie (opiekun: Wioletta Miś),

Szymon Feszler ze Społecznego Gimnazjum w Ustce (opiekun: Aldona Feszler),

Angelika Wrześniak ze Społecznego Gimnazjum w Ustce (opiekun: Aldona Feszler),

Marcin Czerniawski ze Społecznego Gimnazjum w Ustce (opiekun: Aldona Feszler),

Adrianna Wąsińska z Gimnazjum 3 w Słupsku (opiekun: Emilia Semeniuk).

IX Ogólnopolski Konkurs Dziennikarski

4 marca 2010 r. obradowała komisja oceniająca artykuły nadesłane na IX Ogólnopolski Konkurs Dziennikarski o Laur Słupskich Kotwic, towarzyszący XIV Festiwalowi Piosenki Marynistycznej „Łajba’ 10”. Tematem tegorocznej edycji konkursu była ekologia Bałtyku. Prace młodych dziennikarzy oceniała komisja w składzie: Zbigniew Babiarez-Zych – przewodniczący, Starostwo Powiatowe w Słupsku; członkowie: Marian Jarczyński – Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej w Ustce, Arkadiusz Gryko – Kurier Słupski, Andrzej Obecny – Moje Miasto, Iwona Poźniak – konsultant ds. informacji pedagogicznej i wydawnictw w ODN w Słupsku, Danuta Nowakowska – nauczycielka SP 9, opiekunka gazetki matematyczno-informatycznej „Liczy-dło”, sekretarz. Prace zostały ocenione w dwóch kategoriach:

SZKOŁY PODSTAWOWE

Złotej Kotwicy nie przyznano.

Srebrna Kotwica – Jan Haryszyn z SP 2 w Ustce (opiekun: Ewa Tyszkiewicz),

Srebrna Kotwica – Katarzyna Kordasińska z SP w Zaleskich (opiekun: Joanna Kaczmarczyk),

Braźowa Kotwica – Karolina Roskowińska z SP w Zaleskich (opiekun: Joanna Kaczmarczyk).

Wyróżnienie:

Dominika Koglin, Emilia Maraśkiewicz z SP 5 w Słupsku (opiekun: Elżbieta Pajewska).

GIMNAZJA

Złotej i Braźowej Kotwicy nie przyznano.

Srebrna Kotwica – Karolina Blonkowska z Zespołu Szkół Samorządowych w Objeździe (opiekun: Magdalena Hajko). ✦

Iwona Poźniak

nauczycielka w SP 9 w Słupsku

konsultant w ODN w Słupsku

KONKURSY JĘZYKA FRANCUSKIEGO

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku zorganizował w bieżącym roku szkolnym kolejne edycje konkursów języka francuskiego dla szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych powiatu słupskiego.

III edycja Konkursu Wiedzy o Francji i krajach francuskiego obszaru językowego adresowana była do uczniów gimnazjów powiatu słupskiego. Każda szkoła gimnazjalna, w której nauczany jest język francuski i która zgłosiła się do udziału w konkursie, otrzymała od organizatora formularze testów sprawdzających wiedzę na temat Francji i krajów frankofońskich, a następnie przeprowadziła w wyznaczonym terminie etap szkolny. 7 kwietnia 2010 r. w ODN laureaci eliminacji szkolnych pokazali przygotowane wcześniej prezentacje multimedialne dotyczące Francji i krajów francuskojęzycznych. Jury oceniało poziom merytoryczny prezentacji, sposób przekazu oraz warstwę językową.

Oto wyniki konkursu:

- **I miejsce:** Ksenia Tchórzko z Gimnazjum nr 3 przy ZSO nr 2 w Słupsku,
- **II miejsce:** Wiktoria Marcinkowska ze Społecznego Gimnazjum Językowo-Informatycznego STO w Słupsku,
- **III miejsce:** Emilia Bączkowska z Gimnazjum nr 3 przy ZSO nr 2 w Słupsku,
- **wyróżnienie:** Aleksandra Kilichowska ze Społecznego Gimnazjum Językowo-Informatycznego STO w Słupsku.

II edycja Konkursu języka francuskiego „Why not français?” przeznaczona była dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu słupskiego. Szkoły ponadgimnazjalne, w których nauczany jest język francuski i które zgłosiły się do udziału w konkursie, przeprowadziły etap szkolny, podczas którego uczestnicy samodzielnie musieli rozwiązać test w języku francuskim, sprawdzający umiejętności językowe oraz wiedzę dotyczącą Francji. Etap finałowy odbył się 7 kwietnia 2010 r. w ODN w Słupsku. Zwycięzcy eliminacji szkolnych przedstawili przygotowane wcześniej prezentacje, promujące język francuski (forma dowolna: prezentacja multimedialna, scenka teatralna, film, praca plastyczna, wykład, etc.). Jury brało pod uwagę poziom merytoryczny prezentacji, sposób przekazu oraz warstwę językową.

Oto wyniki konkursu:

- **I miejsce:** Kamil Sajko z LO nr 1 w Słupsku,
- **II miejsce:** Katarzyna Marciszewicz z ZSO nr 2 w Słupsku,
- **III miejsce:** Kinga Wnęk z ZSO nr 2 w Słupsku.

Zwycięzcy konkursów otrzymali nagrody książkowe (słowniki oraz inne pomoce do nauki języka francuskiego) i upominki.

Propozycje konkursów przygotowywane przez ODN spotykają się z dużym zainteresowaniem zarówno uczniów, jak i nauczycieli romanistów. Udział w nich daje możliwość nie tylko pogłębienia umiejętności językowych oraz poszerzenia wiedzy o Francji i obszarach frankofońskich, ale przede wszystkim stanowi ważny element motywowania młodzieży do nauki języka francuskiego, niesłusznie uznawanego coraz częściej za język elitarny. Te, upowszechniane od lat stereotypy, bardzo utrudniają zadanie nauczycielom, dlatego tak ważna jest możliwość proponowania młodzieży różnych form działań pozalekcyjnych. ✦

Elżbieta Dudka

konsultant ds. języka francuskiego

w ODN w Słupsku

„KANGUR 2010” – trudny konkurs

To już szesnasta edycja Międzynarodowego Konkursu Matematycznego „KANGUR” w regionie śluskim i czwarta konkursu matematycznego „Kangurek” – w powiatach: śluskim grodzkim, śluskim ziemskim, bytowskim, chojnickim i człuchowskim.

KONKURS „KANGUR 2010”

W tegorocznej edycji w Polsce:

- ⇒ zadania konkursowe rozwiązywało ponad 250 tysięcy uczniów,
- ⇒ tylko 76 uczniów uzyskało maksymalny wynik,
- ⇒ tytuł laureata zdobyło 236 uczniów,
- ⇒ co dziesiąty uczeń otrzymał nagrodę.

W regionie śluskim:

- ⇒ w konkursie udział wzięło 4395 uczniów szkół podstawowych (klasy III-VI), gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych z około 180 szkół;
- ⇒ najlepszym uczniom przyznano 480 nagród – w tym: 3 wycieczki, 21 nagród rzeczowych tzw. „duże” (mp4 i plecaki), 75 nagród tzw. „średnich” (mp3, plecaki), 246 wyróżnień (etui na płyty cd) i 135 upominkowych nagród książkowych;
- ⇒ nie było uczniów z maksymalnym wynikiem, żaden z uczestników nie zdobył też tytułu laureata.

Najwyższą liczbę punktów w regionie uzyskali:

- Filip Dumanowski z klasy 3 (SP-3 Słupsk) – 105,00 pkt. (73-78 m. w kraju),
- Grzegorz Roguszczyk z klasy 4 (Społ. SP Słupsk) – 116,25 pkt. (40-62 m. w kraju),
- Filip Kegel z klasy 5 (SP-1 Czernik) – 111,00 pkt.,
- Stanisław Tomaszczyk z klasy 6 (SP-3 Lębork) – 128,75 pkt.,
- Mateusz Zaporowski z klasy I gimnazjum (G-3 Słupsk) – 117,00 pkt.,
- Mateusz Szwaba z klasy II gimnazjum (ZS Redziko) – 121,25 pkt.,
- Piotr Kędziński z klasy III gimnazjum (G-5 Słupsk) – 113,75 pkt.,
- Kasper Tchórzko z klasy I (LO-2 Słupsk) – 121,25 pkt.,
- Mikołaj Kołaczek z klasy II (LO Ustka) – 117,25 pkt. (58 m. w kraju),
- Jakub Pająk z klasy III (LO-2 Słupsk) – 121,00 pkt. (60-63 m. w kraju).

Na liście krajowej odnotowani zostali także:

- Kamil Kwiatkowski z klasy 4 (SP-3 Słupsk) – 113,75 pkt. (106-138 m. w kraju),
- Kacper Bojarczuk z klasy 4 (SP Tawęcino) – 113,75 pkt. (106-138 m. w kraju),
- Karolina Warda z klasy III (LO Miastko) – 118,75 pkt. (76-85 m. w kraju).

Testy tegorocznej edycji „KANGURA” okazały się trudne. Najłatwiejszy był w kategorii JUNIOR (średnio 71 pkt. na 150 możliwych), najtrudniejszy w kategorii STUDENT (średnio 54,13 pkt. na 150 możliwych) i z kategorii MALUCH (średnio 47,01 pkt. na 120 możliwych). Statystyki konkursu wskazują, że uczniów z najwyższymi wynikami jest zdecydowanie mniej, za to duża grupa uzyskała wyniki dobre.

KONKURS „KANGUREK 2010”

W tegorocznej edycji w Polsce:

- ⇒ w konkursie wzięło udział 53 tysiące uczniów,
- ⇒ tylko 8 uczniów uzyskało maksymalną liczbę 72 pkt.,
- ⇒ nagrody przyznano tym uczestnikom, którzy zdobyli 46-72 punkty.

W regionie śluskim:

- ⇒ w konkursie wzięło udział 1283 uczniów klas I-II z 97 szkół podstawowych,
- ⇒ nagrodzonych zostało 99 uczniów, w tym 2 uczniów nagrodami dodatkowymi.

Najwyższą liczbę punktów w regionie uzyskali:

- Jakub Hering – uczeń SP-5 w Bytowie (72 pkt.),
- Wojciech Drozd – uczeń SP-3 w Chojnicach (68 pkt.).

PODSUMOWANIA EDYCJI 2010

Konkursy matematyczne „KANGUR 2010” i „Kangurek 2010” podsumowano w dniach 20.05-21.05.2010 r. na spotkaniach w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Słupsku i w Szkole Podstawowej nr 1 w Chojnicach. Zaproszono łącznie 123 uczniów wraz z opiekunami z 75 szkół – tam wręczono nagrody główne, „duże” i „średnie” oraz niektórym „kangurkom” (dyplomy, mp4, mp3 i plecaki). Pozostałe wyróżnienia (etui na cd i książki) rozdane zostaną uczniom na uroczystościach szkolnych.

Wzorem ostatnich lat, kontakt między szkolnymi koordynatorami konkursu a regionalnym organizatorem odbywał się drogą elektroniczną. Na stronie internetowej www.odn.slupsk.pl zamieszczono łącznie 13 komunikatów (m.in. o regulaminie, odbiorze testów konkursowych, wynikach najlepszych uczniów, odbiorze nagród i podsumowaniu konkursu). Wysłano setki maili do szkół i szkolnych organizatorów.

Gratulujemy uczniom udziału w obu konkursach matematycznych, a w szczególności tym, którzy zostali nagrodzeni. Dziękujemy również nauczycielom przygotowującym tych uczniów oraz organizatorom eliminacji – dyrektorom i szkolnym koordynatorom. ♦

W imieniu

*Regionalnego Komitetu Organizacyjnego
Śluskiego Stowarzyszenia Matematycznego „Kangur”*

Jerzy Paczkowski

konsultant w ODN w Słupsku

XXVI Ogólnopolski Konkurs Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej

Hej, Młodzi Literaci!

Już po raz 26. składamy głęboki ukłon przed bogactwem świata Waszych przeżyć, wena twórczą, wrażliwością i wyobraźnią.

XXVI Ogólnopolski Konkurs Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej istnieje od 1984 roku, jako przedsięwzięcie kulturalne dla uczniów słupskich szkół podstawowych. Od 1993 konkurs przybrał rangę ogólnopolską, od 1999 zaprosił do udziału młodzież gimnazjalną, a od 2007 roku – w ramach wymiany międzynarodowej i utrwalenia wspólnoty z dziećmi Polonii – stał się imprezą międzynarodową. To zaangażowanie **Klubu Soroptimist International**, który ropropagował ideę konkursu wśród środowisk polonijnych, spowodowało rozszerzenie jego zasięgu na międzynarodowy. Nasi zagraniczni młodzi rodacy (...) czasem lepiej potrafią wyrazić swoje uczucia i emocje w języku nowej ojczyzny. (...) Dlatego też część tekstów wymagała dokonania przekładu z języka niemieckiego i angielskiego na polski. Dziękujemy gorąco wspaniałym tłumaczom, biorącym na siebie trud i odpowiedzialność za dokonanie literackiego przekładu. (...)

Główne cele konkursu to: inspirowanie zainteresowań literackich, rozbudzanie wyobraźni, wrażliwości, podkreślanie talentu dziecka, umożliwienie udziału w literackiej zabawie dzieciom specjalnej troski, kształtowanie szacunku wobec języka, zachęcanie dzieci i młodzieży polonijnej do podejmowania prób literackich w języku polskim, rozwijanie etycznej postawy wobec drugiego człowieka, zwierząt, przyrody. (...) 26 lat istnienia konkursu zaowocowało wydaniem dziewiętnastu książek z wierszami i opowiadaniem wyróżnionych dzieci, opatrzonych tytułami pochodzącymi z nagrodzonych utworów. Ogromne zainteresowanie konkursem potwierdza liczba około 10 000 zestawów tekstów nadsyłanych w każdym roku, z prawie 400 szkół podstawowych i gimnazjów z całej Polski i innych państw. Społecznie pracującymi jurorami są poeci, pisarze, dziennikarze, krytycy literaccy, pracownicy nauki Uniwersytetu Warszawskiego, Akademii Pomorskiej w Słupsku, nauczyciele poloniści, pod przewodnictwem znanej poetki i przyjaciółki konkursu – pani Wandy Chotomskiej, według której jest to największa w kraju impreza kulturalna, poświęcona młodym talentom literackim i promująca dziecięcą twórczość.

Na XXVI Konkurs Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej nadesłano **10 701** zestawów tekstów literackich z **358** szkół podstawowych i gimnazjów z całej Polski oraz **267** wierszy i opowiadań mło-

dzieży polonijnej z **15** szkół w Stanach Zjednoczonych i **60** utworów literackich z **3** szkół w Berlinie. Nagrodzone i wyróżnione wiersze i opowiadania zostały opublikowane w dziewiętnastej już książce pokonkursowej „**Pióro na jeden wiersz**”. Tym pięknym wersem pt. „Reklama” laureatka konkursu – uczennica klasy II Gimnazjum w Byczynie – **Karolina Chyła**. (...)

Komisja jurorów w składzie:

- Wanda Chotomska – Wasza Ulubiona Poetka;
- dr Marianna Borawska – literaturoznawca;
- dr Anna Wiech – literaturoznawca;
- Jolanta Nitkowska-Węglarz – pisarka, dziennikarka;
- dr Barbara Kosmowska – pisarka, pracownik naukowy Akademii Pomorskiej w Słupsku;
- Maria Pietryka – polonistka, konsultant w zakresie przedmiotów humanistyczno-artystycznych;
- Anna Chabior – polonistka;
- Barbara Grędecka – polonistka, dyrektor Miejskiego Ośrodka Doradztwa Metodycznego w Słupsku;
- Izabela Druźba – polonistka;
- prof. dr hab. Zbigniew Zielonka – historyk literatury;
- prof. dr hab. Grzegorz Leszczyński – krytyk literacki, historyk i badacz literatury;
- Jerzy Fryckowski – poeta, polonista;
- Marcin Greczuk – poeta, polonista;

oraz nauczyciele języka polskiego i kształcenia zintegrowanego:

- Magdalena Walkowiak,
- Katarzyna Duda,
- Elżbieta Musznicka

po trzech miesiącach pracy, wielu spotkaniach oraz niełatwej wymianie poglądów – uznając za zasadnicze kryteria: oryginalność tekstu, literackość pomysłu i ujawniony talent autora, wyłoniła **88** laureatów, wyróżniła zaś **238** uczniów w trzech grupach wiekowych:

- klasy I-IV szkoły podstawowej,
- klasy V-VI szkoły podstawowej,
- klasy I-III gimnazjum.

Prace oceniano w kategoriach poezja i proza.

Jolanta Wiśniewska

dyrektor Gimnazjum nr 2 w Słupsku

Maria Pietryka

koordynator konkursu

Ze Wstępu do tomu „Pióro na jeden wiersz” – Wybór wierszy i opowiadań z XXVI Ogólnopolskiego Konkursu Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej, Słupsk 2010

Laureaci Konkursu

POEZJA

Grupa wiekowa I-IV

- *Mikołaj Głowiński*, SP nr 8 Słupsk, klasa III, *Halloween*
- *Martyna Górkiwicz*, SP nr 14 Włocławek, klasa I, *Jeź na ulicy*
- Anna Josse, SP nr 3 Hrubieszów, klasa III, *Liść klonowy*
- *Stanisław Odija*, SP nr 6 Słupsk, klasa III, *Śnieg, Choinka*
- *Zofia Różańska*, SP Izabelin, klasa IV, *Ruda przygoda, Cudeńko*
- *Dawid Ryczkowski*, SP nr 14 Włocławek, klasa I, *Korale dla mamy*
- *Ewa Trębacz*, Zespół Szkół i Przedszkoli Niedźwiedź, klasa II, *Radość w obłokach, Szczęście na wyciągnięcie ręki*

Grupa wiekowa V-VI

- *Dawid Doluk*, SP im. Św. Jana de La Salle Gdańsk, klasa VI, *[Być...], Wyobraźnia*
- *Marta Grabowska*, SP nr 2 Ustka, klasa VI, *Maratończyk, Łubię..., Ustka*
- *Katarzyna Jaworska*, SP Kobylnica, klasa VI, *Tajemniczy mężczyzna*
- *Julia Korpacka*, SP im. Św. Jana de La Salle Gdańsk, klasa VI, *Biała kartka, Inspiracja, Muzyka*
- *Iwona Kozłowska*, SP nr 2 Kielce, klasa V, *Dorosłość, Wyobraźnia*
- *Zuzanna Kuczyńska*, SP nr 3 Hrubieszów, klasa VI, *Jutro pójdę w świat...*
- *Klaudia Kwiatkowska*, SP nr 1 Mława, klasa V, *Przepraszam, Niebo do wynajęcia*
- *Zuzanna Nitek*, SP nr 2 Kielce, klasa VI, *Mój świat, Świąta, Muzyka Pana Chopina*
- *Natalia Pliszka*, SP nr 10 Słupsk, klasa VI, *Kołysanka dla Emilki*
- *Mikołaj Stroiński*, SP nr 3 Słupsk, klasa VI, *Wesołe wiersze*

Grupa wiekowa Gimnazjum

- *Anna Bartos*, Gimnazjum nr 2 Wierbka, klasa III, *[Pytałam gwiazd srebrzystych...]*
- *Marta Bogucka*, Gimnazjum nr 2 Słupsk, klasa II, *Grób niczyj, Upadłe anioły, Rachunek*
- *Karolina Cichocka*, Gimnazjum nr 19 Lublin, klasa III, *Dam...*
- *Karolina Chyła*, Publiczne Gimnazjum Byczyna, klasa II, *Reklama*
- *Aleksandra Dudanowicz*, Gimnazjum nr 2 Elk, klasa III, *[noc...]*
- *Aleksandra Gawryluk*, Gimnazjum nr 3 Bielsk Podlaski, klasa II, *[nie dajcie wiatru...], [tak chciałoby się wierzyć...], [ulamany paznokieć...]*
- *Patrycja Iwicka*, Gimnazjum nr 2 Kwidzyn, klasa III, *Ogród o poranku*
- *Joanna Jura*, Gimnazjum Miastko, klasa III, *Cisza, Złudne uczucie*
- *Dorota Kaminiarz*, Gimnazjum nr 1 Leszno, klasa II, *Osobowość, Tęsknota*
- *Lidia Karbowska*, Gimnazjum Koziegłowy, klasa II, *Czy ta pani pisze wiersze, Poetyckie szaleństwo*
- *Bartosz Lukaszewicz*, Publiczne Gimnazjum nr 1 Starogard Gdański, klasa II, *Pan życia i śmierci*

- *Kinga Nowak*, Gimnazjum nr 1 Lublin, klasa II, *Ogród muzyki, Cud*
- *Kinga Skowronek*, Gimnazjum nr 1 Wodzisław Śląski, klasa III, *Kołysanka gwiazdzista, List dziękczynny*
- *Dorota Smułkowska*, Gimnazjum Sportowe nr 57 Warszawa, klasa III, *Juror czyli podróż w przeszłość, [Ten wiersz piszę...]*
- *Anna Szykut*, Gimnazjum nr 1 Lębork, klasa II, *[zapatrzeni w czubki...], Kurz, W Earl Gray'u*
- *Weronika Węc*, Gimnazjum nr 16 Kraków, *Utonęłam, Van Gogh*

WIERSZE MALOWANE

- *Rafał Czaja*, SOSW Słupsk, klasa V, *O tańczącej chmurce, Jak będę dorosły*
- *Karol Meler*, SOSW Słupsk, klasa V, *Niewidzialna gruszka*
- *Jarosław Górczyński*, SOSW Słupsk, klasa I gimnazjum, *Morze*
- *Sebastian Kopczyński*, SOSW Słupsk, klasa I gimnazjum, *Dla mamy*
- *Dagmara Kublik*, SOSW Słupsk, klasa II gimnazjum, *Mama, Tata*
- *Karolina Miszke*, SOSW Słupsk, klasa II gimnazjum, *Proza życia*
- *Łukasz Panasiuk*, SOSW Słupsk, klasa III gimnazjum, *Klub sportowy, Zmartwienie*
- *Wioletta Małek*, SOSW Słupsk, klasa III gimnazjum, *Głupi strach*
- *Alicja Siwińska*, SOSW Słupsk, klasa III gimnazjum, *Anioł*
- *Dorota Szymańska*, SOSW Słupsk, klasa III gimnazjum, *Wyspa szczęśliwa*
- *Grzegorz Krzysiak*, SOSW Słupsk, klasa III gimnazjum, *Wiosna*
- *Rafał Wrocławski*, SOSW Słupsk, klasa III gimnazjum, *Walka o mistrzostwo*
- *Mieszko Ostrega*, SOSW Słupsk, klasa III gimnazjum, *Podziękowanie*
- *Elwira Babijak*, SOSW Lębork, klasa V, *[Mitość...]*
- *Natalia Hebel*, SOSW Lębork, klasa VI, *[Chciałabym zostać tancerką...]*
- *Michał Jóskowski*, SOSW Lębork, klasa VI, *[Lubię zimę...], [Mój Tata...]*
- *Wioletta Klinkosz*, SOSW Lębork, klasa V, *Babcia Otylia*
- *Paulina Mantaj*, SOSW Lębork, klasa VI, *[Patrząc na ogień...]*
- *Piotr Nowiński*, SOSW Lębork, klasa VI, *Murarz*
- *Kamil Pajczkowski*, SOSW Lębork, klasa IV, *Mój przyjaciel pies*
- *Julia Sibik*, SOSW Lębork, klasa IV, *[Jestem uśmiechnięta...]*
- *Wojciech Zamojski*, SOSW Lębork, klasa VI, *[Moja siostra...]*
- *Justyna Gola*, SOSW Tarnowskie Góry, klasa I gimnazjum, *Moje lat 15*
- *Grzegorz Rajski*, SOSW Tarnowskie Góry, klasa I gimnazjum, *Droga w przyszłość*

Proza

Grupa wiekowa I-IV

- *Julia Bartnik*, Pierwsza Społeczna SP Gdynia, klasa IV, *Męki trzypaka*

- *Ewa Kostrzon*, SP nr 24 Kraków, klasa II, *Zagadki dla pani Ani*

Grupa wiekowa V-VI

- *Alicja Andrasiewicz*, SP nr 19 Łódź, klasa V, *Delicja*
- *Jerzy Basiura*, SP nr 31 Kraków, klasa V, *Nikodema niezwykle przypadki*
- *Michał Ceklart*, Samorządowa SP nr 17 Gdynia, klasa V, *Olimpiada*
- *Anna Jakubowska*, SP Kobylnica, klasa V, *Mama wszystko może*
- *Aleksander Kowalczyk*, SP nr 81 Gdańsk, klasa V, *Neobaśń o Januariuszu, „Nikowa” nauczka...*
- *Estera Kozłowska*, SP Piaski, klasa V, *Mamo, wracaj...*
- *Patrycja Kuźnia*, SP nr 1 Słupsk, klasa V, *Baśń o nowoczesnym Czerwonym Kapturku XXI wieku*
- *Katarzyna Pietrasik*, SP nr 1 Łask, klasa VI, *Jest takie miejsce na ziemi*
- *Filip Pluciński*, Miejski ZS Będzin, klasa V, *Stary rower*
- *Nicole Rybakiewicz*, SP nr 28 Gliwice, klasa VI, *Moje ulubione zajęcia*
- *Marta Rzepecka*, SP nr 2 Słupsk, klasa V, *Na tropie zaginionego psa*
- *Julia Sojka*, ZS Otrębusy, klasa V, *Express Wiedeński*

Grupa wiekowa Gimnazjum

- *Klaudia Błażejewska*, Prywatne Gimnazjum Kętrzyn, klasa II, *Odyseja kosmiczna 2099*
- *Marta Dec*, ZS nr 2 Piła, klasa III, *Tułacz*
- *Klaudia Kalinowska*, Powiatowe Gimnazjum nr 2 Biłgoraj, klasa II, *Rok 1945, 26 kwietnia*
- *Dagmara Kowalczyk*, Gimnazjum nr 33 Gdańsk, klasa I, *„Boskie” rozczarowanie...*
- *Mateusz Krzesiński*, Gimnazjum nr 3 Szczecin, klasa III, *List od Nieznajomego*
- *Sonia Kwiatkowska*, Gimnazjum nr 14 Gdynia, klasa III, *Pegaz czy Anioł?*
- *Justyna Mierzwicka*, Publiczne Gimnazjum Bądkowo, klasa III, *Śpij córeczko*
- *Zuzanna Nyc*, Gimnazjum nr 2 Słupsk, klasa III, *Rysunek*
- *Kamila Puchalska*, Gimnazjum nr 3 Chojnice, klasa I, *Mama i tata, czyli problem do drugiej potęgi*
- *Monika Staropiętka*, Zespół Szkół Krężnica Jara, klasa III, *Trzy do sześciu*
- *Monika Tetela*, Publiczne Gimnazjum Samorządowe Kazimierza Wielka, klasa III, *Ulotne szczęście*
- *Mateusz Urban*, Gimnazjum Katolickie nr 22 Olsztyn, klasa III, *Śmiech i łzy*
- *Katarzyna Wolska*, Gimnazjum Miastko, klasa III, *Gasnące słońce*
- *Jakub Ziółkowski*, Gimnazjum Zaklików, klasa III, *Jakub*
- *Joanna Zlotkowska*, Gimnazjum nr 2 Słupsk, klasa II, *W blasku Syriusza*

TAK DALEKO, A BLISKO

NAGRODZONE UTWORY DZIECI I MŁODZIEŻY POLONIJNEJ

Laureaci

Grupa wiekowa I-IV

- *Ewelina Chorzepa*, Szkoła Języka Polskiego New Britain, CT, USA, klasa III, *Kwiatki Mojej Mamy. Zima*

- *Michał Ciborowski*, Polska Sobotnia Szkoła pp. Św. Cyryla i Metodego NY, USA, klasa III, *[Kiedy byłem na łące...]*
- *Nikodem Jarmuszko*, Szkoła Języka Polskiego, New Britain, CT, USA, klasa IV, *Polska*
- *Daniel Matyszczyk*, Polska Szkoła Sobotnia pp. Św. Michała Derby, CT, USA, klasa III, *Olimpiada*
- *Julia Świątek*, Polska Szkoła Sobotnia pp. Św. Michała Derby, CT, USA, klasa III, *Wiosna*
- *Julia Weise*, Katharina-Heinroth-Grundschule Berlin, Niemcy, klasa IV, *Tajemnica lasu*
- *Katarzyna Wójcik*, Polska Szkoła Sobotnia pp. Św. Michała Derby, CT, USA, klasa IV, *Kotek Złotek*
- *Magdalena Zajkowska*, Szkoła Języka i Kultury Polskiej Garfield, USA, klasa IV, *Końcowy egzamin*

Grupa wiekowa V-VI

- *Katarzyna Błaszczak*, Polska Szkoła Sobotnia pp. Św. Michała Derby, CT, USA, klasa VI, *Wiosna, 70. rocznica wywózki na Sybir*
- *Olga Frejlich*, Szkoła Języka Polskiego, New Britain, CT, USA, klasa V, *Niebo w kolorze pomarańczy, Gałęzie*
- *Diana Hernes*, Katharina-Heinroth-Grundschule Berlin, Niemcy, klasa VI, *Szafa*
- *Karolina Kotodziej*, Katharina-Heinroth-Grundschule Berlin, Niemcy, klasa V, *Stary Dąb*
- *Mateusz Zygałdo*, Polska Szkoła im. Św. Jadwigi Królowej Ridgewood, NY, USA, klasa V, *Wspomnienie z wakacji...*

Grupa wiekowa Gimnazjum

- *Emilie Dąbrowski*, Polska Szkoła Sobotnia pp. Św. Cyryla i Metodego Brooklyn, NY, USA, klasa X, *Stary kraj, Kałuże*
- *Kamila Jujka*, Polska Szkoła im. Św. Jadwigi Królowej Ridgewood NY, USA, klasa VII, *Wspomnienia, Moje pierwsze wspomnienie o czytaniu, Mój refleksyjny esej, Szczęście, Niepokonane*
- *Patrycja Okuniewska*, Polska Szkoła Doksztalająca im. Św. Jadwigi Królowej, Ridgewood NY, USA, klasa VIII, *Przyroda wokół nas*
- *Victoria Osuchowski*, Polska Szkoła Doksztalująca im. Św. Jadwigi Królowej Ridgewood NY, USA, *Wiara, Opuszczona, Po drugiej stronie łuku*
- *Aleksandra Kus*, Polska Szkoła Sobotnia pp. Św. Cyryla i Metodego Brooklyn, NY, USA, *Bogowie, Wizja*
- *Aleksandra Lewko*, Szkoła Języka i Kultury Polskiej Garfield, USA, klasa VII, *Tak daleko, a tak blisko, Polskie serce, Wojna to..., Białoczerwone kwiaty i platy*
- *Anna Nathalie Olszewski*, Goethe Oberschule Berlin, Niemcy, klasa XI, *Jesień. Niedziela*
- *Marcin Stefański*, Robert-Jungk-Oberschule Berlin, Niemcy, klasa VIII, *Białoczerwona flaga*
- *Monika Wróblewska*, Robert-Jungk-Oberschule Berlin, Niemcy, klasa VIII, *Życie bez ciebie*
- *Żaneta Zachwieja*, Szkoła Języka i Kultury Polskiej Garfield, USA, klasa VII, *Długa droga do domu*
- *Wiktor Ziółkowski*, Szkoła Języka i Kultury Polskiej Garfield, NJ, USA, klasa VII, *Szpak*
- *Paula Zycher*, Robert-Jungk-Oberschule Berlin, Niemcy, klasa X, *Wębraniec* ✦

Konkurs „eko-Logiczna energia”

Zasoby energetyczne Świata maleją w bardzo szybkim tempie. Przewiduje się, że obecnie światowe wydobycie ropy naftowej znajduje się w swojej największej fazie wydobycia. Skończyła się już era taniej ropy, ponieważ wydobycie będzie teraz tylko spadać. Otrzymywanie energii z konwencjonalnych źródeł wprowadza ogromne zanieczyszczenia do atmosfery i wód. Podczas wydobycia paliw kopalnianych i ich transportu, dochodzi do wypadków i wycieków, które są zabójcze dla środowiska naturalnego. Ostatni wyciek u wybrzeży USA, w Zatoce Meksykańskiej powoduje spustoszenia i nieodwracalne zmiany w środowisku oceanicznym i wybrzeży zatoki. Z drugiej strony zapotrzebowanie na energię związane z postępowaniem gospodarczym i ekonomicznym ciągle wrasta. W takich warunkach rozwój nowoczesnych technologii ekologicznych jest nieunikniony. Sztaby naukowców pracują nad opracowaniem coraz nowszych i efektywniejszych metod konwersji energii odnawialnych na nasze potrzeby.

Z inicjatywy prof. Jerzego Buzka Przewodniczącego Parlamentu Europejskiego podpisano list intencyjny, aby na terenie Pomorza Środkowego powstała „strefa czystej energii”. Władze uczelni Akademii Pomorskiej w Słupsku przyłączyły się do inicjatywy i pod koniec 2008 roku powstało na uczelni Akademickie Centrum Czystej Energii, którego jednym z głównych celów jest promocja ekologicznych, odnawialnych źródeł energii i technologii z nią związanych. Ponadto, wychodząc na przeciw zainteresowaniu energiami odnawialnymi i zapotrzebowaniu na rynku pracy, w Instytucie Fizyki utworzono nową specjalność pod nazwą *ekotechnologie* na kierunku Fizyka Techniczna, na którym będą kształceni specjaliści w dziedzinie eko-technologii i konwersji energii z odnawialnych źródeł energii. Zapotrzebowanie na specjalistów z tej dziedziny będzie z roku na rok rosnąć.

Działalność uczelni sprzega się z działalnością inwestycyjną w rejonie Słupska. Powstaje coraz więcej farm wiatrowych i upraw roślin energetycznych. Od wielu lat energia wody jest wykorzystywana w elektrowniach na rzece Słupi oraz Łupawie. Obserwując dachy domów, coraz częściej można dostrzec kolektory słoneczne albo pompy ciepła instalowane wokół domków jednorodzinnych.

W celu propagowania wiedzy na temat odnawialnych źródeł energii ACCE i Instytut Fizyki podjęły różne działania. Zorganizowano ekologiczną konferencję dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych pod patronatem Rek-

tora Akademii Pomorskiej Romana Drozda. 28 maja 2010 roku w Instytucie Fizyki Akademii Pomorskiej w Słupsku odbył się finał konkursu pod tytułem „eko-Logiczna energia”. Głównym celem konkursu było wzbudzenie inspiracji do twórczego i krytycznego myślenia uczniów, na temat odnawialnych i alternatywnych źródeł energii. Uczestnik konkursu w trakcie realizacji projektu miał możliwość zapoznania się z alternatywnymi metodami pozyskiwania energii. Podczas przygotowania pracy konkursowej uczeń zmuszony był do poszukiwania i selekcji wiadomości na temat energii oraz jej źródeł. Tematyka projektu miała pobudzić młodego człowieka do zastanowienia się nad pozytywnymi i negatywnymi skutkami zastosowania eko-technologii oraz rozwiązywania realnych problemów, które m.in. pomogą lepiej zrozumieć zjawiska fizyczne wykorzystane przy konwersji energii. Zadaniem uczestników było wykazanie się znajomością metod wykorzystania naturalnych i odnawialnych źródeł energii w miejsce konwencjonalnych źródeł.

Konkurs skierowany był do uczniów szkół ponadgimnazjalnych z powiatów: słupskiego, bytowskiego, człuchowskiego, sławieńskiego, lęborskiego, chojnickiego.

Konkurs został rozegrany w 2 etapach. Etap I – uczniowie zobowiązani byli do przygotowania i nadesłania prezentacji multimedialnych w terminie do 30 kwietnia 2010. Spośród nadesłanych prac jury zakwalifikowało 12 prezentacji do następnego etapu konkursu. W drugim etapie organizator przygotował uroczystą konferencję z udziałem przedstawicieli władz uczelni, Akademickiego Centrum Czystej Energii, patronów, partnerów i sponsorów konkursu. Finaliści zaprezentowali swoje prace, spośród których komisja wybrała trzy najlepsze.

Pierwsze miejsce, główna nagroda Netbook 10” zdobył **Kamila Warac** z I LO w Słupsku.

Kolejne **dwa równorzędne miejsca** zajęli: **Filip Drobkiewicz** z ZSP im Noblistów w Słupsku i **Krzysztof Dąbrowski** z I LO w Słupsku (nagrody: zewnętrzny dysk twardy 1Tb).

Należy podkreślić, że uczniowie przygotowali i zaprezentowali swoje prace na wysokim poziomie merytorycznym, technicznym i wizualnym. ✦

Robert Jaworski

*Kierownik Akademickiego Centrum Czystej Energii
Instytut Fizyki AP w Słupsku*

Chopin w multimedialnej oprawie

Rok Chopinowski obfituje w liczne wydarzenia kulturalne mające na celu przybliżenie postaci i twórczości Fryderyka Chopina. Dla wprawionych melomanów to prawdziwa uczta w postaci licznych koncertów, ale także moment na mobilizację, aby upowszechnić twórczość tego wielkiego kompozytora wśród młodzieży. Z takim właśnie zamiarem bytowska filia PBW w Słupsku postanowiła włączyć się w obchody Roku Chopinowskiego. Zrodziła się inicjatywa zorganizowania Konkursu na prezentację multimedialną pt. „Chopin – wirtuoz fortepianu”, skierowanego do uczniów gimnazjum.

Do udziału w konkursie zostało zgłoszonych 16 prac, przygotowanych przez uczniów dwóch bytowskich gimnazjów. Prace multimedialne prezentowały wysoki poziom, wykorzystywały oryginalne i pomysłowe formy wyrazu, ciekawie zestawione z muzyką kompozytora.

Prace konkursowe oceniało Jury w składzie:

- Helena Nawrocka – kierownik bytowskiej Filii Państwowej Szkoły Muzycznej I i II st. w Słupsku,
- Aldona Gostomska – inicjatorka wydarzeń artystycznych i kulturalnych w Centrum Międzynarodowych Spotkań w Tuchomiu, „artystyczna dusza” prowadząca grupę teatralną Błędzacy,
- Jaromir Szroeder – animator kultury, pracownik Muzeum Zachodniokaszubskiego w Bytowie i Bytowskiego Centrum Kultury,
- Jacek Prądkowski – informatyk w Filii PBW w Bytowie.

Jury miało trudny wybór i postanowiło przyznać nagrody ex aequo za pierwsze i trzecie miejsce. **Oto laureaci konkursu:**

- **I miejsce:** Hanna Złotkowska i Daniel Jurczak (oboje z Gimnazjum Nr 1 w Bytowie),
- **II miejsce:** Bernadeta Łączka (Gimnazjum Nr 1 w Bytowie),
- **III miejsce:** Natalia Klej (Gimnazjum Nr 1 w Bytowie) i Michał Marmołowski (Gimnazjum Nr 2 w Bytowie).

Wyniki konkursu zostały ogłoszone 27 maja w pięknej scenarii sali portretowej bytowskiego Muzeum, która słynie z cyklicznych koncertów muzyki poważnej. Finałowi konkursu towarzyszyła bogata oprawa artystyczna. Widownia miała okazję posłuchać utworów Chopina w wykonaniu uczniów z bytowskiej Filii Państwowej Szkoły Muzycznej I i II st. w Słupsku oraz recytacji wierszy polskich poetów o Chopinie w interpretacji grupy teatralnej „Zamkowa 2”. Zwieńczeniem

spotkania był pokaz nagrodzonych prezentacji na telebimie. Nagrody dla laureatów ufundował Narodowy Instytut Fryderyka Chopina, Wydawnictwo Pani Twardowska, firma komputerowa Gricom i Wydział Promocji i Edukacji UM w Bytowie. Organizatorzy zadbali też o oprawę graficzną konkursu. Zaproszenia, dyplomy, podziękowania, zaprojektował specjalnie na tę okazję student Instytutu Wzornictwa w Koszalinie – Sławomir Kortas.

Konkurs na prezentację multimedialną pt. „Chopin – wirtuoz fortepianu” okazał się dobrym pomysłem promującym postać i twórczość wielkiego polskiego kompozytora. ✦

Grażyna Kikcio

kierownik Filii PBW w Bytowie

Julia Korpacka – Laureatka
SP m. Św. Jana de La Salle Gdańsk, klasa VI

Muzyka

*Piszę, piszę i piszę
nutami, jak pąki wiosenne,
muzykę dla duszy, dla ucha,
ciepłą jak słońce promienne.*

*Stroję, stroję i stroję
instrument mój - mą nadzieję,
co już się nie może doczekać,
gdy pierwszą strunę rozchwieję.*

*Gdy przygotowany koncert
czystą melodią rozbrzmiewa,
chylą się ku instrumentowi
kwiaty, trawy i drzewa.*

*„Pióro na jeden wiersz”. Wybór wierszy i opowiadań
z XXVI Ogólnopolskiego Konkursu Literackiej Twórczości
Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej, Słupsk 2010, s. 59*

„Dołącz do nas”

PROGRAM EDUKACYJNY OLIMPIAD SPECJALNYCH

„A oto mój sekret.

Jest bardzo prosty: dobrze widzi się tylko sercem.

Najważniejsze jest niewidoczne dla oczu...”

Antoine de Saint-Exupery „Mały Książę”

W ciągu 40 lat swojego istnienia ruch Special Olympics (Olimpiady Specjalne) zmienia życie wielu ludzi z niepełnosprawnością intelektualną. Ma on również swój udział w budowaniu bardziej otwartych i zaangażowanych społeczności na całym świecie. Misją Olimpiad Specjalnych jest organizowanie całorocznych treningów i zawodów w zakresie różnych dyscyplin sportowych dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną. W „Informatorze Oświatowym” nr 5/09 ukazał się krótki artykuł dotyczący programu Edukacyjnego Olimpiad Specjalnych Polska „Dołącz do nas”. Zostały przedstawione główne cele programu i propozycja realizacji warsztatów dla nauczycieli szkół ponadpodstawowych województwa pomorskiego pracujących z uczniem niepełnosprawnym intelektualnie. Wiadomości jak i materiały przekazano na szkoleniu dniach 27-28.11.2009, organizowanym przez Olimpiady Specjalne Polska dla konsultantów i doradców metodycznych placówek doskonalenia nauczycieli.

Celem niniejszego artykułu jest dokładny opis programu, przedstawienie jego założeń, jak również propozycji realizacji lekcji wychowawczych z wykorzystaniem gotowych scenariuszy.

Program Edukacyjny „Dołącz do nas” („So, Get Into It”), adresowany do nauczycieli oraz młodzieży sprawnej i niepełnosprawnej intelektualnie w wieku od 6 do 18 lat, jest wprowadzany z sukcesami w ponad 160 krajach świata. Jego głównym założeniem jest uświadomienie dzieciom i młodzieży na czym polega „inność” osób z niepełnosprawnością intelektualną i zrozumienie, że nie oznacza ona bycia gorszym lub mniej utalentowanym. Zamierzeniem autorów programu jest kształtowanie u dzieci i młodzieży wrażliwości i otwartości na drugiego człowieka.

Program został tak skonstruowany, by w prosty sposób pozwolić dzieciom i młodzieży na: tolerancję, zapoznanie się z ideą Olimpiad Specjalnych, zaangażowanie się w działalność Olimpiad Specjalnych, łamanie stereotypów o ludziach z niepełnosprawnością intelektualną poprzez organizowanie wspólnych spotkań i prezentacji. Zakłada też integrację uczniów szkół masowych i specjalnych, poprzez rozwijanie umiejętności współpracy podczas zawodów sportowych.

Prezentacja programu odbywa się w szkołach, według szczegółowo opracowanych scenariuszy lekcyjnych. Każda lekcja zawiera dokładne wskazówki dla nauczyciela, jak również przedstawia specyfikę zachowań osób z niepełnosprawnością intelektualną. Scenariusze nie przez przypadek są przeznaczone dla uczniów gimnazjów i szkół ponad gimnazjalnych. W tym wieku bardzo silnie zaznacza się potrzeba integracji. Zamykanie się grup na „innych” oraz niewłaściwe zachowania, wynikające z negatywnych stereotypów, dotyczących niepełnosprawnych są dla nich mocno urażające – czują się odrzuceni, nieakceptowani, wykluczeni. Kształtowanie empatii gimnazjalistów wobec kolegów z niepełnosprawnością ma więc głęboki sens.

Program „Dołącz do nas” posiada ogromne walory edukacyjne. Promuje wartości etyczne, takie jak: opieka nad drugim człowiekiem, odpowiedzialność, uczciwość oraz szacunek dla siebie i innych, jako fundamentalne podstawy dobrego charakteru oraz przynależności do społeczeństwa obywatelskiego.

Konstrukcja programu obejmuje pięć scenariuszy lekcji pod następującymi hasłami: Świadomość, Akceptacja, Inspiracja, Działanie, Olimpiady Specjalne Polska. Można je przeprowadzić w różnej kolejności, w zależności od potrzeb grupy i planów nauczyciela.

Autorzy artykułu dysponują materiałami ze szkolenia (pozostałe scenariusze).

Przykładowy scenariusz lekcji wychowawczej z programu „Dołącz do nas” – Inspiracja

Temat: „Nieprzyjemnie wyjątkowi”

Poziom kształcenia: gimnazjum

Czas: 1 godzina lekcyjna

Metody pracy: dyskusja, drama

Cele:

- kształtowanie umiejętności wczuwania się w sytuację innych osób,
- uwrażliwienie na problem zachowań nietolerancyjnych wśród dzieci i młodzieży,
- kształtowanie postaw tolerancyjnych,
- rozbudzenie świadomości znaczenia naszych reakcji na zachowania dyskryminujące innych.

Wprowadzenie

Mury mówią. Znajdujemy na nich napisane w pośpiechu słowa, za którymi stoją ludzkie dramaty, nieprzespane noce, silne emocje, mechanizmy uruchamiające spiralę nienawiści.

Napisy na murach to wyraz ludzkich uprzedzeń, to wynik silnie zakorzenionych negatywnych stereotypów, to efekt odwetowych zachowań. Warto im przeciwdziałać.

Przebieg zajęć

1. Zapytaj uczniów, czy widzieli na murach domów, parkanach, ścianach pomieszczeń, napisy odnoszące się do jakiejś grupy społecznej, zjawisk społecznych lub pojedynczego człowieka? Jak one brzmią? Zbierz przykłady i zapisz je na tablicy np. „Żydzi do gazu”, „Polska dla Polaków”, „Ziutek to debil”.

Zaprezentuj materiał numer 1 – skan zdjęcia napisu na murze: MONIA TY DOWNIE.

Podaj instrukcje: wyobraź sobie, że wychodzisz ze szkoły i widzisz taki napis z twoim imieniem.

Zapytaj uczestników zajęć, co autor tego napisu miał na myśli, jaka była jego intencja, co chciał wyrazić przez taką formę, jaka sytuacja mogła poprzedzić tego typu zachowanie?

2. Poproś o zgłoszenie się 3 trzyosobowych zespołów. Każdy zespół otrzymuje instrukcje odegrania scenki.

Scenka 1

Osoba z niepełnosprawnością intelektualną mało estetycznie je obiad w szkolnej stołówce. Uczeń z innej klasy robi jej zdjęcia komórką, śmiejąc się i przedrzeźniając. Kolega z klasy protestuje nie godząc się na takie zachowanie „fotografa”.

Scenka 2

Osoba z niepełnosprawnością intelektualną mało estetycznie je obiad w szkolnej stołówce. Uczeń z innej klasy robi jej zdjęcia, śmiejąc się i przedrzeźniając. Kolega z klasy stoi z boku i przygląda się.

Scenka 3

Osoba z niepełnosprawnością intelektualną mało estetycznie je obiad w szkolnej stołówce. Uczeń z innej klasy robi jej zdjęcia, śmiejąc się i przedrzeźniając. Kolega z klasy zachęca do robienia następnych zdjęć.

⇒ Wszyscy aktorzy wychodzą na chwilę z klasy przygotowując się do dramy. W tym czasie pozostali uczniowie przygotowują kartę pracy. Dzielią ją na dwie części – do notowania zachowań pozytywnych i negatywnych.

⇒ Następują prezentacje kolejnych grup. Pozostali uczniowie notują swoje obserwacje na karcie pracy.

3. Zainicjuj dyskusję na temat przedstawionych sytuacji, możliwych rozwiązań, ról: ofiary, sprawcy oraz świadka. Spróbujcie zanalizować fakt, że choć oczywistą rzeczą jest niesienie pomocy słabszemu, często nie zachowujemy się w ten sposób.

Poprowadź dyskusję, tak by dojść do następujących wniosków:

- Kiedy jesteśmy świadkami dyskryminacji, często zadajemy sobie pytanie jak poradzić sobie z brakiem odwagi, która jest potrzebna do tego, aby zareagować w sposób, jaki chcielibyśmy. Nie ma na to jednej, prostej odpowiedzi. Jest to zawsze osobista decyzja uwarunkowana wieloma czynnikami hamującymi reakcje przeciwstawienia się, np. czujemy się zakłopotani, obawiamy się, że agresja zostanie skierowana w naszą stronę, odrzucenia przez kolegów „bawiących się” wspólnie z agresorem itp.
- Istnieje wiele powodów, dla których warto podjąć decyzję o działaniu antydyskryminacyjnym:
 - jeżeli ty się sprzeciwisz, inni zaczną robić to samo,
 - jeżeli sprawca zauważy sprzeciw może zmienić swoje zachowanie,
 - my też możemy stać się ofiarami przemocy i będziemy potrzebować pomocy innych.
- Nawet wtedy, gdy nam trudno zaangażować się bezpośrednio, możemy np.:
 - wołać o pomoc,
 - zadzwonić na policję,
 - poprosić innych o pomoc,
 - zorganizować kampanię promującą sprzeciw wobec zachowań dyskryminacyjnych.

Podsumowanie

Najwłaściwszą postawą jest niezgoda na stosowanie przemocy (wysztydzenie, wyśmiewanie, okazywanie wyższości) wobec każdej osoby, a szczególnie słabszej np. z niepełnosprawnością intelektualną. Takie zachowanie nie jest jednak łatwe.

Poleć uczniom przygotowanie w grupach plakatu, ulotki informacyjnej, folderu lub innych materiałów promujących zachowania związane z wyrażaniem sprzeciwu wobec dyskryminacji osób niepełnosprawnych intelektualnie. Możesz wykorzystać materiały z Internetu, lub foldery publikowane przez organizacje pozarządowe np. Olimpiady Specjalne Polska. ✦

Władysława Hanuszewicz

*konsultant ds. opieki nad dzieckiem
o specjalnych potrzebach edukacyjnych*

Sylwia Nowosadko

doradca metodyczny ds. kształcenia specjalnego

w ODN Słupsk

Jubileusz 65-lecia Szkoły Podstawowej nr 2 w Słupsku

28 maja 2010 r. w Szkole Podstawowej nr 2 w Słupsku odbyła się uroczystość z okazji 65-lecia istnienia tej placówki. Było to doskonała okazja do spotkania absolwentów, byłych pracowników szkoły oraz obecnych uczniów i nauczycieli. Zaszczycili nas swoją obecnością m.in.: Maciej Kobylński – Prezydent Miasta Słupska, Władysław Szkop – poseł na Sejm RP, Anna Kołodzyńska – reprezentująca Zbigniewa Konwińskiego, posła na Sejm RP, Zdzisław Szudrowicz – Pomorski Kurator Oświaty, Zdzisław Sołwin – przewodniczący Rady Miejskiej w Słupsku, Teresa Lis – dyrektor Delegatury Kuratorium Oświaty w Słupsku, Gabriela Berezecka – Prezes Zarządu ZNP w Słupsku, Antoni Szreder – rektor Wyższej Hanzeatyckiej Szkoły Zarządzania w Słupsku, Stanisław Szyszko – prorektor Wyższej Szkoły Inżynierii Gospodarki w Słupsku, reprezentanci Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego w Gdańsku i Słupsku: Renata Peplińska, Jan Dobrzyń, Małgorzata Drutkowska, Alfons Klepina, Jerzy Dąbrowa-Januszewski.

Uroczystość rozpoczął występ Eleonory Kroczyńskiej – Nauczyciela Roku 2009 w Słupsku, która wspólnie z absolwentką naszej szkoły – Emilią Milniczuk, zaprezentowały autorski utwór, poświęcony jubileuszowi. Dyrektor Szkoły – Kazimierz Skiba powitał gości, a następnie odbyło się uroczyste wprowadzenie sztandaru szkolnego i odśpiewanie hymnu państwowego. Najważniejsze wydarzenia z życia szkoły: historię, pracę dydaktyczno-wychowawczą, kadre nauczycielską; działalność pozalekcyjną, tradycje oraz znaczące osiągnięcia uczniów na przełomie ostatnich pięciu lat przedstawiła Ewa Maleszka – wicedyrektor SP 2.

Ciekawym momentem imprezy było wręczenie Szkolnego Oskara w kategorii absolwent szkoły. Nominowani byli: Andrzej Gaziciki – prezes Zarządu Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Słupsku, Bogdan Leszczuk – dyrektor Wydziału Oświaty UM w Słupsku, Paweł Żuk – tegoroczny maturzysta I LO w Słupsku, Stanisława Korsak (z domu Polichowska) – jedna z pierwszych uczennic w 1945 r. i absolwentka z roku szkolnego 1949/50. Ona też otrzymała Statuetkę i zdobyła zaszczytny tytuł „Osobowość Szkoły”.

Kurator – Zdzisław Szudrowicz i Prezydent Miasta Słupska – Maciej Kobylński, a także pozostali występujący, podkreślali szczególną rolę i osiągnięcia SP 2 w kształceniu i wychowaniu kolejnych pokoleń małych słupszczan, w podejmowaniu i doskonaleniu działań innowacyjnych, wskazując przy tym na ogromny wkład

szkoły w kultywowaniu kaszubskich tradycji, zwyczajów i języka. Ważny i niezmienny jest nieustanny rozwój samej placówki. Jubileusz 65-lecia był też okazją do wręczenia pracownikom szkoły nagród Prezydenta Miasta Słupska i Dyrektora SP nr 2 w Słupsku.

Tradycją „dwójki” jest przyznawanie zaszczytnego tytułu „Przyjaciela Szkoły” osobom, które bezinteresownie biorą udział w życiu szkoły i tym samym przyczyniają się do jej rozwoju i promocji w słupskim środowisku oświatowym. Ta niezwykła uroczystość była okazją do wręczenia dyplomów i podziękowań: Maciejowi Kobylńskiemu, Januszowi Sienkiewiczowi, Janowi Dobrzyńskiemu, Wiesławowi Kaszkurowi, Edmundowi Żmudzie-Trzebiatowskiemu, Dariuszowi Abramukowi, Andrzejowi Gomulskiemu, Jackowi Kneblewskiemu i Małgorzacie Zaniewskiej.

Kolejnym, miłym akcentem imprezy było wręczenie nagród laureatom jubileuszowego szkolnego konkursu literackiego i plastycznego. Wicedyrektor – Ewa Maleszka i opiekunka Samorządu Uczniowskiego – Ewa Szuchyta – przekazały zwycięzcom nagrody.

Na część artystyczną zaprosili uczestników spotkania konferansjerzy – Karolina Narloch (najmłodszy nauczyciel) i Jerzy Polak (najstarszy nauczyciel).

Uroczystość uświetniły występy naszych uczniów: zespołu taneczno-wokalnego „Marzenie”, cheerleaderek i zespołu „Kaszuby”.

Po części oficjalnej i popisach artystycznych młodzieży, uczestnicy uroczystości zostali zaproszeni na „urodzinowy” tort i smaczny poczęstunek. Mieli przy tym okazję do spotkań z dawnymi kolegami, znajomymi, pracownikami, po długiej przerwie i do rozmów przeplatanych wspomnieniami.

Z okazji 65-lecia SP nr 2 w Słupsku wydane zostały publikacje i materiały:

- ♣ Monografia Szkoły obejmująca lata 2005-2010,
- ♣ „CoJak” – jubileuszowy numer gazetki szkolnej,
- ♣ okolicznościowe broszurka informacyjna,
- ♣ DVD zawierająca informacje, zdjęcia i pamiątki z kolejnych jubileuszy: 50-lecie, 55-lecie, 60-lecie. ✦

Ewa Maleszka
wicedyrektor SP 2 w Słupsku

KALENDARIUM WAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ Z ŻYCIA SZKOŁY PODSTAWOWEJ NR 2 W SŁUPSKU W LATACH 2005-2010

- 31.03.2005** Rozpoczęła się współpraca naszej szkoły ze Szkołą Policji w Słupsku mająca na celu zwiększenie bezpieczeństwa uczniów.
- 6.01.2005** Odbyła się I edycja międzyszkolnego konkursu kolęd pt. „Cała Europa kolęduje”.
- 14.10.2005** Ewa Szuchyta, nauczycielka plastyki i techniki, została „Nauczycielem Roku” w kategorii szkół podstawowych.
- 9.04.2005** Odbyła się pierwsza edycja konkursu piosenki i poezji kaszubskiej „Rodno Mowe”.
- 2005** Eleonora Kroczyńska nauczycielka języka polskiego, wydała własny tomik poezji zatytułowany „Gdy nie ma dowodów na cud”.
- 8-11.03.2005** Odbyły się warsztaty teatralne dla uczniów szkoły, prowadzone przez aktorów Teatru Nowego w Słupsku.
- 2006** Rozpoczęła się współpraca z Maltańską Służbą Medyczną, która miała celu przygotowanie najmłodszych uczniów do udzielania pierwszej pomocy.
- 15.09.2006** Spotkanie z koszykarzami Energi Czarni Słupsk.
- 14.03.2006** Szkoła uzyskała Pomorski Certyfikat Jakości Edukacji, w zakresie standardu „Szkoła aktywnie współpracuje ze środowiskiem”.
- 24.03.2006** Pierwsza gala rozdania „Skibosów”. Nagród dla wyróżniających się osobowości wśród absolwentów.
- 28.03.2006** Szkoła uzyskała Pomorski Certyfikat Jakości Edukacji, w zakresie standardu „Opieka i profilaktyka wspomaga ucznia w jego rozwoju”.
- 18.04.2007** Spotkanie z autorem książek dla dzieci – Grzegorzem Kasdepke.
- 2007** Eleonora Kroczyńska wydała II tomik poezji „Między niebem a studnią”.
- 20.06.2007** Szkoła uzyskała Pomorski Certyfikat Jakości Edukacji, w zakresie standardu „Przebieg kształcenia zapewnia uczniowi wszechstronny rozwój”.
- 20.06.2007** Szkoła uzyskała Pomorski Certyfikat Jakości Edukacji, w zakresie standardu „Szkoła uzyskuje wysokie efekty kształcenia”.
- 20.06.2007** Szkoła uzyskała Pomorski Certyfikat Jakości Edukacji, w zakresie standardu „Praca wychowawcza szkoły umożliwia uczniom harmonijny rozwój osobowościowy”.
- 3.12.2007** Odbyła się kolejna edycja Międzyszkolnego Konkursu HIV/AIDS.
- 2007** Spotkanie uczniów z poetą – Wiesławem Ciesielskim.
- 2007** Spotkanie uczniów SP2 z uczniami zaprzyjaźnionej szkoły w Chicago, USA.
- 2007/2008** Szkoła przystąpiła do Wojewódzkich Sieci Szkół Promujących Zdrowie.
- 16.04.2008** Gościliśmy panią Annę Onichimowską, autorkę książek dla dzieci i młodzieży.
- 1.09.2008** W szkole wprowadzono naukę języka kaszubskiego w klasach I-VI.
- 1.09.2008** Obowiązki wicedyrektora szkoły objęła Ewa Maleszka.
- 1.09.2008** W szkole powołano oddział przedszkolny.
- 14.10.2008** Jerzy Polak, nauczyciel wychowania fizycznego, otrzymał zaszczytny tytuł „Nauczyciela Roku”.
- 2008** Ukazała się płyta fonograficzna z poezją śpiewaną Eleonory Kroczyńskiej.
- 12.03.2008** Odbyła się kolejna edycja Międzyszkolnego Konkursu Historycznego „Poczet królów i książąt polskich”.
- 2008** Z okazji 40-lecia pracy zawodowej, Jerzy Polak otrzymał złoty medal Polskiego Komitetu Olimpijskiego za zasługi dla Polskiego Ruchu Olimpijskiego.
- 2008** Nauczyciel wychowania fizycznego w naszej szkole, Jerzy Polak otrzymał honorowe wyróżnienie PAN, medal im. dr Jędrzeja Śniadeckiego.
- 2009** Szkoła została wyróżniona w kampanii „Szkoła bez przemocy”, za realizację projektu „Poznajmy się lepiej”.
- 14.10.2009** Eleonora Kroczyńska, nauczycielka języka polskiego, otrzymała tytuł „Nauczyciel Roku” w kategorii szkół podstawowych.
- 9.12.2009** Odbyło się spotkanie z Barbarą Madejczyk – mistrzynią Polski w rzucie oszczepem.

65-lecie Zespołu Szkół w Korzybiu i III Zjazd Absolwentów „SA MIEJSCA, CZASY I LUDZIE, KTÓRYCH SIĘ NIE ZAPOMINA”

5 czerwca br. w Zespole Szkół im. ks. Stanisława Augustyńczyka w Korzybiu odbył się III Zjazd Absolwentów. Byli uczniowie korzybskiej podstawówki spotkali się już po raz trzeci. Uroczystość 65-lecia istnienia szkoły rozpoczęła się Mszą Świętą. W Zjeździe uczestniczyło wielu gości: przedstawiciele władz samorządowych, nauczyciele emeryci oraz absolwenci różnych pokoleń.

Po zabraniu głosu przez dyrektora szkoły – Jacka Rzepińskiego, Burmistrza Kępic – Marka Piotra Mazura i absolwentów szkoły, uczniowie zaprezentowali przygotowany (pod kierunkiem Aleksandry Katafiasz) program artystyczny. Po zakończeniu części oficjalnej nadszedł czas na spotkania i rozmowy z nauczycielami, wychowawcami i kolegami. Były one pełne wzruszeń i emocji. Uczestnicy Zjazdu mogli zwiedzić szkołę. Zainteresowaniem cieszyła się wystawa fotografii i prezentacja multimedialna (przygotowana przez Renatę Olszewską) oraz elementy dekoracji w formie kliszy z migawkami starych zdjęć (dekoracje przygotowały: B. Szewc, M. Oczkowska, B. Szulska). Na wielu fotografiach wychowankowie rozpoznawali siebie i swoich nauczycieli.

Później uczestnicy Zjazdu przenieśli się nad jezioro, gdzie odbył się okolicznościowy festyn. Podczas imprezy zorganizowano loterię fantową (przygotowanie: Rada Rodziców i M. Stępień-Zagrajek). Odbył się także kiermasz taniej książki (przygotowanie: B. Adamiuk, M. Kołodziej) oraz koncert zespołu GINMAŁER (opiekun: M. Rzepińska). Wieczór zakończył się Balem Absolwenta. Byli uczniowie świetnie się bawili, wspominając stare czasy i tańcząc do białego rana.

W przygotowanie imprezy zaangażowała się aktywnie Rada Rodziców (przewodnicząca: Joanna Kulawiak), grono pedagogiczne, uczniowie szkoły (w tym bardzo aktywnie harcerze) oraz Damski Klub OdNowa. Miejscowe zakłady – Metal Works, Gras, PPHU „J.C.” Józef Cichosz, Poltarex, firma Poldan ze Sławna – w znacznym stopniu pomogły w zagospodarowaniu terenu wokół szkoły i jeziora. Wszystkim zaangażowanym serdecznie dziękujemy. Kolejny Zjazd już za 5 lat!

Z HISTORII NASZEJ SZKOŁY

Korzybie zostało wyzwolone w marcu 1945. W tym też roku zaczęli pojawiać się pierwsi osadnicy z dziećmi, które rozpoczęły naukę. W dniu 5 marca 1946 roku nastąpiło oficjalne otwarcie trzyklasowej Szkoły Podstawowej w Korzybiu. Inicjatorką, organizatorką, pierwszą kierowniczką i nauczycielką była **Zofia Bawolska**. Weześniej przeprowadzono niezbędne drobne remonty i naprawy, postarano się o coś do pisania na tablicy. Do nauki przystąpiło 15-cioro dzieci. Pierwszymi uczniami były dzieci

polских osadników, którym ostatnie 6 lat zabrała wojna – a więc zwykle nieuczęszczające w tym okresie do szkoły. W trakcie tego pierwszego okresu nauki następowało promowanie uczniów z klas niższych do wyższych na podstawie stwierdzonej umiejętności czytania i liczenia.

Pierwszy rok szkolny został zainaugurowany pierwszego września 1946 roku. Szkoła była już placówką czteroklasową. Naukę rozpoczęło 23 uczniów, a w ciągu roku szkolnego ich liczba wzrosła do 43. Kadra nauczycielska liczyła dwie osoby. W roku szkolnym 1947/48 otwarto piątą klasę – kierownikiem została **Stefania Piwońska**. Grono pedagogiczne liczyło 3 osoby, a uczniów było już 45. Kolejny rok szkolny 1948/49 to już 6 klas i 80 uczniów. Kierownictwo szkoły objął **Franciszek Budzelewski**. W tym roku pojawiły się pierwsze podręczniki do klas I-IV. W marcu 1949 roku zorganizowano drużynę harcerską.

Rok szkolny 1949/50 to siedem klas, co oznacza pełny program Szkoły Podstawowej. Liczba dzieci: 105. Grono nauczycielskie powiększa się o 2 osoby. W kolejnych latach ciągle rośnie liczba uczniów. Zmienia się również kierownictwo szkoły: 1950/51 – **Kazimierz Sikorski**; 1953/54 – **Feliks Bałabuch**; 1954/55 – **Stefan Chojnacki**. Od 19 listopada 1958 r. funkcję kierownika pełniła **Helena Kujat**, a od 20 października 1959 r. – **Tadeusz Bownik**.

Rok szkolny 1966/67: liczba uczniów 202, szkoła ośmioklasowa. Od 1 stycznia 1969 r. kierownictwo obejmuje **Czesława Bownik**. 22 grudnia 1968 r. rozpoczęto rozbudowę szkoły, która trwała 2,5 roku. W czasie rozbudowy lekcje odbywały się w barakach kolonijnych oraz w świetlicy kolejowej. Rok szkolny 1970/71: rozpoczyna działalność Komitet Rodzicielski. Rok szkolny 1988/89: dyrektorem zostaje **Ludwik Czelewicz**. Rok szkolny 1991-92: po długiej przerwie w szkole pojawia się nauka religii, której uczy ksiądz Stanisław Augustyńczyk. Rok szkolny 1997/98: dyrektorem zostaje **Jacek Rzepiński**.

W roku szkolnym 1999/2000 wchodzi reforma szkolnictwa. Od tego czasu szkoła podstawowa liczy 6 klas. Absolwenci klasy VI od pierwszego września 1999 r. utworzyli pierwszą klasę gimnazjalną, która była klasą filialną gimnazjum w Kępicach. Z końcem roku odchodzi ostatnia w dziejach podstawówki klasa VIII. W ramach reformy, do szkół podstawowych sprowadzono nowy system ocen w klasach młodszych. Z dniem 1 września 2002 r. powołano Zespół Szkół w Korzybiu, w skład którego wchodzi szkoła podstawowa i gimnazjum.

2000 rok – I zjazd absolwentów, 2005 – II zjazd, 2010 – III zjazd... ♦

*Beata Szewc, Aleksandra Katafiasz,
nauczycielki w ZS w Korzybiu*

KSIĄŻKI CZASOPISMA

Biblioteka ODN poleca...

Wywiadówka inaczej: gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalne: poradnik nauczyciela, wychowawcy, pedagoga. Warszawa: 2007

Publikacja zawiera nagrodzone i wyróżnione scenariusze spotkań z rodzicami, nadesłane na ogłoszony przez MEN konkursu. Tematyka dotyczy zagadnień agresji, przemocy, różnego typu uzależnień wśród młodzieży, bezpieczeństwa dzieci w szkole i w domu. Propozycje są ciekawe i stanowią gotowy materiał do wykorzystania przez nauczycieli, wychowawców w czasie spotkań z rodzicami.

Pankowska D.: Wychowanie a role płciowe: program edukacyjny. Gdańsk: 2005

Szkoła jest miejscem, które kształtuje osobowość i tożsamość naszych dzieci. Często jednak wzmacnia nierówności i dyskryminację obecną w życiu społecznym. Każdemu zależy, by z takimi niechcianymi zjawiskami walczyć. Autorka książki podpowiada, jak wychowywać dzieci, by stały się one osobami tolerancyjnymi, umiejącymi w sobie i w innych szanować człowieka. Książka ta jest skierowana do nauczycieli, rodziców i opiekunów dzieci. Zawiera praktyczne konspekty godzin wychowawczych, które można też wykorzystać w czasie innych zajęć, odpowiednio dobierając daną propozycję do tematyki.

Wiśniewska M.: Wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością intelektualną: poradnik dla rodziców i terapeutów. Wyd.2. Kraków: 2010

Książka jest zbiorem doświadczeń zawodowych i osobistych autorki. Opisuje w niej swoje doświadczenia, które zdobyła (i nadal zdobywa) jako matka niepełnosprawnego dziecka oraz jako terapeutka dzieci z głębokimi zaburzeniami rozwoju. Jest to publikacja niezwykle cenna, gdyż większość książek dostępnych na rynku dotyczy zagadnień teoretycznych. Brakuje natomiast pozycji, która prosto, w zintegrowany sposób przekazywałaby podstawową wiedzę na temat wychowania i wspomaganie roz-

woju dziecka niepełnosprawnego. Książka znakomicie wypełnia tę lukę. Zawiera krótkie wprowadzenie teoretyczne, po którym następuje zasadnicza część – proste i czytelne wskazówki, jak pomóc dzieciom nauczyć się wielu umiejętności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu oraz jasne procedury postępowania zweryfikowane w praktyce, a także postępowanie na wypadek problemów z zastosowaniem wskazanych procedur.

Domowe narodziny: fanaberia szaleńców czy powrót do normalności? Red. Ewa Janiuk, Emilia Lichtenberg-Kokoszka. Kraków: 2010

Mimo widniejących nazwisk na stronie tytułowej tej publikacji, należy stwierdzić, że tę książkę napisało samo życie. Jest ona zbiorem wspólnych przemyśleń i refleksji wielu ludzi – rodziców, którzy gotowi są podjąć pełną odpowiedzialność za siebie, swoje zdrowie, a także powołane przez siebie nowe życie. Poród domowy to nie kilka, kilkanaście godzin podczas których wyłania się dziecko z ciała kobiety. To proces, który trwa tygodniami, miesiącami, latami sięgając czasem aż do poprzednich pokoleń. To prawda, że przytoczone tu wypowiedzi rodziców nie są w pełni reprezentatywne, w domu bowiem rodzą tylko wyjątkowi, wysoce uświadomieni i doksztaleni rodzice, którzy posiadają ogromną wiedzę na temat psychicznych i fizycznych elementów porodu. To, co chcą przekazać czytelnikowi, to ich wiedza i doświadczenie, które podarowało im życie.

Day K.: Od teorii do praktyki: rozwój zawodowy nauczyciela. Gdańsk: 2008

W publikacji tej autor przedstawia własne doświadczenia z pracy z nauczycielami w szerokim kontekście, który obejmuje różne elementy badań, dotyczących codziennej pracy nauczycieli. Ich rezultatem jest obszerny przegląd zagadnień, mówiących o kształceniu nauczycieli oraz czynnikach, które na nie wpływają. Autor prezentuje również wyniki badań na temat kształcenia nauczycieli i ich ciągłego rozwoju zawodowego, które były prowadzone w kilku krajach. Badania te uzupełnione są pozytywnymi przykładami, które nie zostały przedstawione wyłącznie jako sukcesy. W wielu z nich sukces jest tylko połowiczny. Książka ta polecana jest władzom oświatowym wszystkich szczebli, ekspertom komisji egzaminacyjnych i kwalifikujących do awansu zawodowego nauczycieli. ✦

*Wybrała: Elżbieta Pliszka
konsultant ds. informacji pedagogicznej
i wydawnictw w ODN w Słupsku*

Przedział literac(t)ki

Kobieta zaklinająca słowa

Moje pytanie odebrała na laptopie w pociągu. Siedziała w przedziale literackim (tworzyła go swoją obecnością)... dla niepalących. Także tam, w pociągu, pracuje i czyta, bo ceni każdą chwilę, bo w tak wielu miejscach czekają na spotkania autorskie z Nią i Ona na te spotkania czeka, bo przecież „pisarz nie istnieje bez czytelników”. Na pytanie odpowiedziała więc niemal błyskawicznie, bo nie lubi zostawiać czytelników bez odpowiedzi. Odpowiedziała szybko, pięknie i mądrze. Kobieta zaklinająca słowa. Marta Fox. A ja znów utonąłam w lekturze Jej słów.

„Kobieta zaklęta w kamień”. Emilia, bohaterka książki, pisarka, kobieta szczęśliwa, w której szczęśliwe dni wkracza tajemnicza choroba. Emilia, zmagając się z diagnozą i szukając przyczyn choroby, zanurza się w historii swojego życia. W historię, w której, jak przecież w każdym życiu, nie brakuje trudnych zdarzeń, niepogodzonych, nieprzebaczonych uczynków i ludzi. Sklerodermia, z którą zmagać się będzie Emilia, jest chorobą autoimmunologiczną. To organizm atakuje sam siebie, a Emilia zadaje sobie pytanie, dlaczego tak się dzieje, dlaczego i za co, sama siebie chce ukarać tą chorobą. Wraca więc do swojej przeszłości, przegląda nieprzeżyte do końca emocje i robi rozrachunek z chwilami i zdarzeniami, których dobrze nie zakończyła ..., i chce do nich wrócić, przestać tłumić emocje, zmierzyć się z tym, przed czym uciekała kiedyś.

„Kobieta zaklęta w kamień” ..., to książka przejmująca, ale niosąca nadzieję i pewność, że nigdy nie jest za późno na to, by ..., by cokolwiek! Nie jest nigdy za późno by rozliczyć się z przeszłością, wybaczyć sobie i innym, zacząć żyć inaczej, obudzić się, pokochać i kochać, i być szczęśliwym (ciągle... wreszcie... znowu... raz jeszcze... albo inaczej!).

W innej książce „Św. Rito od Rzeczy Niemożliwych”, Marta Fox pisze, że „szczęście i radość nie spadają jak manna z nieba, trzeba zmagać się z otoczeniem i ze sobą, ale zło zostaje ukarane, a dobro zwycięża. W bajkach zawsze”.

„Kobieta zaklęta w kamień” to jest bajka-niebajka. Zapytałam Martę, jak wiele kobiet mówi jej, że odnajduje siebie i swoje emocje w Emilii? Odpowiedziała, że bardzo wiele. Czyżbyśmy więc wszystkie były tak podobne, choć każda ma swoją poszczególną i niepowtarzalną historię codzienną?

Podobno tak jest, że najbardziej lubimy te piosenki, które już słyszeliśmy. „Kobiety zaklętej w kamień” nie sposób nie lubić. Czyżby więc świat Emilii, to była znana piosenka o nas, którą powtórnie słyszymy? Oczywiście, Marta Fox uśmiechnęłaby się pięknie, mądrze i ciepło. I być może, jak w wywiadzie dla Wydawnictwa Literatura, ponownie przywołałaby słowa pisarza Jerzego Pilcha o tym, że „kto sedna powieści doszukuje się pomiędzy utworem a autorem, ten błędzi. Powinien szukać pomiędzy utworem a sobą. Tylko wtedy czytelnik dowie się czegoś o sobie, dotrze do własnych zakamarków, labiryntów”.

Marta, kobieta, która o sobie mówi, że chce „być swoim sterem, żeglarzem i okrętem”, pokazuje nam piękne barwy oceanu życia, fale humoru i wzruszeń, barwny, podwodny, podniebny i zwyczajnie ziemski świat. I oczywiście, nie jest to książka o chorobie. To jest bajka, dla tych, co lubią bajki, to historia prawdziwa, dla tych, którzy lubią historie prawdziwe, to poezja, dla tych, którzy kochają poezję, to książka pełna humoru, dla ceniących humor... A Marta Fox dopowiedziałaby tu: „Tak, myślę, że tę powieść można czytać na wiele sposobów, dlatego mam nadzieję, że znajdą w niej coś zwolennicy romansów, tropiciele skomplikowanych psychologicznie związków, zwolennicy powieści obyczajowych osadzonych w polskich realiach, także tropiciele biografii kobiet mądrych i szalonych, świętych i samotnych, kochających i wściekłych, cierpiących i upokorzonych, bo o takich kobietach pisze swój blog Emilia” (z wywiadu dla Wydawnictwa Literackiego).

A przed nami przecież długie wakacyjne dni ... i czasem słońce, czasem deszcz. ✦

*Agata Szklarkowska
PBW w Słupsku*

Dla tych, którzy chcą wiedzieć więcej o Marcie Fox i jej książkach:

- <http://www.youtube.com/profile?user=WLchannel#p/u/4/46j61P-hqFU>
- <http://martafox.pl/>
- <http://marta-fox.blog.onet.pl>

- wawczych / Lisiecka Zofia // Język Polski w Liceum. - 2003, nr 4, s.52-60
- Oceniając, wspierając / Lisiecka Zofia // Język Polski w Szkole IV-VI. - 2003, nr 3, s.89-95
 - Po co ewaluacja? / Kowalski Michał // Edukacja i Dialog. - 2000, nr 6, s.21-29
 - Pomiarowa inwestycja w człowieka / Jabłońska Anna // Język Polski w Liceum. - 2003, nr 2, s.75-81
 - Potrzeby ewaluacji dydaktycznej w zakresie języka niemieckiego / Bordakiewicz Justyna // Słupskie Studia Gimnazjalne. - 2002, nr 1, s.24-27
 - Potrzeby mojej szkoły w zakresie ewaluacji / Pabich Janina Ewa // Dyrektor Szkoły. - 2002, nr 5, s.8-10
 - Potrzeby mojej szkoły w zakresie ewaluacji dydaktycznej / Latoszek Waldemar // Dyrektor Szkoły. - 2001, nr 1, s.30-33
 - Procedura badań ewaluacyjnych w mierzeniu jakości pracy szkół / Kowalski Michał // Konspekt. - 2002, nr 3, s.29-33
 - Projekt ewaluacyjny / Lewandowska Jan // Doradca Dyrektora Przedszkola. - 2010, nr 10, s.4-9
 - Propozycja komunikowania i wykorzystania wyników egzaminu gimnazjalnego / Przychodzeń B., Kutajczyk T. // Edukacja Pomorska. - 2005, nr 17, s.3-7, 22
 - Samoewaluacja pracy szkoły / Jankowski Radosław // Dyrektor Szkoły. - 2001, nr 10, s.35-36
 - Standardy, wskaźniki i narzędzia realizacji edukacji zdrowotnej w szkole / Sokołowska Maria, Lutze Izabella // Edukacja Zdrowotna i Promocja Zdrowia. - 2005, nr 9, s.11-35
 - Superwizja koleżeńska jako forma ewaluacji pracy pedagogów specjalnych / Chmielewska Agnieszka // Szkoła Specjalna. - 2004, nr 4, s.252-261
 - Szkoła - między kontrolą a rozwojem / Potulicka Eugenia // Rocznik Pedagogiczny. - 2002, nr 25, s.7-17
 - Teoria i praktyka ewaluacji wewnątrzszkolnej / Symela Krzysztof // Pedagogika Pracy. - 1998, nr 33, s.45-53
 - W stronę ewaluacji... Szkoła w obliczu zmiany edukacyjnej / Lisiecka Zofia // Język Polski w Liceum. - 2001, nr 1, s.69-74
 - Wykorzystanie wyników testów sprawdzających z języka polskiego do ewaluacji procesu dydaktycznego / Mlonka Bożena // Język Polski w Liceum. - 2003, nr 4, s.61-80
 - Wykorzystanie wyników egzaminów zewnętrznych. Cz. 3 / Stróżyński Klemens // Dyrektor Szkoły. - 2005, nr 5, s.10-11
 - Wymagania edukacyjne a ocenianie osiągnięć uczniów / Lisiecka Zofia // Język Polski w Szkole Gimnazjum. - 2003, nr 1, s.63-70
 - Zadania ewaluacji w zreformowanej szkole / Wiącek Krystyna // Wszystko dla szkoły. - 2000, nr 10, s.7-8
 - Zastosowanie ewaluacji w badaniach jakości pracy szkoły / Furgoń S., Szafraniec M. // Dyrektor Szkoły. - 2001, nr 7-8, s.22-28

EWALUACJA JAKO NARZĘDZIE NADZORU PEDAGOGICZNEGO

- Co warto wiedzieć o kształtowaniu postaw uczniów. Wymaganie 2.5. „Kształtuje się postawy uczniów” / Lewandowski Jan // Głos Pedagogiczny. - 2010, nr 18, s.41-42
- Ewaluacja - szanse i zagrożenia / Kocon Cezary // Dyrektor Szkoły. - 2010, nr 3, s.48-51
- Ewaluacja jako narzędzie nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły. [Akademia Zarządzania „Dyrektora Szkoły” nr 11] / Stróżyński Klemens // Dyrektor Szkoły. - 2009, nr 11, s.I-VIII
- Ewaluacja na bazie informacji / Mądrowska Wiesława // Doradca Dyrektora Przedszkola. - 2009, nr 4, s.16-19
- Ewaluacja wewnętrzna w szkole. Procedury i narzędzia. [Niezbędnik Dyrektora nr 12] / Stróżyński Klemens // Dyrektor Szkoły. - 2009, nr 12, s.2-24
- Ewaluacja źródłem podnoszenia jakości pracy placówki : wywiad z Wiceminister Edukacji Krystyną Szumilas na temat roli i zasad ewaluacji prowadzonych w placówkach oświatowych oraz narzędzi ewaluacyjnych w nowym systemie nadzoru / Grunt Katarzyna, Lewandowski Radosław // Doradca Dyrektora Przedszkola. - 2010, nr 10, s.10-17
- Nadzorowane lądowanie / Jankowski Bogdan // Dyrektor Szkoły. - 2009, nr 7, s.46-48
- Nadzór pedagogiczny - zmiany / Juhanowicz Urszula // Biblioteka - szkolne centrum informacji. - 2010, nr 2, s.30-31
- Nie tylko ewaluacja. Nowości w nadzorze pedagogicznym - kontrola i wspomaganie / (mk) // Głos Nauczycielski. - 2009, nr 38, s.9
- Planowana procedura przeprowadzania ewaluacji zewnętrznej / Mądrowska Wiesława // Doradca Dyrektora Przedszkola. - 2010, nr 10, s.23-24
- Przydatny nadzór pedagogiczny / Mazurkiewicz Grzegorz // Dyrektor Szkoły. - 2010, nr 2, s.5-7
- Wyniki oraz wnioski z ewaluacji wewnętrznej i ... co dalej? / Elsner Danuta // Dyrektor Szkoły. - 2010, nr 3, s.7-11
- Wyrównywanie szans edukacyjnych, czyli ewaluacja wewnętrzna w praktyce / Lewandowski Jan // Głos Pedagogiczny. - 2010, nr 19, s.56-57

Wybór: *Jolanta Janonis*

Wydział Informacyjno-Bibliograficzny
PBW w Słupsku

INFORMATOR OŚWIATOWY NR 2/10 ISSN 1505-0904

ZESPÓŁ REDAKCYJNY: Dorota Iwanowicz, Renata Kołosowska, Lech Kowalewski, Małgorzata Kowalska, Jerzy Paczkowski, Elżbieta Pliszka, Iwona Poźniak, Marzena Tuliszka, Maria Grażyna Wieczorek, Bożena Żuk

WSPÓŁPRACA: Małgorzata Buczak, Jerzy Byczkowski, Irena Czyż, Elżbieta Dudka, Małgorzata Duras, Jolanta Gierszewska, Władysława Hamuszewicz, Tamara Anna Kropiowska, Halina Krupa, Małgorzata Lipińska, Grażyna Maciejewska, Ewa Misiewicz, Grażyna Przybylak, Zofia Pstrągowska-Misiuk, Dorota Werbińska, Elżbieta Wild, Marek Wróblewski,

SKŁAD KOMPUTEROWY: Dorota Iwanowicz **KOREKTA:** Iwona Poźniak

WYKONANIE TECHNICZNE: Anna Wiśniewska, Małgorzata Kamińska **OKŁADKA:** Drukarnia BOXPOL

WYDAWCA: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, ul. Bałtycka 29, tel/fax sekretariat (59) 842-35-67,

centrala (59) 842-34-62, redakcja (59) 842-42-18; www.odn.słupsk.pl; e-mail: wydawnictwo@odn.słupsk.pl,

kursy@odn.słupsk.pl; sekretariat@odn.słupsk.pl **NAKŁAD:** 300 egz.

Zastrzegamy sobie prawo do skracania tekstów i do nadawania im własnych tytułów. Materiały prosimy dostarczać na nośnikach elektronicznych lub e-mailem: wydawnictwo@odn.słupsk.pl. Numer zamknięto 14.06.2010 r.

Vademecum, które zdało egzamin!

[GIMNAZJUM]

[LICEUM]

Poznaj nasze bezpłatne
akcje egzaminacyjne
dla uczniów:

próbna matura

próbny egzamin
gimnazjalny

próbny sprawdzian
szóstoklasisty

ogólnopolski sprawdzian
kompetencji trzecioklasisty

odwiedź: www.operon.pl